

MANUEL SALICRÚ I PUIG

**CRÒNICA DEL
TEMPS DE GUERRA A MATARÓ
(1936 - 1939)**

INTRODUCCIÓ ALS FETS DE JULIOL DE 1936

Josep M. Fradera i Barceló

MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA

Centre d'Estudis Locals de Mataró

MATARÓ 1989

EDITA:
MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA
Centre d'Estudis Locals de Mataró
Carrer de Beata Maria, 3 - 08301 MATARÓ

COMPOSICIÓ I IMPRESSIÓ:
Copisteria Castellà - Pujol, 40 - 08301 Mataró

DIPÒSIT LEGAL:
B- 14022 - 1989

Coincidint amb el cinquantenari dels fets, pel juliol de 1986, als FULLS/26 del Museu Arxiu de Santa Maria es publicà el treball *Crònica dels fets de juliol de 1936, a Mataró*, redactat per Manuel Salicrú i Puig.

Als FULLS/29, data juliol de 1987, i FULLS/33, data gener 1989, dos altres articles del mateix autor, titulats *Crònica del temps de guerra*, continuaven i completaven la relació dels fets ocorreguts a Mataró des del juliol de 1936 fins a l'abril de 1939.

L'Equip del Museu Arxiu, pel seu interès, els aplega en aquest volum, que inclou també la transcripció de la intervenció de l'historiador Josep M. Fradera i Barceló al *Col.loqui sobre els fets de juliol de 1936 a Mataró* que tingué lloc a l'estatge del Museu Arxiu el dia 18 de juliol de 1986.

EQUIP DEL MUSEU ARXIU

INTRODUCCIÓ ALS FETS DE JULIOL DE 1936 (1)

No tinc cap competència especial sobre el tema que se'ns ha proposat, per tant crec que no serviria de res que intentés de fer una descripció general o que tractés de donar una interpretació massa ambiciosa de la guerra. A més, aquests dies ha aparegut una enorme quantitat de nous materials que, sens dubte, ajudaran, almenys a mig termini, a millorar el nostre coneixement del que va ser la guerra, del que va representar.

En tot cas, només voldria plantejar alguns temes, potser només uns interrogants, sobre els quals caldria parlar, tractant d'entendre després millor tot el que va passar en el context local. El primer fa referència a la famosa discussió de si els fets de juliol de 1936, i tot el que seguirà al darrera, trencaren el que s'ha denominat "l'oasi català", discussió que té moltes implicacions, i que suposa una determinada interpretació dels precedents que van portar a la guerra i del mateix caràcter del conflicte. La idea d'un "oasi català" és molt senzilla; la guerra hauria estat importada a Catalunya, hauria vingut des de fora. En definitiva, hauria estat el preu pagat a la dependència respecte de la política espanyola. És una idea que apareix llavors, però que recentment ha estat represa com a interpretació dels fets de juliol de 1936. L'ha defensada Josep Benet, i sembla suggerir un interessant paral·lelisme entre la situació catalana de 1936, amb entesa de les forces polítiques catalanes dins del marc autonòmic, i la situació creada a Catalunya l'any 1976, quan semblà que allò que es denominava "política unitària" estalviaria al país les complexitats de la política corrent, prosaica i primàriament classista, de tot el conjunt espanyol.

Respecte d'inflar globus com aquest del 1976 no cal dir-ne res, les realitats quotidianes el desinflen ben ràpidament. No podia ser d'altra manera. Respecte de la interpretació històrica que comportava, però, val a dir, que va ser refutada de manera immediata, encara que de manera no del tot convincent, em penso. En un article, primer, i com a part d'un llibre, després, Ricard Vinyes contraposà una interpretació sensiblement distinta del període que precedeix als fets de juliol. Vinyes ha reconstruït tota la tensió latent a Catalunya des del 1934 fins al juliol de 1936, sobretot la repressió exercida per les dretes després del 6 d'octubre de 1934. Ens dóna testimonis prou eloqüents de la sistemàtica tasca de destrucció republicana, així com de la repressió classista que

s'emparà de les comarques agrícoles catalanes especialment, amb desnonaments massius de pagesos. També ens dóna interessants informacions sobre l'atur industrial en els mesos anteriors al juliol de 1936. La impressió a què ens aconduïxen imperceptiblement els testimonis acumulats per Vinyes és la d'una innegable similitud entre el que passava a banda i banda de l'Ebre. Segons Vinyes, en conclusió, l'oasi era un miratge, i un miratge interessant, que un sector de l'Esquerra i de la Lliga van posar en marxa per a tractar de forçar una entesa, protegida per les institucions autonòmiques, tot tractant de parar el cop que es preparava.

No tinc cap competència per a confrontar els testimonis acumulats per Vinyes i altres de signe contrari. Però em sembla que deixen molt malparada la idea d'una excepcionalitat catalana, en el sentit de baixes quotes de violència social i política en aquells anys crítics. En canvi, després de repassar una bona part de la bibliografia que ha sortit aquests mesos sobre la guerra civil, hi ha quelcom en la seva interpretació que no em resulta convincent. La societat catalana era, sens dubte, molt conflictiva. Els esforços de la dreta per a buidar de contingut republicà real les institucions catalanes, fent-les ineficients per a la política mediatra que havien tingut des de la caiguda de la Monarquia molt erosionada ja el 1933, per a arrencar les millores aconseguïdes per la pagesia, i la política de fer caure els ajuntaments esquerrans, havien creat tot un fons de violència evident. Però, més enllà d'aquesta constatació obligada, penso que el que estava passant a Catalunya era sensiblement diferent al que succeïa a Andalusia, i a tot el Sud peninsular, on el terrorisme social dels terratinents i la pressió dels pagesos sense terra per a accedir a la propietat estava creant una situació explosiva, que ja havia tingut precedents dramàtics. Em penso que té raó Enric Ucelay Da Cal, quan argumenta que fou aquesta violència, amb les seves diverses traduccions polítiques, que són moltes, i que es perceben millor a Madrid que a Barcelona, la que havia de portar indefectiblement a la guerra civil. Els conflictes en l'Espanya agrària eren el punt sense retorn que portava a la guerra. Però la resta del país estava ple de materials inflamables que necessitaven molt pocs estímuls per a explotar.

Enteses les coses d'aquesta manera, és possible de reconciliar l'evidència que Catalunya covava motius de conflicte i aguantava una tensió social latent i explicitada, però que va ser arrossegada finalment al conflicte per una espiral que tenia la seva base fonamental en una altra mena de conflictes. Catalunya mostrava diverses línies de conflictes, conflictes de relacions laborals a la indústria, que amenaçaven d'hipotecar definitivament la recomposició del pacte obrerisme-republicans que ja estava parcialment esgotat abans del Bienni negre, però que sembla refer-se en els mesos posteriors a la victòria del Front d'esquerres, i crisi social al camp també. Però no podem saber la projecció de futur que tot plegat tenia, ja que l'esclat insurreccional del 18 de juliol tallà una situació confusa i n'obrí una altra de nova, marcada per la guerra.

En conseqüència, el que passa a Catalunya el juliol del 1936 és l'esfondrament d'un pacte implícit, que havia funcionat des de la caiguda de la Monarquia, en què la pujada de les dretes al poder a finals del 1933 havia introduït peces que no hi encaixaven adequadament. L'aixecament militar trencà aquesta situació complexa, en què la pugna per l'espai central de la política catalana entre l'Esquerra republicana i els cenetistes, o

les pugnes típicament de relacions laborals entre empresaris i treballadors, eren els fets més característics, per crear una situació nova en què tots els ressentiments anteriors s'han situat a primer pla. Els que s'havien acumulat, sobretot, en els anys anteriors a la Dictadura, que la repressió dretana del Bienni fa retornar altre cop a la ment de tants i tants homes i dones que formen les organitzacions obreres i populars. Penso que cal partir d'aquesta situació per entendre els fenòmens de violència (o violències) que es produïren en els mesos posteriors a l'aixecament dels militars.

La qüestió de la violència és clau en tot aquest procés. I és una qüestió intel·ligible si no fem un esforç per allunyar-nos de la idea que hi hagué una única violència en els mesos posteriors al 18 de juliol. Dins de la violència de l'estiu del 1936 n'hi ha moltes o, en tot cas, es tracta d'una violència que té moltes components, i que una actitud de repugnància moral envers ella no ha d'estalviar-nos de confrontar-la i analitzar-la. Hi hagué una violència que en podríem denominar preventiva, preventiva de la repressió que tothom sabia que es desfermaria sobre els sectors obrers i populars en cas de triomfar la iniciativa colpista; una violència que volia prevenir les situacions constantment exigides per la dreta i, més concretament, la depuració de les institucions esquerranes, la desarticulació dels sindicats, l'eliminació física de persones, si calia. Hi hagué també, tothom ho sap, la violència d'aquells qui varen resoldre els seus ressentiments particulars o que s'aprofitaren purament i simplement d'una situació en què el control estatal s'havia evaporat, o quasi. Hi hagué, també, la violència dels qui pensaven que calia procedir a un seriós escarment dels elements dretans per a evitar la desfeta absoluta de les esperances que havia reobert la victòria de les esquerres, el que en podríem dir una violència política calculada. Per tant, hi hagué diverses violències. Una d'il·legítima, la d'aquells que convertiren la reraguarda republicana en quelcom que no coincidia amb els objectius civils i militars de la República amenaçada, la que Joan Peiró denuncià en els seus importants articles d'aquells mesos dramàtics. Però crec que s'ha de dir que hi havia alhora una violència legítima, la dels qui intentaren de fer pesar l'esclat popular, impossible d'aturar, del cantó dels objectius polítics de les forces republicanes. I ara no vull entrar en la varietat de posicions que donaria pas a la polèmica respecte de com guanyar la guerra i defensar la república. A més, com és natural en aquesta mena de conflictes, no hi havia fronteres nítides entre les diverses violències de què hem parlat.

Per això tota la violència posterior al juliol de 1936 hauria de ser jutjada històricament, tractant d'entendre el que va significar, la seva relació amb els problemes generals de la societat catalana durant la guerra, les imatges que deixà de cara al futur. I s'ha d'estudiar perquè la condemna moral és poc operativa si no va acompanyada de l'aprofundiment de la consciència històrica. No hem de voler justificar o condemnar, sinó comprendre.

Certament no és una tasca fàcil. Ni per als que han identificat la catarsis revolucionària del juliol del 1936 i dels mesos posteriors a la "revolució", quan les realitats mostrarien ben aviat la precarietat de la resposta, produïda de fet per l'ensorrament de l'aparell estatal provocat per circumstàncies que, per tot el que abans hem dit, no havien madurat fonamentalment en la pròpia societat catalana. Ni tampoc per a tots aquells que

s'acostumaren a la condemna fàcil del bàndol perdedor, protegits per la còmoda distància permesa per la repressió programada després del gener de 1939, exercida amb el mètode que permet un aparell especialitzat i de llarga tradició. Cinquanta anys són una distància suficient perquè la reflexió s'imposi, i s'imposi amb les exigències que la fan productiva. Si no som capaços d'engegar-la entre tots, haurem perdut de nou l'oportunitat de fer el passat més intel·ligible i la nostra consciència històrica més sòlida.

Josep M. Fradera i Barceló

(1) Intervenció de l'historiador Josep M. Fradera i Barceló al *Col·loqui sobre els fets de juliol de 1936*, que tingué lloc a l'estatge del Museu Arxiu de Santa Maria el 18 de juliol de 1986.

CRÒNICA DELS FETS DE JULIOL DE 1936, A MATARÓ

Dissabte 18 de juliol de 1936.

A mig matí la ràdio dóna la notícia del *pronunciamiento* militar al Marroc.

Es treballa normalment, però el fet determina una expectativa diferent. L'ambient és de calma tensa, que es tradueix en preocupació.

A la nit la policia de la Generalitat, cercant armes, practica diversos registres, concretament al local dels carlins, als domicilis particulars de persones vinculades al tradicionalisme o a la Lliga, i a la rectoria de Santa Maria. Són detinguts i portats a la Model els Srs. Josep Monserrat i Francesc Arenas. Jutjats al cap de tres mesos, seran absolts.

Diumenge 19 de juliol.

A les 8 del matí el Regiment d'Artilleria Lleugera núm. 8, de guarnició a Mataró, a les ordres del comandant Alvarez Buhilla, surt de la caserna, puja pel carrer de Churruca i ocupa la Rambla, la Riera i la Casa de la Ciutat, confisca les Centrals de Telèfons i Telègrafs i de les seus d'alguns partits, a més de col·locar bateries en llocs estratègics. Les autoritats mataronines i l'alcalde Salvador Cruxent abandonen l'Ajuntament sense resistència, després de fer constar la seva oposició i el caràcter il·legal del fet. Tot seguit el comandant Alvarez Buhilla proclama l'estat de guerra, llegint l'ordre del general Goded. El ban és fixat també a diversos indrets de la ciutat.

No hi ha persones civils entre la tropa. El testimoni de soldats mataronins de quota que participaren en l'acció ho confirma. Fins i tot cal potser parlar d'improvisació; el dia abans mateix, aquests soldats havien jurat bandera.

Durant el dia es van coneixent notícies del *pronunciamiento*, de l'aixecament a Barcelona i del seu progressiu fracàs.

A la tarda una part molt important de la població surt al carrer i increpa la tropa, intentant desmoralitzar-la, a més de cridar contra els oficials que la comanden.

Després de coneguda per la ràdio la rendició del general Goded a Barcelona, l'alcalde Salvador Cruxent, a les 8 del vespre, retorna a la Casa de la Ciutat i exigeix la retirada dels soldats i la rendició dels seus caps i oficials, tot garantint llur seguretat. Considerant fracassada la sublevació, la tropa retorna a la caserna, sense haver fet ús de les armes en cap moment.

La satisfacció de les masses d'esquerres i republicanes és manifesta. Importants grups de gent se situen davant l'Ajuntament, a la Riera i a la Rambla. Crits de visques i moris i peticions que es faci justícia amb els militars i els seus "col.laboradors" ressonen per tot arreu. L'alcalde Cruxent surt al balcó i s'adreça als grups reunits demanant serenitat i legalitat. Després, coneixent que a Arenys de Mar, amb motius dels fets, hi ha concentrada una força de carrabiners, per telèfon els demana que vinguin a Mataró per a fer-se càrrec de la caserna. La guàrdia civil local havia marxat a mig matí a Barcelona.

Els carrabiners arriben a Mataró a la una de la matinada a la plaça de Santa Anna i són ovacionats per la gent. A les tres ocupen la caserna. El coronel Julio Dufóo, els caps i els oficials del Regiment són arrestats. La matinada del dilluns al dimarts seran traslladats a Barcelona, al vaixell presó Uruguay. La tropa és llicenciada, seguint les instruccions del Govern de la República, i majoritàriament abandona la caserna.

Al carrer comencen a córrer veus que cal assaltar Santa Maria. L'Església i la dreta són considerades culpables i col.laboradores de l'aixecament militar contra la República. La nit del diumenge al dilluns veurà dos intents d'incendi no reeixits a Santa Maria i a Sant Josep.

Dilluns 20 de juliol.

Des de la matinada persones armades pertanyents a organitzacions obreres són al carrer i prenen el poder. Les armes, en gran part, procedeixen de la caserna. Els primers trets són davant de Sant Josep durant l'intent d'incendi no consumat.

A la Casa de la Ciutat les organitzacions obreres i d'esquerra constitueixen el *Comitè de Salut Pública o Comitè Local Antifeixista*. La seva composició és la següent:

President:

Salvador Cruxent i Rovira, d'Esquerra Republicana de Catalunya i Alcalde de la ciutat.

Vice-presidents:

Joan Peiró i Belis, per la CNT, i Mateu Pou i Calvet, per Acció Catalana Republicana.

I com a Vocals:

Per la CNT,

Francesc Font i Gomis

Pasqual Leal i Terol

Manuel Mascarell

Ramon Molist i Valls

Jaume Roig i Ferrer

Per la FAI,

Jaume Lluís i Mas

Per les Joventuts Llibertàries,

Pere Mandil i Valls

Joan Villaverde i Izquierdo

Per ERC,

Josep Abril i Argemí

Ladislau Bellavista i Gual

Josep Eroles i Escobar

Ramon Freixas i Castellà

Josep Ramos i Fornaguera

Pels socialistes, comunistes i UGT,
Pasqual Carniago i Gorgojo
Jaume Comas i Jo
Joan Compta i Casas
Enric Dalmau i Domenich
Francesc Lladó i Casas

Per Acció Catalana Republicana,
Pere Gallardo i Galera
Alexandre Matons

Pel POUM,
Lluís Balcells i Parés
Albert Puig i Marquès

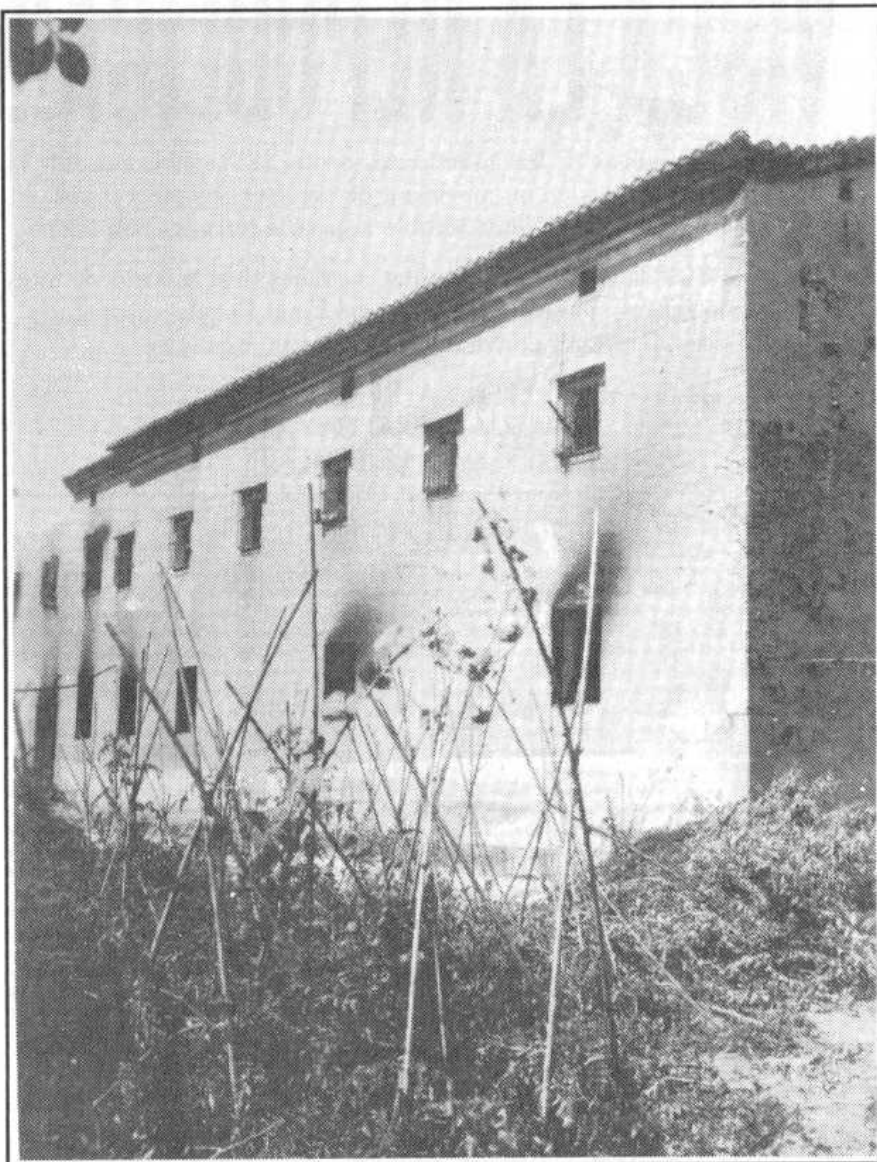
Paral·lelament es mantindrà l'existència formal de l'antic Ajuntament, que en realitat tindrà només funcions administratives.

El poder real queda, però, en mans de la CNT-FAI.

El Comitè de Salut Pública organitza el servei de Milícies Ciutadanes, amb armes procedents de la caserna d'Artilleria, que es fan càrrec de la caserna i de l'ordre públic.

Al carrer, fracassats els primers intents d'incendi de Santa Maria i de Sant Josep, a quarts de cinc del matí és saquejat i incendiat el convent de les Caputxines. Després és també incendiat el convent de les Tereses. Idèntica sort tindran seguidament el convent de les Benetes, al carrer d'Argüelles i, a les 10 de la nit, el convent de la Providència. Les religioses són obligades a abandonar els convents i no són molestades personalment.

Durant tot el dia arriben a Mataró revolucionaris de fora, principalment de Badalona i de Sant Adrià, que col-

Senyals d'incendi al convent de les Tereses.
Fotografia: Marià Ribas i Bertran. MASM.

laboren en l'incendi dels convents. A les quatre de la tarda s'organitza un important tiroteig al carrer de Sant Josep, amb foc de fusell i metralladora. Sembla que fou organitzat per aquests grups de fora que, desorientats, tiraren en contra d'ells mateixos. Durà entre dues i tres hores i no hi hagué cap mort.

Un altre tiroteig es produeix a la plaça de Santa Anna, on és assaltat l'edifici dels Escolapis i devastada l'església. Igual destí rep l'església de Sant Josep.

La vida ciutadana és trasbalsada totalment. Les fàbriques i els comerços són tancats. L'ambient del moment pot definir-se en dues paraules: eufòria i por. Eufòria al

carrer i als grups revolucionaris. Por pels esdeveniments que succeïen no volguts per la major part de la població, ni pels seus dirigents.

Dimarts 21 de juliol.

Per ràdio, el govern de la Generalitat dona ordre de lliurar les claus de les esglésies als Ajuntaments, per evitar la destrucció. El Dr. Josep Samsó i Elias, rector de Santa Maria, refugiat des del dia abans en una casa del Carreró, fa lliurar les claus de la basílica a les autoritats. El lliurament es fa al grup armat que guarda la porta de la part de la plaça, compost d'un carrabiner i paisans armats.

A la tarda, amb les portes obertes, grups de gent diversa entren a l'església i es produeix la primera devastació i les primeres destruccions.

Paral·lelament un grup de mataronins intenta salvar el patrimoni cultural de Santa Maria. Només aconsegueix desmuntar les teles dels Dolors, dues de les qua-

DIARI DE MATARÓ

PREMSA I ADMINISTRACIÓ: AMY XIV — DIMECRES, 22 JULIOL 1936 — NUM. 3868

VISCA LA REPUBLICA!!

La sublevació militar de les guarnicions, contra la República, a tota la Península, adherides en un moviment de caràcter netament feixista-monàrquic, provoca una lluita terrible a gairebé totes les poblacions.

Les forces lleals al règim i a la legalitat, ajudades dels militants de totes les organitzacions obreres i polítiques del Front Popular, aixafen els traïdors, amb un coratge i una decisió exemplar.

Ara més que mai: VISCA LA REPUBLICA!!
VISCA CATALUNYA!!
VISCA LA LLIBERTAT!!

TRAÏDORS!

Ha seguit fins ara la tradició del militarisme espanyol. Fidels a l'esperit del pronunciamiento, que amb tant d'èxit havien explotat en el segle passat, les casernes, dipositàries de la força de la nació, han estat a tothora baluards d'insurrecció, on, amb diversos caràcters, s'hi ha pogut establir vergonyosament un poder dins un altre poder.

Amb l'entesa de Defensa, amb organitzacions de caràcter clandestí, la seva influència ha estat moltes vegades decisiva contra els Governos, que havien de sucumbir davant de les seves exigències. Es famosa aquella frase d'Antoni Maura que en sortir de palau en temps del Borbó, va deixar anar: *que gobiernen los que no dejan gobernar!*

Això és exactament el que va passar pel setembre de l'any 1923, quan la insurrecció militar del general Primo de Rivera, a la qual va adherir-se seguidament un altre traïdor: el monarca que havia jurat la Constitució.

Proclamada la República, el poble espanyol va tenir la sensació que potser s'haurien acabat les "militarades".

No ha estat així; ací tenim la darrera, la més cruent i terrible de totes, perquè donades les circumstàncies amb que s'ha produït, s'ha vessat molta sang.

Mai la història d'aquest país ha registrat un cas semblant. Mai però, la traïció fou més alevosa i més criminal.

El poble s'ha llençat al mig del carrer, arrossegant en l'atzafada tot el que li ha semblat més o menys encobertament simplicitzant a la subversió i a la traïció dels militars.

Quan s'ha acceptat la violència per a defensar les conviccions i les idees, s'ha establert la conseqüència inevitable.

S'ha de confessar i així ho han reconegut alguns des del primer moment, que les forces conservadores i dretanes

d'Espanya, han seguit per viaranyes que mai, en nom de res, havien de permetre. El llenguatge demagog, francament demagog d'alguns ceps, havia enlluernat completament a la gent de tendència dretana, que d'una manera inexplicable secundaven les actituds de violència que d'una manera tan vehement es lliuraven als seus representants autoritzats.

El Govern ha vençut; l'ensulciada ha estat terrible en l'acció i en les conseqüències.

Es impossibilita que en aquests moments poguem circumscriure el nostre pensament a totes les emocions que hem viscut aquests dies.

Per damunt de les desferres de la lluita, quan encara es baten per les terres ibèriques els soldats de la legalitat, pel Govern i per la República, contra els traïdors del feixisme i de la reacció, no podem fer altra cosa, al servei de la causa de la República i de la Generalitat de Catalunya, que juntar la nostra veu, en defensa de la legalitat contra els traïdors.

Demanem serenitat a tothom, fortalesa d'ànim per a fer cara a les circumstàncies que els moments actuals han fet possible.

Damunt les cendres d'aquesta lluita, tothom des de la seva posició ha de secundar l'esforç heroic que els homes de bona voluntat, realitzen a hores d'ara, per a crear l'Espanya nova.

Tothom té el deure de contribuir a aquesta acció. Amb aquesta voluntat i amb aquesta esperança llencem al vent la nostra veu:

Contra els traïdors! Contra el feixisme!

Visca la República!

Visca Catalunya!

Visca la Llibertat!

Reproducció del primer full del *Diari de Mataró*, data dimecres 22 de juliol de 1936.

Casals. El col.laborador més important serà Joan Peiró, autor d'articles que, pel seu interès, es reproduiran en molts altres periòdics del país i de l'Espanya republicana. Hi col.laboren també Joan Julià Cuadras, Pelegrí Carrau i Santiago Lleonart Itxart.

Els edificis religiosos *confiscats* són vigilats per la força pública.

A la Casa de la Ciutat s'han habilitat oficines per a donar permisos de tota mena, indispensables per a circular.

Els preus dels articles de primera necessitat són fixats per l'Ajuntament.

GENERALITAT DE CATALUNYA

Ajuntament de Mataró

El ciutadà
que viu a, carrer d
n.º de professió, sol·licita
autorització per a traslladar-se d
a
per tal d
el d del 193

A

(Al dors hi haurà de figurar l'aval de la sol·licitud).
Entitats que avalen la precedent sol·licitud.

El vaixell de guerra anglès H63 és fondejat davant de la ciutat per recollir súbdits anglesos. Les cases habitades per súbdits estrangers o relacionades amb d'altres països tenen al balcó la bandera respectiva com a símbol de protecció.

Divendres 24 de juliol.

Es coneixen els primers assassinats *incontrolats*. A la carretera d'Argentona a Vilassar, terme de Cabrera, són trobats els cadàvers de tres sacerdots de Calders, bisbat de Vic. *Llibertat* en dona notícia dient *sembla que són sacerdots*.

Constitució del PSUC. Confiscació del Col·legi de Santa Anna per la CNT i de l'edifici del Cor de Maria, a la Riera, per les forces marxistes.

Es permet la lliure circulació de persones i carros descoberts per entrar i sortir de Mataró. Les patrulles de vigilància poden fer registres. És destruïda la capella de Sant Sebastià i, "conjun-

Imprès d'autorització de trasllat.
Arxiu Municipal de Mataró.

tament", els pisos de sobre. Els pescadors de canya ocupen i destrueixen l'ermita de Sant Simó; el retaule i els ex-vots són cremats en una foguera a la platja.

Dissabte 25 de juliol.

Per intentar de salvar el patrimoni cultural de la ciutat afectat pels actes revolucionaris i per l'incendi o la destrucció dels edificis religiosos, és constituït el Comitè Local del Patrimoni, nomenat per l'Alcalde Salvador Cruxent, i format per:

Albert Puig, conseller de Cultura.

Rafael Estrany, pintor.

Lluís Montané, pintor.

Francesc Bas, professor de l'Escola d'Arts i Oficis.

Julià Gual, periodista.

Joaquim Casas i Busquets, periodista.

Lluís Pedemonte, periodista.

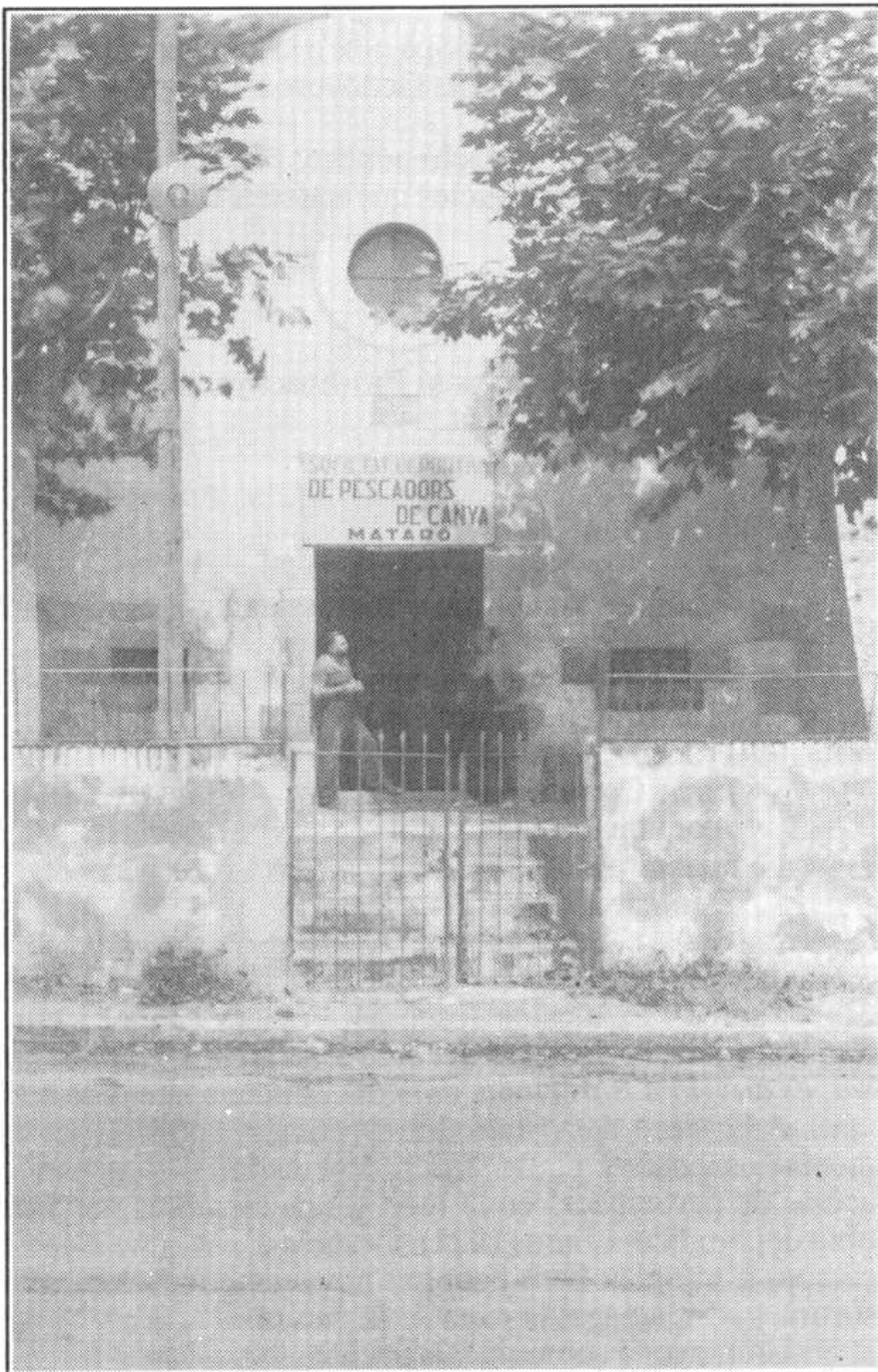
El Comitè, ajudat per altres persones, entre les quals cal destacar Marià Ribas i Bertran i Lluís Ferrer i Clariana, realitzarà una tasca ingent, però amb moltes dificultats, per incomprensió d'una part dels dirigents del moment.

Són registrats els estatges dels partits de dreta, *desafectes al règim* i molts domicilis particulars.

Dilluns 27 de juliol.

Per raons òbvies no hi ha celebracions de festa major.

El capità Medrano, cap de la caserna, rep notificació de traslladar les bateries del 8è. Regiment d'Artilleria al front de Saragossa.

L'ermita de Sant Simó ocupada pels pescadors de canya.
Fotografia: Marià Ribas i Bertran. MASM.

Dimarts 28 de juliol.

A les ordres del capità Medrano, del tinent Ribas d'Argentona i del tinent de carabiners Sr. Bueno, surt l'expedició mataronina cap al front de Saragossa. És formada per tres bateries, dos automòbils, queviures i dos-cents cinquanta milicians locals, a més d'una secció de la Creu Roja amb tres portalliteres. Com a agregats l'acompanyen un paisà i vuit dones.

És destruïda la Creu de Terme de la Rambla.

Llibertat comenta el fet en aquests termes: *Alerta amb els excessos, compte amb el que es destrueix.*

El dentista Sr. Miquel Spà mor a la Clínica Aliança a conseqüència d'un tret, rebut el dia abans a la Muralla dels Genovesos, quan sortia de declarar a la caserna.

Iniciada una subscripció pública, patrocinada pel Comitè Antifeixista, per a atendre les famílies de les milícies que marxen cap a Saragossa.

Dimecres 29 de juliol.

La Junta de l'Agrupació Pro-Ensenyament Racionalista ocupa el col·legi de les Concepcionistes del Torrent.

Dijous 30 de juliol.

Les botigues van obrint. Progressivament es reorganitza el comerç.

Són detingudes les següents persones:

Joan Rodon i Majó
Francesc Cobo
Enric Correa
Joaquim Capell i Vidal
Joaquim Boix i Rossell
Domènec Ribero i Laplana
Ramon Tenas i Ballalta

També l'ex-alcalde Josep M. Fradera i Pujol i el rector de Santa Maria, Josep Samsó i Elias, *la detenció del qual s'ha efectuat aquest matí a l'estació, quan, disfressat, es dirigia a Barcelona*, com diu la nota apareguda a *Llibertat*.

A la presó de Mataró, hi ingressaran també altres sacerdots i religiosos. Cal esmentar en concret el Dr. Josep de Plandolit, consiliari del Cercle Catòlic d'Obrers, acusat de participació en la mort d'uns membres del Sindicat Únic, a ca l'Aragonès, obra del Sindicat Lliure (1921). Després d'una sèrie d'incidències podrà marxar a França com a refugiat; però detingut novament al Portús, serà ingressat a la Model, d'on sortirà, vivint amagat la resta de la guerra.

Una segona columna mataronina marxa cap al front. És composta per cent homes, entre milicians i soldats, a les ordres del capità d'Artilleria López Gatell, i inclou tres bateries totalment equipades.

Divendres 31 de juliol.

L'Ajuntament acorda cessar tots els consellers municipals aliens als partits que formen el Front Popular. La Comissió de Govern, formada per l'alcalde i els consellers regidors Abril, Puigvert, Puig i Freixas, es constitueix en sessió permanent.

També aprova la confiscació dels edificis següents:

Convents de la Providència,
de les Tereses,
de les Caputxines,
de les Benetes i
de les Serventes de Maria.

Germanetes dels Pobres

Col·legis de les Escoles Pies,
dels Salesians i
de Valldemia.

Mútues escolars Prat de la Riba (Cor de Maria),
Carme Gibert (Concepcionistes) i
Ramon Llull (Franceses).

Escola d'Instrucció Pre-Militar

Camp de Tir Nacional

Sala Cabanyes

Cercle Catòlic

Esbarjo St. Lluís (Lluïsos)

Escola Catequística (c/. Portal de Valldeix)

Capella de Sant Sebastià

Foment Mataroní

Col·legi de la Coma i Patronat Escolar

Hospital

Santa Maria

Sant Josep

Maristes de Sant Josep

Restaurant de Sant Joaquim

Aquests edificis tindran diversos usos i destinacions, que fins i tot canviaran en funció del pas del temps.

Els convents de la Providència i de les Tereses seran enderrocats, aquest darrer per formar la plaça del 19 de juliol. Els de les Caputxines i de les Benetes serviran com a magatzems municipals.

És detingut Rafael Riudor.

Segons una notícia que publica *Llibertat*, la columna de Mataró, en ésser a Barbastro, s'engruixí fins a 5.000 homes i, després de prendre Siétamo, bombardejà Osca, *que sembla caurà avui mateix*.

Dissabte 1 d'agost.

El Comitè Antifeixista reorganitza les milícies. La vigilància de les entrades de la ciutat i de la caserna quedarà assegurada per 160 homes.

Normalitzat el comerç d'alimentació, les botigues, els cafès i els bars.

És trobat mort al Primer de maig Miquel Carbó, guardavinyes, cap de vigilància en temps de la Dictadura.

Diumenge 2 d'agost.

Continuen les detencions. Són detinguts:

Joan Vila i Agustí
Josep Català i Carbonell
Joan Soler i Ferrarons
Josep Rosset i Massafret
Joaquim Font i Alsina
Emili Albo i Franquesa
Josep Vives i Pàmies
Josep Valls i Arabia
Francesc Comas i Figueres.

Igualment segueixen els registres domiciliaris.

Es farà tristament famós *l'auto fantasma*, el cotxe Lància, matrícula M-31041, confiscat al pagès i comerciant Josep Majó i Nonell.

Dilluns 3 d'agost.

Assemblea al Teatre Municipal Bosc de les organitzacions obreres. Conclusió bàsica, tothom a treballar.

Les empreses seran col·lectivitzades.

Dimarts 4 d'agost.

Són detinguts:

Joan Xaudaró i Fullerosa
Joaquim Brau i Navarro
Artur Galí i Vergés
Josep Ximenes i Castellà
Francesc Majó i Coll
Emili Barnada i Castellà
Pere Peradejordi i Pujol
Antoni Clavell,

tots regidors o gestors després dels fets d'octubre, excepte el darrer.

La segona columna de Mataró és a la Puebla de Híjar.

Llibertat deixa d'ésser un simple full. A partir d'ara tindrà les mateixes característiques que tenia el *Diari de Mataró*. La normalitat ve expressada per la publicació d'anuncis i notes diverses.

Com a nota curiosa, transcrivim dos dels petits anuncis apareguts a finals de 1936.

El treball a la reraguarda ha d'ésser intens i efectiu. En aquest cas el cos té un doble desgast i s'ha de procurar donar-li el màxim d'energies. Això s'obté amb una alimentació perfecta. L'Establiment de carns i cansaladeria del carrer de Sant Joa-

quim, núm. 55, ofereix les seves carns i embotits amb tota la puresa de vitamines alimentoses. Davant el portal del nou mercat.

Ja heu fet el vostre donatiu a la tómbola que es prepara a profit de les nostres milícies? Si no teniu cap objecte a propòsit, recordeu que a la Cartuja de Sevilla en trobareu per a tots els gustos i a preus reduïts.

També es normalitzen els espectacles. Al cine Gayarre el dimecres 12 d'agost es projecta *Viva Villa* i *Ahora y siempre*, amb Shirley Temple. El dijous 13 d'agost, al Clavé Palace, sessions en profit dels milicians, amb *El domador*, pel cavallista Jim McCoy, *Glorias robadas*, per Richard Cromwell, i el *Reportaje del movimiento revolucionario en Barcelona*.

Dimecres 5 d'agost.

El regidor de la Lliga Josep Simon i Ibern és trobat mort a Parpers.

Uns *desconeguts* l'havien detingut al seu domicili la matinada del diumenge al dilluns.

Llibertat en dona la notícia, i en el *Perfil* fa el següent comentari *Protestem. I considerem com enemics de la situació tots aquells que la comprometeu amb actes com el que ha costat la vida al Sr. Simon.*

És detingut Salvador Cabot Rossell, ex-regidor i gestor després dels fets d'octubre.

Comença l'enderroc del convent de les Tereses, incendiat el 20 de juliol.

Dijous 6 d'agost.

Són detinguts

Enric Jové Briera i el metge Joaquim Castellsaguer.

Són alliberats

Domènec Riera

Josep Valls

Francesc Comas

Ramon Tenas

Emili Barnada

Joaquim Brau

Joan Xaudaró i

Francesc Majó.

Joan Vila Agustí, detingut el dia 2, és portat a Barcelona.

Divendres 7 d'agost.

Detinguts Joan Pons Montanari, secretari del jutjat, i Josep Rovira, vigilant nocturn.

El Sr. Pons, desaparegut en circumstàncies no aclarides, serà trobat mort el 10 de setembre al Coll, carretera de Llinars.

Diumenge 9 d'agost.

El diumenge torna a ésser dia festiu.

Són alliberats Josep Ximenes Castellà i Enric Juvé. Progressivament ho seran altres detinguts.

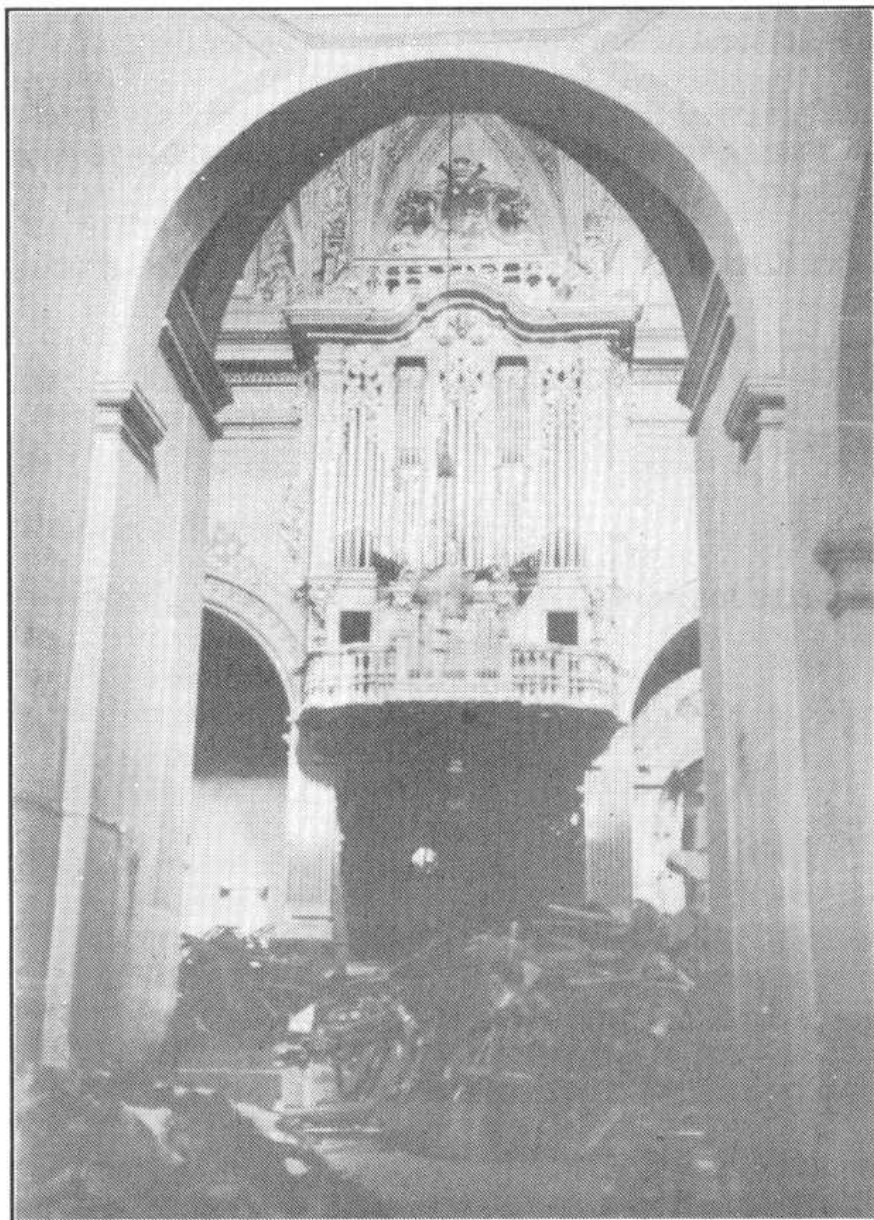
Dilluns 10 d'agost.

Comença, a porta tancada, la destrucció sistemàtica dels retaules i de tot el que conté la basílica de Santa Maria. Ho fa una brigada de mitja dotzena d'homes pagats pel municipi.

L'operació continuarà durant tot el mes d'agost, el de setembre i durarà fins a primers d'octubre, malgrat les actuacions del Comitè del Patrimoni, que només aconseguix de salvar els retaules del Roser, de Sant Nicolau i el relleu central del de Santa

Anna, a part de les teles. El retaule major, conservat de moment, serà destruït totalment pel maig de 1938, per ordre expressa de l'alcalde Ramon Mollist, desoïnt la veu del Comitè del Patrimoni, que havia fet múltiples accions en favor de la seva preservació, i en contra de les ordres expressives del Servei de Conservació de Monuments Històrics de Catalunya i del Ministeri de Justícia de la República, que havien intervingut en l'afer a petició del Comitè Local. No es destruï també el conjunt dels Dolors -les teles ja s'havien desmuntat el 22 de juliol- i, a resultes de la intervenció ministerial esmentada l'abril de 1938, s'aparedà l'entrada a la capella.

A part dels retaules es destrueix també la pràctica totalitat de la documentació dels arxius de l'Obra de l'Església, de la Comunitat de Preveres i de les diverses Confraries, que són venuts per fer pasta de paper. Es conserven

Interior de la basílica de Santa Maria a finals d'agost de 1936.
Fotografia: Marià Ribas i Bertran. MASM.

només l'Arxiu del Rector i el dels Llibres Sagramentals, probablement per estar instal·lat, respectivament, a la Rectoria i a la Vicaria, i no pas dintre del recinte de la Basílica.

Les peces d'orfebreria i una part important d'ornaments religiosos són retirats i es conserven a l'arxiu de l'Ajuntament o als magatzems del Comitè del Patrimoni, en vis-tes a la formació del futur Museu Comarcal de Mataró.

La destrucció dels retaules de Santa Maria és objecte d'uns comentaris sarcàstics al diari *Llibertat*.

Dimecres 12 d'agost.

La notícia del compliment de la sentència de mort dictada pel Consell de Guerra contra els generals Goded i Burriel, és comentada a *Llibertat* dient *La pena de mort és una cosa monstruosa. La monstruositat de certs delictes, però, a voltes, fa imprescindible la pena de mort.*

Divendres 14 d'agost.

La Comissió de Govern de l'Ajuntament acorda convertir l'edifici de la Basílica de Santa Maria en Museu Comarcal. Tot i amb això continuen els treballs de destrucció interior anunciats *com a treballs necessaris per a l'adaptació, fent desaparèixer tots els objectes sense valor que servien pel culte religiós.*

Diumenge 16 d'agost.

Conferència d'Andreu Nin, al Clavé.

Amb quatre dies de revolució el poble ha liquidat l'Església, els militars, la gran propietat. El poble per cap motiu s'ha de deixar desarmar. L'armament en mans dels treballadors és la garantia de la revolució. S'ha d'anar a un nou Parlament d'obres, pagesos, soldats i guàrdies. La lluita és a mort. O el feixisme acaba amb nosaltres o nosaltres acabarem amb el feixisme.

Dimarts, 18 d'agost.

S'inicia una nova subscripció promoguda pel Comitè Local del Socors Roig Internacional en favor dels Milicians ferits. Els donatius al local del PSUC, a la Riera, antic Col·legi del Cor de Maria.

Dimecres 19 d'agost.

Tots els soldats de les lleves del 1934 i 1935, i els llicenciats de 1936 s'han de presentar a la caserna.

Article de Joan Peiró a *Llibertat*. *Totes les armes al front.*

Dissabte 22 d'agost.

Són destituïts tots els treballadors municipals. En un termini de vint-i-quatre hores hauran de demanar el reingrés.

Festival al Clavé a benefici de les milícies antifeixistes.

Dilluns 24 d'agost.

Assemblea al Teatre Monumental convocada pel Comitè Antifeixista per donar tota mena d'aclariments sobre l'actuació del Comitè *formatos en termes concrets i degudament fonamentats i comprovats*.

L'assemblea, presidida per Ramon Molist, s'acaba amb l'aprovació per unanimitat de l'acció del Comitè, donant-li un vot de confiança a proposta de Miquel Simó i Miquel Campuzano de la C.N.T.

S'inicia la formació de dues columnes de milicians de Mataró i comarca. La primera, la columna Malatesta, organitzada per la CNT-FAI. La segona pel Comitè del POUM. Per allistar-se a la columna Malatesta cal dirigir-se a Lluís Cerdà a la caserna Malatesta (ex-caserna d'Artilleria de Mataró) i anar proveït d'una muda, com a mínim, i la corresponent arma llarga.

Dimecres 26 d'agost.

Article de Joan Peiró a *Llibertat*. *Els fusells al front*.

Dijous 27 d'agost.

Article de Joan Peiró a *Llibertat*. *Un curs d'actuació revolucionària. La revolució és la revolució, i és de sentit lògic que la revolució comporti vessament de sang. Els atracadors i els lladres no han honorat cap revolució. Els assassins es troben a l'altra banda, als rengles del feixisme. Vessar sang sota l'empar de la responsabilitat dels Comitès no pot ésser mai un fet revolucionari. És una covardia. Lector, persona que un revolucionari parli com jo he parlat*.

Divendres 28 d'agost.

Constitució del Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU).

En són delegats

Francesc Rossetti

Josep Serra per la Generalitat

Joan Compte i Artur Puigvert per la UGT i

Josep Quer i Esteve Fígols per la CNT.

Les oficines seran instal·lades a l'edifici dels Escolapis, baixada d'Estanislau Figueras (baixada de Santa Anna).

Diumenge 30 d'agost.

Constitució del Consell d'Autonomia de Mataró.

President:

Salvador Cruxent, alcalde i representant de la Generalitat de Catalunya.

Vice-president:

Ladislau Bellavista, pels sindicats d'Oposició.

Secretari:

Francesc Anglas, per la UGT.

Vice-secretari:

Eliseu Gallemí, per la CNT.

Comptador-tresorer:

Pere Balasch, per Acció Catalana.

Vocals:

Ramon Bilbeny, per ERC; Ramon Molist, pels sindicats d'Oposició; Joan Macià, pel POUM; Anastasi Tortajada, per la CNT; Manuel Marsol, de la CNT; Manuel Salvadó, per la FAI; Francesc Barbena, pel PSUC; Jaume Comas, per la UGT; Josep Calvet, per la UGT; Joaquim Dencàs, per la Unió de Rabassaires i Jaume Abril, pels sindicats d'Oposició.

Mítting de les Joventuts Llibertàries al Clavé. Hi parlen Fidel Miró (Mirlo) qui exposà el programa de la FAI, Joan Peiró, qui féu un parlament exposant la situació i la seva impressió del front de guerra, i finalment Jaume R. Magrinyà indicant l'ideal anarquista i detallant l'obra a realitzar per la CNT-FAI.

Dilluns 31 d'agost.

L'alcalde de la ciutat, Salvador Cruxent i Rovira, no acut a l'Alcaldia per trobar-se indisposat.

Comença la destrucció de l'església de Sant Josep. A partir del 1r. d'octubre es convertirà en garatge municipal.

Dimarts 1 de setembre.

La columna Malatesta surt de Mataró cap al front.

A les onze del matí, un grup de milicians de la columna, formada a la Riera, exigeix l'afusellament del rector de Santa Maria, Josep Samsó internat a la presó de la ciutat.

L'exigència es compleix. El Dr. Josep Samsó és tret, manillat, de la presó, i portat amb l'autofantasma al cementiri, on és afusellat a l'esplanada superior. El punt és avui assenyalat amb un monòlit.

La sortida de la columna és reflectida a *Llibertat* amb les següents paraules:

A quarts de tres de la tarda ha sortit de la Caserna la columna Malatesta, composta per mataronins i companys del Maresme. Precedia la columna un auto blindat. Seguia una secció de la Creu Roja, la Banda Municipal sense uniforme i augmentada amb professors del Sindicat Musical, dirigida pel mestre Llorà. Venia al darrera tot el contingent de la columna, molt ben equipada i amb moltes banderes de la CNT.

En arribar a l'Ajuntament la Banda ha tocat "La Internacional", en mig de grans ovacions i visques a la Llibertat, a la CNT, a la FAI i moris al feixisme.

Fet el silenci ha parlat un representant de la FAI, el qual ha dit que aquest matí s'ha començat a fer justícia afusellant de cara l'ex-rector de Santa Maria.

Després el company Leal, del Comitè Antifeixista, ha assegurat que la columna Malatesta respondrà a la valentia i a la consciència dels treballadors mataronins.

Després ha parlat Josep Abril, alcalde accidental, en nom de la ciutat. Ha promès als milicians que no mancarà res a les seves famílies i que a ells els serà tramès tot el que necessitin.

Amb grans ovacions i al so de "La Internacional", la columna ha desfilat, marxant més tard cap a Barcelona.

Dimecres 2 de setembre.

Article de Joan Peiró a *Llibertat* amb el títol *Revolucionaris*.

Mentre els partidaris de la destrucció anorreen esglésies i convents, el feixisme va destruint tota l'economia. Destruïm si cal. Però els revolucionaris no hi podem pensar massa en destruir. Els veritables revolucionaris posen la intel·ligència, les energies totes i l'ànima per damunt de tot, al servei de la magna funció de crear, crear, crear sempre.

Dijous 3 de setembre.

El Comitè Antifeixista, Departament d'Ordre Públic, publica el ban següent:

S'ordena a tots els ciutadans de Mataró que en el termini de vint-i-quatre hores llencin al carrer tots els objectes religiosos que tinguin a casa seva. Passat aquest temps es procedirà a fer els registres convenients, i les penyores seran en conseqüència, rigoroses.

Durant la nit i tot l'endemà imatges, llibres, estampes foren cremats als carrers.

Divendres 4 de setembre.

Crida per a la formació d'una nova columna de voluntaris que es denominarà Los pretendientes de la muerte.

Mítting antifeixista femení al Clavé.

Dissabte 5 de setembre.

La columna Malatesta és a Casp.

Article de Joan Peiró a *Llibertat*:

La destrucció de l'Església és un fet de justícia, perquè l'Església representa un poder polític la finalitat del qual és l'esclavització espiritual i social del poble. La persecució del sentiment i de les creences religioses conculca un dret inalienable, és un dret semblant al que nosaltres reivindicuem quan se'ns persegueix pels nostres sentiments polítics i socials.

Dilluns 7 de setembre.

*A Barcelona, Consell de Guerra contra el coronel Serra Castells, cap del Regiment de Mataró en temps de la proclamació de la República. És absolt. Diu *Llibertat*: Els nostres homes representatius -els revolucionaris d'ahir i sempre- han prestat declaració davant la justícia del poble.*

Diumenge 13 de setembre.

A la tarda, sortida de Mataró de la columna del POUM, centúria Joaquim Maurín.

Hi ha un intent d'assaltar la presó. Les precaucions preses pel Comitè Local al seu entorn fan que no sigui possible.

Dissabte 19 de setembre.

A les cinc de la tarda surt de Mataró la columna Jaume Graells del PSUC formada per un centenar de militants de Mataró i de la comarca.

Diumenge 20 setembre.

Es trobat al cementiri de Montcada el cadàver de Mn. Lluís Miquel Ticó, rector de la parròquia de Sant Josep. Havia estat detingut el dia abans en un registre efectuat per una patrulla al pis del carrer Ausiàs Marc de Barcelona, on era refugiat.

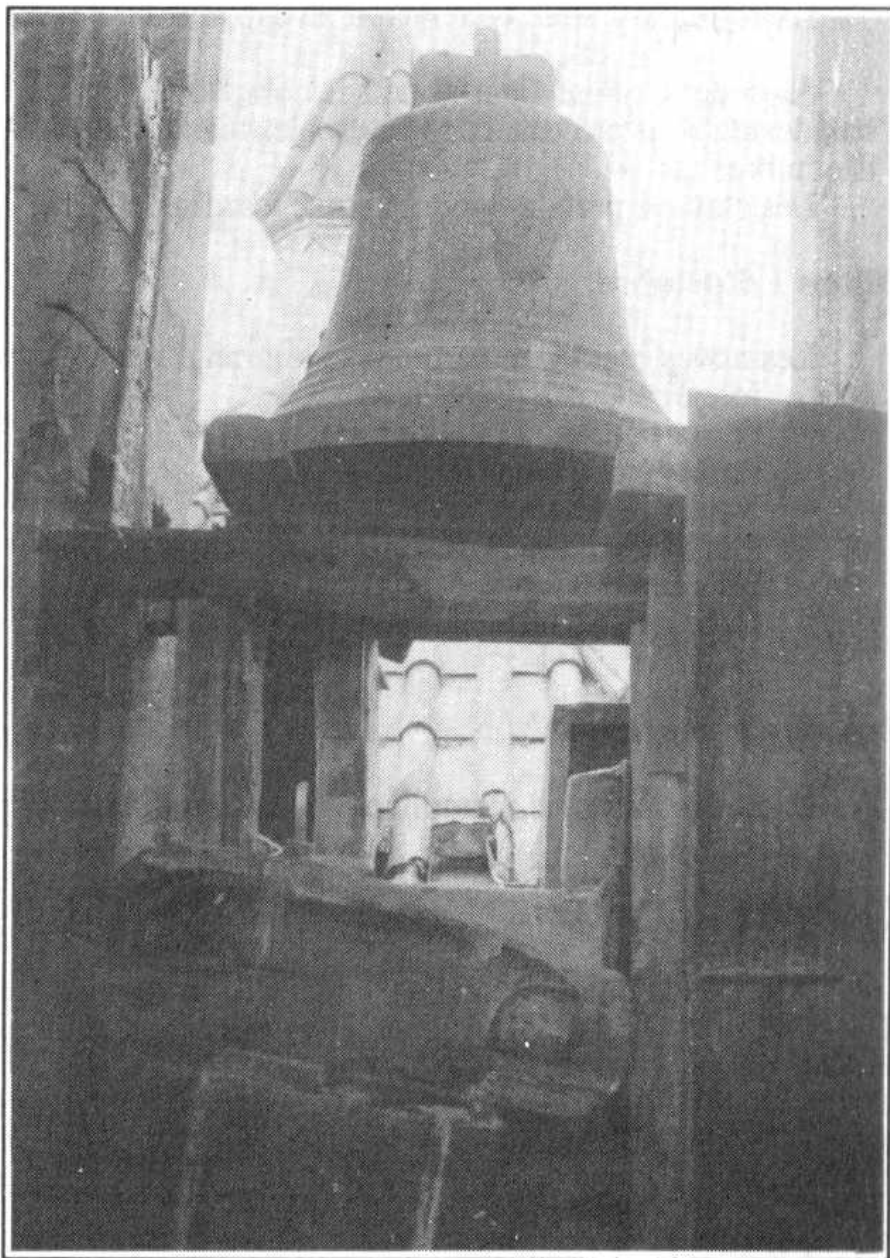
Dimecres 23 setembre.

Són desmuntades les campanes del campanar de Santa Maria i traslladades a un solar d'Argentona que serveix de dipòsit. Foses, serviran per a fabricar material de guerra. Al campanar, hi resten només les campanes del rellotge.

Proves de la sirena d'alarma instal·lada al magatzem municipal del convent de les Benetes, a la plaça dels Bous, en previsió de bombardeigs aëris.

Dijous 24 de setembre.

Joan Peiró, a *Llibertat* publica l'article titulat *Perill a la reraguarda*, clamant contra els *incontrolats*.

Treballs per baixar les campanes del campanar de Santa Maria.
Fotografia: Marià Ribas i Bertran. MASM.

Dimarts 29 de setembre.

Visita Mataró Josep Guàrdia de la Junta de Museus de Catalunya, a petició del Comitè Local del Patrimoni. És rebut per les autoritats locals. Després d'inspeccionar l'església de Santa Maria i els dipòsits del Comitè al Foment i a l'Escola d'Arts i Oficis fa la proposta de constituir Santa Maria en Museu General d'Art Barroc de Catalunya i d'estudi de l'obra de Viladomat.

Dimecres 30 de setembre.

S'incorporen a les Milícies Alpines setze membres de la UEC mataronina.

La columna Jaume Graells marxa cap al front de Madrid.

Nota del Comitè Central de l'Escola Nova Unificada. Fa constar que encara no s'han designat els professors de les escoles mataronines. La previsió és d'obrir-les el dia 5 d'octubre.

Les classes, però, no podran començar fins al gener de 1937.

Dijous 1 d'octubre.

Les noves escoles mataronines portaran d'ara endavant els noms següents:

- Joaquim Costa (Salesians)
- Ferrer i Guàrdia (Valldemia)
- Rafael Campalans (Santa Anna)
- Natura (Franceses)
- Plató (Maristes St. Josep)
- Luís Bello (Cor de Maria)
- Germinal (Concepcionistes St. Josep).

Dissabte 3 d'octubre.

Iniciades les obres d'ampliació de la Muralla del Tigre.

Divendres 16 d'octubre.

A les dues de la matinada arriben 225 infants madrilenys refugiats. Pertanyen a diversos grups escolars i van acompanyats dels seus professors. Seran acollits a Mataró.

Constitució de nou Ajuntament, d'acord amb el contingut del decret de la Generalitat de Catalunya, data 11 de novembre.

En formen part,

per ERC,

Salvador Cruixent i Rovira, que serà elegit alcalde.

Pere Torres i Foch

Ernest Mora i Parera

Consol Nogueras i Seda

Josep Ribas i Duxans

Emili Oller i Solà
 Darwin Abril i Catarineu
 a més de
 Josep Serra i Genisans i
 Ramon Bilbeny i Robert
 incorporats el dia 5 de novembre,
 per la CNT
 Ramon Molist i Valls
 Pasqual Leal i Terol
 Ladislau Bellavista i Gual
 Jaume Roig i Ferrés
 Pere Mandil i Valls
 Jaume Lluís i Mas
 Enric Ballesteros i Alcalde
 Lluís Pedemonte i Comas
 Albert Oleart i Pladevall
 pel PSUC
 Josep Calvet i Perramon
 Artur Puigvert i Fabré
 Joaquim Casas i Busquets
 Pasqual Carniago i Gorgojo
 Narcís Tristany i Lladó
 Enric Dalmau i Domenich
 pel POUM
 Albert Puig i Marquès
 Lluís Balcells i Parés
 Joan Macià i Comas
 per ACR
 Josep Rabat i Simon
 Mateu Pou i Calvet
 Pere Gallardo i Galera
 per la Unió de Rabassaires
 Llorenç Anglada i Maria
 Josep Busqué i Maurí i
 Pau Bellatriu i Noguera.

Salvador Cruixent és elegit alcalde per 29 vots a favor i 9 abstencions (PSUC i POUM). L'explicació de vot, recollida al *Llibre de Sessions*, forneix un interessant diàleg entre marxistes i anarquistes. PSUC i POUM voldrien un alcalde obrer, de la CNT, força majoritària, i no un representant petit burgès. La CNT manifesta que, sense defugir responsabilitats, en aquest moment històric, la representació ha de recaure sobre els republicans.

Divendres 23 d'octubre.

Notícia de requisos d'automòbils per part de grups armats, que no estan autoritzats de fer-ho.

Mítin del PSUC al Clavé. *Encara que hi ha homes que van al front sense armes, mentre hi ha 20.000 fusells que es passegen per Catalunya.*

AVÍS IMPORTANT

***Per ordre del Comitè
Antifeixista de Mataró,
està privat d'entrar amb
armes, a la sala d'es-
pectacles.***

Cartell del Comitè Antifeixista de Mataró - Arxiu Municipal de Mataró.

Diumenge 25 d'octubre.

És afusellat a Parpers el sacerdot Mn. Ramon Furnells. Era comunitari de Santa Maria i encarregat de les esglésies de Mata. Residia a l'actual estatge del Museu Arxiu de Santa Maria. Fou detingut a la Masia de Can Guitart de Canyamars, on s'havia refugiat, per membres del Comitè Local d'Ordre Públic.

La major part dels sacerdots mataronins són amagats o resten sense sortir dels propis domicilis. En general no seran molestats. A porta tancada inicien els serveis religiosos a les cases particulars.

Dilluns 26 d'octubre.

Al vaixell Uruguany, vista de la causa pels fets del 19 de juliol a Mataró.

Els encausats són els següents:

Coronel	Julio Dufóo Borrego
Comandants	Luís Caubot Rubio
	Francisco Álvarez Buhilla
	Carlos Sánchez García

Capitans	Jaume Rosselló d'Orfila Luís Rodríguez Almeida José Ribera Cebrián Fernando López Viladecabos Espinosa Felipe Sesma Bengoechea Santiago Herrero Méndez
Tinents	Luís Renedo Munguía Francisco González Castillo Julián Buj Gonzalvo Abundio Ayestarán Domezaín Eutimio Rodríguez Espinosa José Echevarría Román Diego Román Gil Raimundo Romero Fernández Feliciano Robles Humayor Emilio Arroyo González Fernando Poblaciones García
Tinent de complement	Máximo Gutiérrez Carvajal
Alferes	José Herruzo García i Pedro Orellana Giménez

El Tribunal Popular desglossa la causa i són jutjats en un primer judici el comandant Álvarez Buhilla, els capitans López Viladecabos i Herrero Méndez, els tinents Ayestarán i Rodríguez Espinosa, i els alferes Herruzo i Orellana.

A més dels encausats declaren el general Llano de la Encomienda, l'alcalde de Mataró Salvador Cruxent i Joan Peiró entre d'altres persones.

El Tribunal Popular, presidit per Àngel Samblancat, i actuant de fiscal el Sr. Chorro Llopis, dicta sentència condemnant a mort tots els encausats, a excepció de l'alferes Orellana, condemnat a cadena perpètua. Posteriorment, el president Companys indultarà també els condemnats Rodríguez Espinosa i Herruzo.

Dimarts 27 d'octubre.

Coneguda la sentència condemnatòria dels primers acusats del Regiment d'Artilleria de Mataró, el diari *Llibertat* publica la petició d'indult. El text és el següent:

Perdó ! Indult !

Han començat les sentències del Tribunal Popular pels fets de la sublevació militar de Mataró del 19 de juliol.

Sense cap reserva mental pel que es refereixi a la tasca de justícia -implacable justícia del poble !- però fidels a la convicció humana de proclamar la inutilitat de la pena de mort, -salvant els casos absolutament necessaris- en aquests moments dolorosos, davant d'un vençut alcem la nostra veu en demanda de PERDÓ !

No pot mancar en aquesta hora greu a la nostra ciutat, tan rica d'actituds liberals des de sempre, la veu de les consciències humanitàries si més no, per no deixar damunt de llars mataronines el pesombre d'una sentència terrible que, per molts anys, hauria d'ennegrir-les.

Salvador Cruxent, Josep Abril, Ernest Móra, Joaquim Casas Busquets, Pasqual Carniago, Joan Peiró, Francesc Rossetti, Vicenç Esteve, Alexandre Matons,

Antoni Macià, Antoni Olives, Joan Sans, Julià Gual, Gaspar Duran, Josep Maria Lloró, E. Sansegundo, Lluís Fors, Lluís Pedemonte, Joan Bas.

La petició d'indult no és pas ben acceptada per tothom. En base a ella, el PSUC suspèn Joaquim Casas i Pasqual Carniago dels llocs de representació que tenien. El POUM fa pública també una nota de repulsa.

Dimecres 28 d'octubre.

Segona vista contra els militars de Mataró. Sentència: Condemnats a mort el coronel Julio Dufóo Borrego, el comandant Lluís Caubot Rubio i els capitans Luíís Rodríguez Almeida i José Rivera Cebrián. Reclusió perpètua, i 100.000 ptes. de multa, els tinents Luíís Renedo Munguía, Francisco González Castillo i Emilio Arroyo González. Absolt el capità Jaume Rosselló d'Orfila.

Dimecres 4 de novembre.

Joan Peiró a Madrid. Serà ministre d'Indústria al nou govern presidit per Francisco Largo Caballero.

Tercera vista contra els militars de Mataró. Condemnats a mort el comandant Sánchez García i el capità Felipe Sesma Bengoechea, i a reclusió perpètua els tinents Echevarría i Poblaciones.

A dos quarts de deu del matí, a Montjuïc, s'executa la sentència dels vuit condemnats a mort en els dos judicis anteriors referents a Mataró. No s'executa cap altra pena de mort.

Dijous 6 de novembre.

Organització del nou Ajuntament constituït el dia 16 d'octubre i formació de Comissions i del Comitè Permanent.

Les Comissions i els respectius consellers presidents són les següents:

Economia i Treball, Ramon Molist i Valls (CNT). Serà alcalde accidental pel desembre.

Foment, Artur Puigvert i Fabré (PSUC).

Assistència Social, Josep Serra Genisans (ERC).

Cultura, Albert Puig i Marquès (POUM).

Proveïments, Josep Rabat i Simon (Acció Catalana).

Agricultura, Llorenç Anglada i Maria (Unió de Rabassaires).

Governació, Pasqual Leal i Terol (CNT).

Sanitat, Josep Calvet i Perramon (PSUC).

Finances, Emili Oller i Solà (ERC).

Defensa, Jaume Roig i Ferrés (CNT).

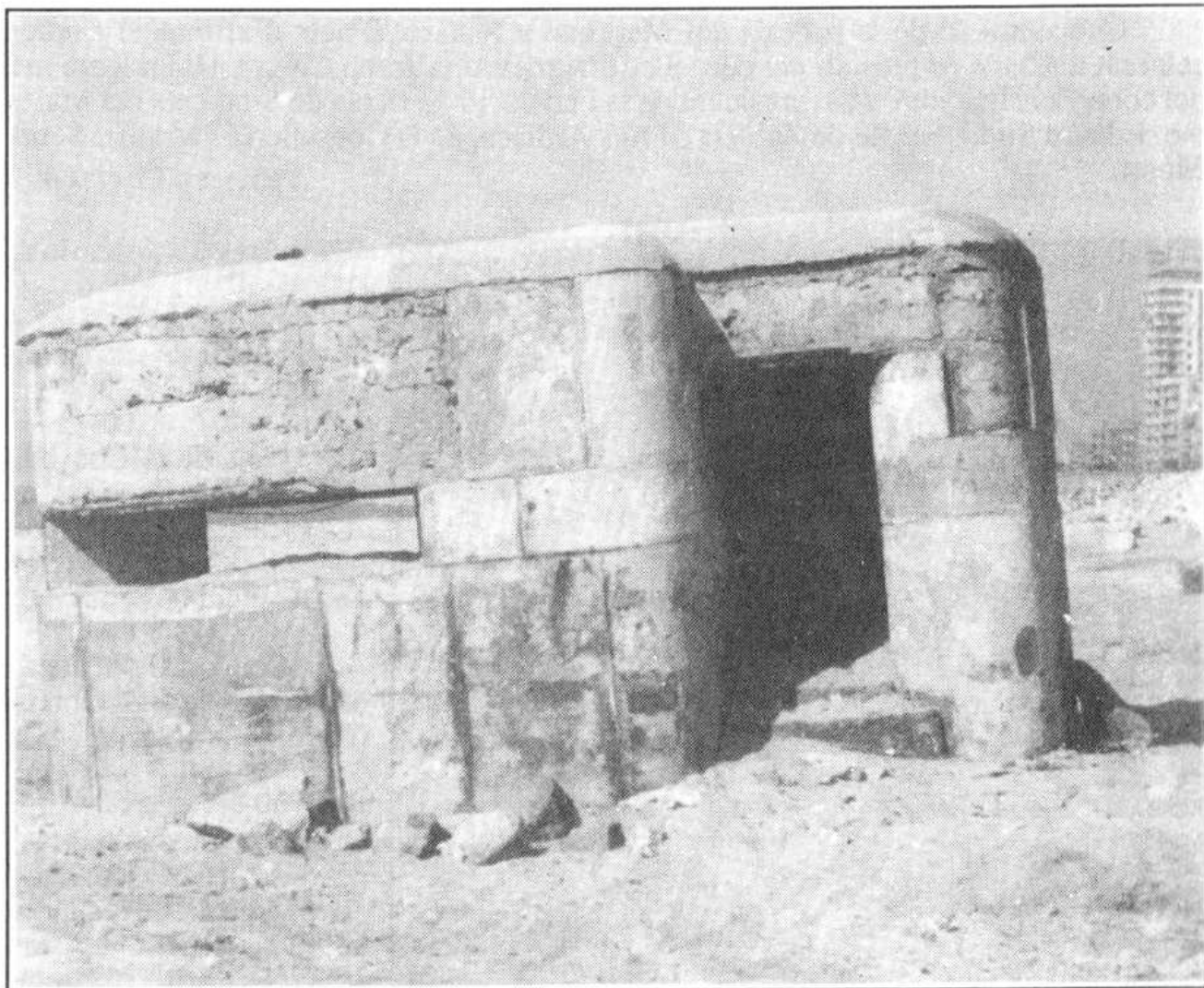
Els restants vint-i-dos consellers formen part de les Comissions.

En substitució de Joaquim Casas i Pasqual Carniago, expedientats pel PSUC per la petició d'indult als militars de Mataró, s'incorporen a l'Ajuntament Francesc Anglas i Ramon Jubinyà i Bové.

Dissabte 14 de novembre.

Comencen els treballs de fortificació de la platja a càrrec dels treballadors del ram de la construcció.

Es construiran els *fortins* que encara en part avui existeixen.

Fortí existent a la platja de Sant Simó.
Fotografia: Miquel Sala (MASM).

Dimarts 17 de novembre.

Es posa a la venda el llibre *Perill a la reraguarda*, que recull els articles publicats per Joan Peiró a *Llibertat*.

El pròleg és de Julià Gual i la coberta dibuixada per Marià Ribas i Bertran.

Divendres 4 desembre.

Primers problemes de subministrament i primers abusos en la venda de queviures.

Dijous 10 de desembre.

Notícia dels primers milicians morts al front d'Aragó. Són Josep Ballesta, de Premià, i Francesc Bosch, de Mataró, molt conegut a les penyes esportives.

Diumenge 20 desembre.

Concentració de la pagesia del Maresme a Mataró. L'acte d'afirmació sindical celebrat al Clavé és presidit pel conseller d'Agricultura Josep Calvet. Hi parlen a més del conseller, Joaquim Vilà, president de la Federació Agrícola de Sindicats del Maresme, Eduard Simó, Ferran de Zulueta i Lluís Ardiaca, de la Conselleria i Manuel Serra i Moret.

Capçalera del llibre *Perill a la Reraguarda*.
Edicions Llibertat. Mataró 1936.

Divendres 25 desembre.

El dia de Nadal i el de Sant Esteve són laborables.

Nota de la Conselleria de Proveïments.

Encara que els bàsics són assegurats es nota l'escassetat de productes.

Concert de la Banda Municipal de Barcelona al Clavé.

Dijous 26 de desembre.

Creació de les targes de racionament. La inscripció s'obrirà el dilluns dia 28 a "l'ex-església" de Santa Maria.

Dilluns 28 de desembre.

Cal posar tires de paper als aparadors i a les finestres en previsió d'atacs aeris.

Dissabte 2 de gener de 1937.

Ban del conseller de Cultura. Les classes començaran el dia 6.
Es celebra la Setmana de l'Infant.

Dimecres 6 de gener.

Cens de ràdios.

Dimarts 12 de gener.

L'Ajuntament acorda el canvi dels noms dels carrers. Són els següents:

Sant Pere més Alt	Alt
Bisbe Mas	Héctor Magno
Portal de Valldeix i St. Francesc d'Assís	Salvador Seguí
Santa Maria, Sant Cristòfor i Escaltes	URSS
Onofre Arnau	J. Fontbernat
Mossèn Albas (avui Mn. Fornells)	Rizal
Nou de Caputxines	Francesc Ascaso
Plaça Sant Salvador	Maragall
Rierot, St. Bonaventura, Hospital i St. Pere	J. Ros Serra
Passeig de Cabanelles i carrer de les Monges	Cabanelles
Sant Pelegrí	Juli Garreta
Pujol	Sis d'Octubre
Baixada de St. Ramon	Pompeu Gener
Palau	Jaume Compte
Sant Antoni	Biada
St. Francesc de Paula	Rafael Campalans
Colom, Travessia del Gas i Travessia de St. Antoni	Colom
Sant Agustí	Durruti
Pinzón i St. Felicià	Narcís Monturiol
Racó de St. Pere i Pou de Sant Pere	Pere Joan Sala
Passatge de Sta. Magdalena	A. Franquesa
Amàlia	Lluís de Sirval
Biada, Sant Benet i Sant Josep	Francesc Layret
Lepanto i Montserrat	Mutualitat
Concepció	Concepció Arenal
Sant Joaquim	Catalunya
Sta. Teresa, St. Rafel i St. Isidor	Rafael de Casanova
Carme	Anselmo Lorenzo
Churruca, Cuba i Fray Luís de León	Bakunin
Sant Elies	Mèxic
Parc i Caminet	N. Salmerón
Muralla de la Presó	J. Cabré
Sant Pau	M. Vilanova
Don Magí	J. Casas Sala
Espenyas	Dr. Ferran
Puigblanch	Santiago Rusiñol

Mn. Cinto Verdaguer
Convent de les Tereses
Llauder
Cooperativa, Iluro i Tetuan
Beata Maria, Sant Simó i Sant Ramon
Passatge de Prim (avui Tomàs Viñas)
Cisneros (avui Plaça dels Bous)
Mata i Clavé
Sant Onofre
Sant Joan

Cinto Verdaguer
Plaça 19 de Juliol
J. Maurín
Iluro
Ignasi Iglesias
Estanislau Figueras
València
Clavé
Rosa Luxemburg
Carles Marx

Ajuntament de Mataró

CONSELLERIA DE GOVERNACIÓ

CENS D'APARELLS RECEPTORS DE RADIO

Nom:

Cognoms:

Domicili:

Aparell de (galena o làmpares):

Marca:

Número de làmpares:

Ona (normal, llarga, curta i extra-curta):

Antena (exferior o interior):

Us (públic o particular):

Número d'altaveus:

Data d'adquisició:

Observacions:

Mataró de del 1937.

Signatura de l'interessat,

Imp. Minerva, Mataró

Impress per al cens d'aparells receptors de ràdio.
Arxiu Municipal de Mataró.

Dilluns 18 de gener.

Primer dia sense pa.

Dimecres 27 de gener.

No circulen trens
per manca de carbó.

Dissabte 30 de gener.

El ministre Joan Peiró concedeix un Crèdit extraordinari per al desviament occidental de les rieres.

Dilluns 1 de febrer.

Comencen les obres de la col·lectora del carrer Ros Serra (St. Bonaventura, Hospital i St. Pere) i les de l'obertura de la Ronda des de la Carretera de Mata a l'Havana.

Dimarts 2 de febrer.

Llibertat publica un editorial comentant els fets de la Fatarella. El seu títol La realitat i la teoria. Afirmar les armes han d'ésser únicament al servei de la llibertat, i per garantir la llibertat; la violència només pot ésser

en defensa de la llibertat i per garantir-la contra els enemics que exerceixen la violència, per a fer-la desaparèixer.

La Conselleria de Defensa avisa tots els ciutadans que tinguin coloms, que han de tenir tancats els colomars des d'avui fins al dia 8. Si arriba algun colom missatger cal lliurar-lo amb tota urgència.

Divendres 5 de febrer.

Als voltants de les onze de la nit són trobats morts a la carretera de Vilassar a Argentona, indret Can Garí del Cros, els germans Antoni, Carles i Josep Clavell.

Llibertat, data dissabte dia 6, publica una nota de repulsa condemnant el fet, signada pel conseller de Governació Pasqual Leal.

També un *Dietari*, signat per K, en el qual es diu:

Tot el poble antifeixista està cansat de lladres, de gàngsters, d'arribistes, d'assassins i de trinxeraires.

Ja comença a ésser hora que s'acabi aquest conte dels incontrolats.

Ho exigeix el poble i ho exigeix sobretot, la decència i la puresa, un bon xic empastifada, de la Revolució.

Dimarts 9 de febrer.

Es municipalitza la propietat urbana.

Dimecres 10 de febrer.

Manifestació en favor de la unitat, del comandament únic i de la mobilització general.

Des del balcó de l'Ajuntament parlen Francesc Marchetti de la Columna Malatesta, Vicenç Minguillon, per les Joventuts Llibertàries, Pasqual Carniago, per les Joventuts Socialistes Unificades, Manuel Valldeperes, per les Joventuts del POUM, Francesc Font, del Comitè Regional de la CNT, i Ramon Molist, alcalde accidental. Les seves paraules *un objectiu al front, lluitar per la victòria; un objectiu a la rera, treballar per la guerra.*

Divendres 12 de febrer.

Es coneix que en Miquel Maurí i Masjoan, militant d'Estat Català, s'ha passat de les tropes feixistes a les republicanes.

Dimarts 17 de febrer.

Llibertat publica un article de Joan Peiró, comentant la caiguda de Màlaga.

Principal afirmació: *La guerra no pot fer-se fent cada u el que li dóna la gana, sinó amb allò que aconsella i exigeix el bon sentit: DISCIPLINA.*

Dimecres 18 de febrer.

Comença l'ofensiva d'Aragó.

Els afiliats al Sindicat de la Construcció, lleves de 1934 i 1935 han d'allistar-se a la Columna Engels o a la Columna Edificació.

Dijous 19 de febrer.

Mítting del PSUC al Clavé. Hi parlen Comas i Jo, Torrents, Caritat Mercader, Vidal Rossell, Ardiaca i Comorera. Paraules bàsiques d'aquest darrer: *Comandament únic, Codi Militar i disciplina de ferro.*

Dimarts 23 de febrer.

Només hi ha pa per als menors de 10 anys.

A la tarda manifestació d'infants més grans de deu anys protestant. Lema: *Menys comitès i més pa.* Al davant una bandera republicana. Els capdavaners són rebuts a l'Ajuntament per l'alcalde Molist. A la manifestació hi figuren alguns *pioners* del PSUC.

Nota de l'Ajuntament censurant *la manifestació portada a cap pels infants, inconscientment, però inspirats per elements feixistes emboscats* i indicant que esbrinarà qui són els responsables.

Dimecres 24 de febrer.

La Conselleria de Defensa fa una crida al treball voluntari per a fortificacions.

Divendres 26 de febrer.

Mítting del Socors Roig Internacional al Clavé.

Hi assisteix Antonov Ovsenko, cònsol de la URSS.

Llibertat comenta que el cònsol, en català, va dir a l'alcalde *aquest poble és capable dels més grans fets.*

Dissabte 6 de març.

Manifestació que clou la setmana de l'exèrcit. Lema: *Un exèrcit, una bandera, un govern.*

L'editorial de *Llibertat*, comenta el fet. Títol *Civilització contra Barbàrie.* Afirmar *la barbàrie, que és el feixisme -Franco, Hitler, Mussolini, Pius XI- contra la Civilització, que és la Llibertat, el poble, l'esperit, la cultura, la redempció, la pau...*

Dimarts 16 de març.

L'Ajuntament de Mataró acorda posar en circulació paper moneda d'una pesseta (valor 100.000 ptes.) i de 0,50 ptes. (valor 200.000 ptes.).

Dijous 18 de març.

Per a garantir el consum de benzina cal fer declaració de necessitats.

Dimarts 23 de març.

Una forta pedregada malmet la collita de patates.

Paper moneda de Mataró. Bitllets de cinquanta cèntims i d'una pesseta.

Dijous 25 de març.

Cens de bestiar cavallar.

Continua la crisi de subsistències. Un botiguer a la presó.

Diumenge 4 d'abril.

Primer bombardeig a Mataró. A les cinc del matí es senten unes detonacions llunyanes. A la poca estona sona la sirena d'alarma. Un avió *feixista* dona una volta per damunt de la ciutat i en marxar, deixa anar una bomba, que cau sobre una caseta prop de la riera de Sant Simó, que queda ensorrada. Els seus ocupants Ramon Tuxans i Conxa Piquer són afectats amb ferides contuses al cap, de pronòstic reservat. L'avió era un trimotor Junker.

Dilluns 5 d'abril.

A les tres de la tarda sona la sirena d'alarma, i passen sobre la ciutat tres avions.

Dimarts 27 d'abril.

Primer dia de col·lectivització de la indústria panificadora. Cues per al pa.

Llibertat

òrgan oficial antifeixista del consell municipal

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: ANY II — Mataró, divendres 7 maig 1937 — NÚM. 247. PRECIOS: 10 CTS. SUBSCRIPCIÓ: 30 CTS. 6 MESOS 1.000 CTS.

Cal que la premsa actui amb tota lleialtat si hom vol aconseguir una veritable unió antifeixista.

Barcelona torna a la normalitat
Cal que no es repeteixi la vergonya d'aquests dies
Tot el món antifeixista s'ha sorprès davant de tanta insensatesa!
Ara més que mai: UNITAT, UNITAT, UNITAT!

Reportatges pintorescos

La cinquena columna a Mataró

IV
«Una història en varies parts»

No escriu l'èpica i tampoc el facinoros en el gènere epistolar. Les lletres que hem trobat són una pobre mentida digna d'un reformatori idem, i de un infantisme acabat. Per «despatxar», una lletra adreçada a un salassà dels de Mataró, «Alcanta». Ahi no es sabia per qui anava. Heus ací els fragments d'una lletra model digne del gènere. És del 17-37 i ve adreçada a Joan Pànel, «Alcanta».

«No se puede Vd. figurar la de animales que se han llegado a comer con las personas por el sólo hecho de ser católicos. Sin ir más lejos, hace un mes que mi padre fué a Badalona (donde compra con frecuencia, porque en Barcelona no hay comercio ni gallina y cuando hay con mucha cara) y cuando salió de comprar un «compradero» lo detiene y le dice que le siga. mi padre que no, y el «camarada» que sí. Resultado, que se le juntan unos criminales (digo) millones de meten en un coche y lo llevan a... al «centro» donde lo tuvieron encerrado todo el día sin hacer caso de las «avilaciones» que daba mi padre de que mi hermano estaba en la cama costado. Lo que le interesaba era hacerle unas preguntas tan imbéciles que le dio para otra ocasión en que le explicara la cosa con todos sus detalles. Si hubieran torrado por un cura, casi que no se equivocaron. Vd. procure no decir a nadie lo que es (i) no se le de los alumnos ni de los Padres, por más que como que ven en los periódicos porque se dan casos que nada se les espera y menos de las personas de que proceden.

No se ha de decir a nadie de que hace ni donde está para el otro día me encontré a Juan Bulchich y me dijo todo lo que se ha de Vd. sin preguntarle yo nada. Claro que me lo dijo a mí, pero las personas cambian mucho. Lo mismo digo de Solanes y de otros.

No se fe de León, pues a mi padre no le gusta el tipo de ese. Yo cuando escribo al es que no tiene más remedio les dice Vd. que se marche a la «Quinta Forca» pero nunca diga la verdad.

Respecto a los (pe) noticias de los periódicos y emisoras radio ni las escuchamos. Mi hermano se encargó cada noche de oír Radio Verdad, al Borrocho y otros, de manera que estamos al corriente de lo que pasa.

El otro día salimos con Llovera y en la Exposición que es donde están los refugiados (gandules) de Málaga y Madrid vimos un letrero que decía: Camaradas se ruega suprimir el nombre de usted Señor. Por el de com pènero.

Y viva la Revolución y la Libertad, muerte que siempre no le da así y que ya queda poco.

Al pensar que en ocho meses que van de guerra no hemos implantado la com... (digo) la camisa más que una vez y hemos comido Pan cuatro veces y que las Navidades, Año Nuevo, Reyes y demás fiestas las hemos pasado como animales y ahora la Se-

mana Santa la vamos a pasar igual no podemos por menos que pedir a Dios que se acabe de una vez la guerra y que podamos desagraviar al Sagrado Corazón de Jesús de tantas blasfemias y sacrilegios como se han cometido en estos ocho meses.

No se fe de nadie ni de Vd. mismo aunque tenga un carnet de la C. (cont) N. (puede) T. (trabaja)mos.

El día 16 a las 7 de la mañana se presentaron los «ales negros» y bombardearon todo lo que quisieron.

A las 8 y media salieron las gloriosas cruces de la aviación Republicana y los pusieron en vergüenza y huida. Cuando ya hacía media hora que estaban en Mataró.

¡Jai jai jai!

Ena sembla que la mostra li és prou eloquent per seguir endavant. Quede registrada la seva vida a l'història d'aquest petit reportatge, per vergonya d'ella i per espial nombre.

MANUEL ROCAMORA

(Seguita)
Nota de la R.—Ena ha visitat un familiar del dringui. Miquel Simón Baga per fer constar que, contra el que dèiem, fou delinqüent a Mataró, a casa seva, d'on no havia sortit feia vuit mesos.

Un error d'informació va fer dir al nostre col·laborador que fou delinqüent a Barcelona.

Poble de Mataró

En tenir notícia d'haver-se produït una fet de tràgiques conseqüències per part dels sectors antifeixistes, a l'Aldia de Mataró varem aplegar a les representacions de tots els sectors antifeixistes i polítics de la ciutat per aplegar, per després de tot, l'amistat i la solidaritat de la família antifeixista, que res i en tindrà cap problema. La qüestió d'elecció és preguem un acord, que resultem.

El Comitè permanent d'Entitats C.N.T., U.O.T., F.A.I., P.S.U.C., en recollir aquell magnífic exemple de solidaritat ha cregut que mentre perduren els fets que varem produir aquella convocatòria, hem d'ampliar la seva representació amb tots els sectors que des del primer moment han format a la lluita contra el feixisme.

A aquesta iniciativa s'ha respost amb una unanimitat absoluta.

Mentres dura l'assumpció aquesta vegada. Que johe ferme la seguretat de que en h un respecte absolut a les posicions d'intervenció ideològica de cada un, no es treu cap línia contra cap grup. D'una manera permanent aquest comitè sempre vetllarà perquè els sigui. I al el la responsabilitat, ni els taurans, ni l'eccecció cap faga provocar, no podrà res contra aquesta voluntat que subscrivim amb tota lleialtat i amb tot el respecte.

Ensenyem que és així com millor servim a l'herència, a l'herència i voluntat del poble lliure en aquesta hora greu.

UNITAT I SOLIDARITAT.

Mataró, 6 de maig del 1937.

Comitè d'Entitats C.N.T., U.O.T., F.A.I., P.S.U.C., Juventut Llibertària, Juventut Socialista Unificada, Juventut Comunista Lliure, Juventut d'Esquerra Republicana de Catalunya, Esquerra Republicana de Catalunya, Joven Catalana Republicana, Unió de Rabassers, Esclat Català, Partit Obrer d'Unitatió Marxista.

Llanterna màgica

«Per POPEYE

Inquietem-nos?

Lector amic:
Veniet que sentis com una mena de desfici?

Una inquietud congènita al puls del fons de l'ànima i amenaça arribar al cervell.

Es això el que et passa?

A mi també.

Un detall d'Epícur he escrit:

«Per a ésser feliç, és més important la causa que neta de nosaltres mateixos que la provinent de les coses externes.»

Aquest no és el nostre cas, però; perquè la jo no tindrà res d'agost.

«Sócrales, el filòsof grec creador de la ciència de la moral, esclama un dia:

«Quantes coses existeixen que jo no les necessiti!»

Tampoc tu i jo, amic meu, necessitem tanta les coses; ara posar el nostre desfici és degut a la convicció que això que a nosaltres no ens fa falta resulta indispensable per a molta gent.

Així doncs, digueu:

«La naturalesa és perenne; però no les obres.»

La nostra insensatesa, però, ens fa modificar lleugerament, la sentència del fundador de l'escola peripatètica.

La naturalesa és perenne; les obres dolentes gairebé són immortals.

I voldríem que no fos així. Giorhe, però, ens alerta:

«No pots treballar, que veus inactiu. No et desconsolis: una pedra llançada al buit mig d'un ferrer no produeix circumstàncies.»

Inquietem-nos, amic meu?

«Als humans no els componen les coses, són les apreciacions sobre les coses.»

E' això el que ens passa a tu i a mi?

«La naturalesa ha format individus extenys: són vivents constantment com el floc quan bests floci se flueix; al revés, la naturalesa, no mou encara que els déus afegim que es cosa de molta gràcia el vostre ardit.»

Serà això?

Inquietem-nos, amic meu?

«Nous laisarem a la vida i a nosaltres no ens maldem que nous l'avem trobat en y arribat.»

Més val, doncs, que no ens inquietem.

Dissabte 1 de maig.

Llibertat publica les primeres referències de l'organització de la cinquena columna mataronina que la Conselleria d'Ordre Públic ha desarticulat.

Dilluns 3 de maig.

No hi ha comunicació telefònica amb Barcelona.

Dimarts 4 de maig.

Llibertat encapçala l'edició amb el següent títol:

Antifeixistes ! Camarades ! !

Què han de dir els combatents del front de la nostra reraguarda? Què han de pensar de nosaltres els antifeixistes de tot el món? **SENY, SENY, SENY!!!**

Divendres 7 de maig.

Encapçalament de Llibertat:

Barcelona torna a la normalitat. Cal que no es repeteixi la vergonya d'aquests dies. Tot el món antifeixista s'ha sorprès davant de tanta insensatesa ! Ara més que mai: **UNITAT, UNITAT, UNITAT !**

Encapçalament del diari Llibertat, divendres 7 de maig de 1937.

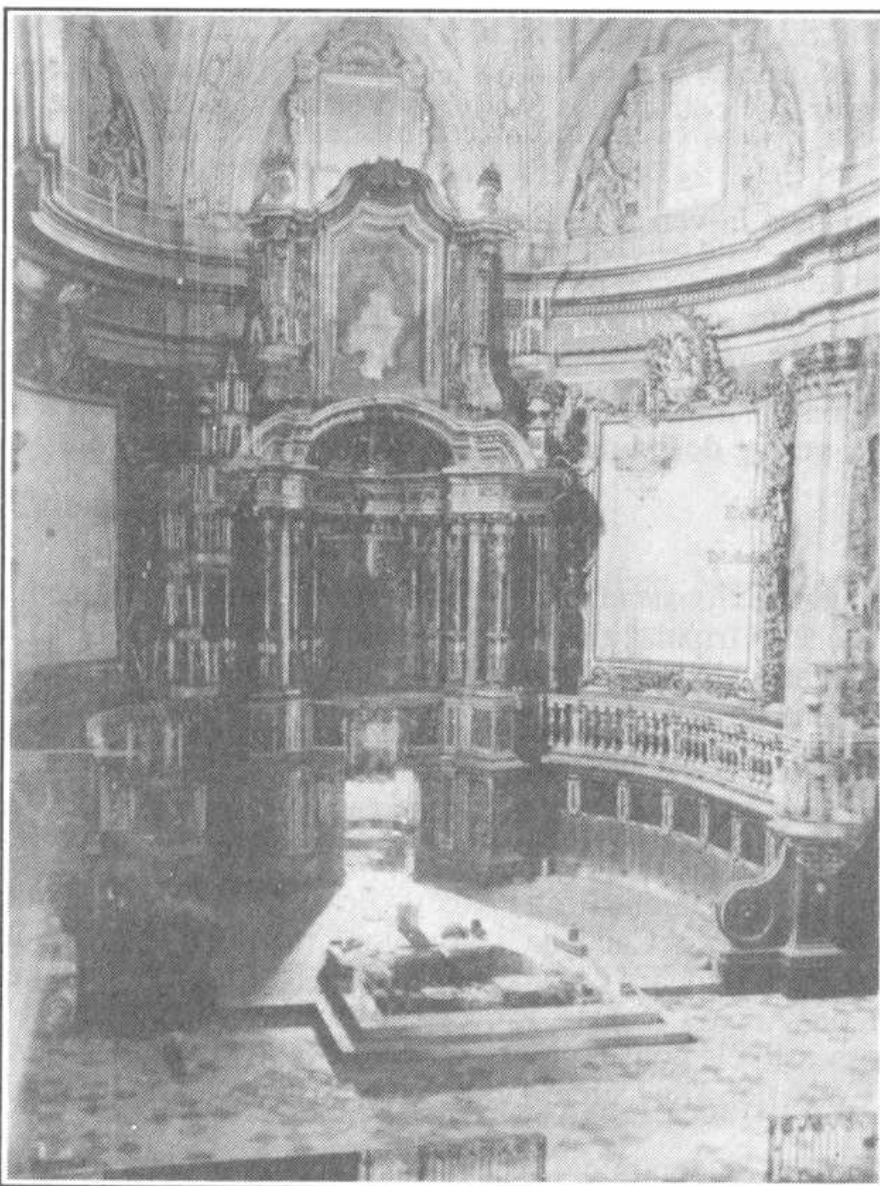
Dissabte 8 de maig.

El diari *Llibertat* comenta i analitza els fets de maig a Barcelona, *la terrible lliçó d'aquests dies*. Segons el periòdic, Mataró, on no hi ha hagut cap mena d'enfrontaments, *ha donat novament una mostra del bon sentit que guia tots els seus ciutadans*.

Les crítiques, però, són dures per la *tan terrible, com tràgica, situació creada en l'ordre moral a la reraguarda*.

Dilluns 10 de maig.

Instrucció pre-militar obligatòria per a tots els compresos en les lleves de 1937 i 1938. Es fa en els tres camps d'esports de la ciutat, al camp de l'Iluro (l'actual del Mataró), el de la Mataronina (desaparegut, tocant a la ronda d'Alfons X, el Savi, actuals carrers de Mn. Molé i Miquel Albà) i al del Stadium (el del Laietània, al Camí de la Geganta).

El retaule major de Santa Maria, sense les imatges (26 d'octubre de 1936).

Fotografia: Marià Ribas i Bertran (MASM).

Dijous 13 de maig.

Arriben i s'instal·len a la Colònia que la Caixa d'Estalvis de Mataró té a Argentona, una vintena d'infants refugiats.

Dissabte 17 de maig.

L'alcalde accidental, Ramon Molist, es proposa destruir el retaule major de Santa Maria, que es conservava intacte, sense les imatges. L'acció no prospera, de moment, per l'enèrgica posició de la Comissió de Monuments de la Generalitat de Catalunya, advertida pels membres del Comitè Local de Salvaguarda. Fins i tot el Cap de Servei de Monuments visitarà Mataró.

L'església de Santa Maria serveix en aquest moment com a magatzem i oficines de la conselleria de Proveïments. Els espais de la nova capella del Sagrament i de l'antiga

(avui capella de les Santes) serveixen com a magatzem de queviures. Els recintes dels antics altars laterals són ocupats pels despatxos de les targes de racionament, un per a cada districte.

A finals de mes es destruiran els vitralls i l'orgue vell.

Divendres 21 de maig.

Des de València, retorna a Mataró Joan Peiró, ministre d'Indústria del govern Largo Caballero, dimitit el dia 18.

Al vespre, representació de la sarsuela *Marina* al teatre Clavé, organitzada pel Sindicat Únic d'Espectacles Públics a profit del Socors Roig Internacional. Hi actuen Hipòlit Lázaro, Maria Espinalt, Josep Carbonell i Manuel Gas, sota la direcció del mestre Josep Sabater.

Dissabte 22 de maig.

En un acte organitzat pel P.S.U.C., Caritat Mercader parla sobre *Els deures de la dona en els moments actuals* a la Casa del Poble (situada a l'actual plaça de les Tereses, va ésser enderrocada per a bastir-hi l'edifici dels Sindicats Verticals, avui seu de la U.G.T. i del P.S.C.).

La Impremta Minerva anuncia la venda de tires de paper gomat per a protegir vidres.

Dissabte 29 de maig.

Reducció de l'horari de subministrament de gas ciutat a la població. Matí de 7 a 8, migdia de 2/4 de 12 a 2/4 de 2 i vespre de 2/4 de 8 a 2/4 de 9.

Diumenge 30 de maig.

Davant Malgrat és torpedinat i enfonsat el vaixell *Ciudad de Barcelona*. Procedia de Marsella. Portava entre passatgers i tripulació unes dues-centes vuitanta persones. La Creu Roja de Mataró i la Mutualitat l'Aliança col·laboren en l'assistència dels ferits. En el fet desapareixen una cinquantena de persones.

Dimarts 2 de juny.

Ple municipal per a la reorganització de l'Ajuntament.

Presenten la dimissió Pere Mandil, Jaume Roig i Albert Oleart, de la C.N.T.; Enric Dalmau, del P.S.U.C., Mateu Pou, d'Acció Catalana, i Salvador Cruxent, d'E.R.C. Són substituïts per Enric Cot, Jaume Fadó i Eduard Cabanes, de la C.N.T.; Joan Compte, pel P.S.U.C., Francesc Vallverdú, per Acció Catalana, i Josep Calsina, per l'Esquerra.

Després d'haver pres possessió els nous regidors, s'acorda, amb el vot en contra del P.O.U.M., de dissoldre la Conselleria de Defensa, d'acord amb el decret de la Generalitat que ho ordena.

Tot seguit, i també amb el vot en contra del P.O.U.M., s'acorda la creació de la Conselleria de Serveis Públics.

Després d'això, s'elegeix com a nou alcalde Ramon Molist, de la C.N.T., que ja actuava com a alcalde accidental, per malaltia de l'alcalde Salvador Cruxent. En accep-

tar el càrrec manifesta que ésser alcalde en aquest moment és un sacrifici, i que necessita la col·laboració de tothom, ja que la revolució ha canviat totalment l'organització dels Ajuntaments i que, davant de la gran crisi econòmica de la institució, els treballadors han de subvenir les despeses públiques. La situació financera de l'Ajuntament és greu i cal reduir despeses.

Seguidament es nomenen Ramon Bilbeny com a conseller de Finances, i Emili Oller com a conseller de Serveis Públics, tots dos de l'Esquerra. També és nomenat conseller d'Economia i Treball Ladislau Bellavista, de la C.N.T.

El nou Ajuntament queda constituït amb les següents comissions:

1. Assistència Social, presidida per Josep Serra (E.R.C.).
2. Foment, presidida per Artur Puigvert (P.S.U.C.).
3. Economia i Treball, presidida per Ladislau Bellavista (C.N.T.).
4. Cultura, presidida per Albert Puig, del P.O.U.M.
5. Proveïments, presidida per Josep Rabat (A.C.R.).
6. Agricultura, presidida per Llorenç Anglada, de la Unió de Rabassaires.
7. Serveis Públics, presidida per Emili Oller (E.R.C.).
8. Sanitat, presidida per Josep Calvet (P.S.U.C.).
9. Governació, presidida per Pasqual Leal (C.N.T.).
10. Finances, presidida per Ramon Bilbeny (E.R.C.).

A més d'aquestes, es constituirà la Comissió d'Assumptes Generals, formada per l'Alcalde i els regidors de Foment i Finances.

Amb data 2 de juny de 1937, es publica un ban de l'Alcaldia ordenant la recollida de totes les armes llargues que obrin en poder d'organitzacions i particulars, que no estiguin sota la direcció del Ministeri de la Guerra, a fi que puguin ésser utilitzades per les forces de l'Exèrcit Popular. El ban especifica com a armes llargues fusells, mosquetons, rifles, carrabines, metralladores, fusells metralladores, llançaflames i similars.

Dijous 3 de juny.

Se celebra a Mataró la Fira del Llibre. Nous llibres a la venda editats a la ciutat: *Perill a la reraguarda*, de Joan Peiró (3a. edició) i *El món per un forat*, obra de Joan Capdevila.

Joan Peiró parla a València de la seva actuació com a ministre.

La Confederació Nacional del Treball, atenint-se a la realitat del moment, acceptà la responsabilitat de governar, i he de dir que vàrem actuar de tan bona fe, que algunes vegades hem passat per ingenus. Corrent àdhuc el disgust dels nostres mateixos camarades... ens consagràrem a la guerra, tot i haver de reconèixer que la guerra i la revolució són inseparables. Tota guerra civil va unida a la revolució, encara que l'actual l'hagin provocat els capitalistes. No obstant, per les moltes exigències de la guerra, nosaltres diguérem als treballadors que pensessin en la guerra, abans que en la revolució.

També hem dit des del començament que la guerra acabarà amb la instauració d'una república federal de tipus socialista. En aquest règim, cada regió podrà ésser lliure, d'acord amb el seu ordre peculiar. El triomf no abastarà solament una organització. Ha de beneficiar els sindicalistes, els socialistes, els comunistes, els republicans, i quants han contribuït a la victòria.

La factura hauran de pagar-la els causants de la tragèdia, l'Església, el mi-

litarisme, els capitalistes. Just és que, al final, els treballadors es trobin amb una mica de justícia social.

Esgotat i desfet el gran capitalisme, tots podrem administrar i disfrutar el triomf, en unió de la petita burgesia, ja que ningú no pot deixar de reconèixer que, també aquesta, ha laborat i s'ha sacrificat per la victòria.

Dilluns 7 de juny.

A les sis de la tarda, una detonació en alta mar, i les evolucions de diversos avions, fan donar el senyal d'alarma a la ciutat. Se sabia que el destructor *Baleares* resseguia la costa des de Palamós a Malgrat, El vaixell, davant de Mataró, dispara contra els avions i contra la costa, a l'alçada del Morrell. Sortosament les bombes cauen dintre l'aigua. Tot seguit el destructor desapareix mar endins.

Dimarts 8 de juny.

Venda de sucre racionat als establiments del ram. Per a adquirir-lo, a raó de 200 g. per persona, cal presentar la tarja de racionament.

Són també racionats, a més del pa, el sabó, l'arròs i les mongetes. La Conselleria de Proveïments, periòdicament, fa públics els dies de venda i les quantitats per persona. Progressivament, en funció de l'escassetat, s'aniran racionant tots els productes bàsics, les patates, els ous, etc.

Tot i amb això, el periòdic *Llibertat* anuncia la venda de conyac, *manzanilla* i xerès a Can Martí Fité, de la Riera, dels postres *Ilurencs* de la Pastisseria Batet, i de les botifarres de l'Establiment de Carns i Cansaladeria del carrer de Sant Joaquim, núm. 55. La banca local i la Caixa d'Estalvis ofereixen igualment els seus serveis.

I també segueix la vida. Els cinemes Modern, Clavé i Gayarre ofereixen programes diversos, a més de documentals del moment com *Alas rojas sobre Aragón* o *El bombardeig de Barcelona*, noticiari de la Generalitat.

Al Teatre Monumental actuen companyies de comèdies, catalanes i castellanes, i de vodevil.

L'equip de futbol mataroní, l'Iluro, participa a la Lliga comarcal catalana. Hi ha curses ciclistes, boxa, etc.

Banca Arnús

Banc Espanyol de Crèdit

Banc Hispano Colonial

CONTROL Banc Urquijo Català

OBRER

Majó Germans - Banquers

Caixa d'Estalvis

Els comptes corrents **LLIURES** i les llibretes d'estalvi obertes en l'actualitat, no estan subjectes a cap intervenció oficial i funcionen com abans del 19 de juliol.

Ingresseu els vostres cabals en els nostres establiments i a la vegada que obtindreu beneficis afavorireu la nova Economia.

Comitès de Control de Banca i Estalvi
de Mataró

Anunci dels Comitès de Control de Banca i Estalvi de Mataró,
publicat a *Llibertat* el 5 de juny de 1937.

C.N.T.**SINDICAT UNIC D'ESPECTACLES PÚBLICS****A.I.T.****MATARÓ****TEATRE MONUMENTAL CINEMA****Diumenge, 6 juny de 1937**

COMPANIA SOCIALITZADA DE COMEDIA VODEVILESCA

JOAQUIM TORRENTS-d'agrupació artística. *Primer actor* **VISITA LOPEZ***Tarda, a dos quarts de cinc
El vodevil en tres actes de Haanquin i Bever, traducció catalana de Salvador Vilaregut.***Com més cosins...***Nit, a dos quarts de deu.
El vodevil en tres actes, original de Perea i Paulé, de sorollós èxit.***Dues Verges de Preu!...***Intermedis musicals a càrrec de l'ORQUESTRA DEL SINDICAT***CINEMA MODERN****Dissabte i Diumenge, 5 i 6 juny de 1937****LUZ A ORIENTE***(Dialogada en Espanyol)**per PAT O'BRIEN i JOSEPHINE HUTCHINSON.***ESPLENDOR***per MIRIAM HOPKINS i JOEL McCREA**Notificari de la Generalitat N.º 9 (Últimes notícies)***El bombardeig de Barcelona***Clourà el programa un film de dibuixos animats, titulat:***PELUCAS Y PELUQUEROS****TEATRE CINEMA CLAVE****Dissabte i Diumenge, 5 i 6 juny de 1937****UNA TARDE DE LLUVIA***per FRANCIS LEDERER i IDA LUPINO.***ALAS ROJAS SOBRE ARAGON***Els heroics pilots republicans en acció.**Notificari de la Generalitat N.º 9 (Últimes notícies)***El bombardeig de Barcelona***Clourà el Programa el film de dibuixos***PATOS Y PATAS****CINEMA GAYARRE****Dissabte i Diumenge, 5 i 6 de juny del 1937****INTRIGA INFAME***DONALD WOODS - KAY LINAKER**Intens drama que presenta els procediments usats pel gangsterisme polític
contra aquella que intenten descobrir els seus manegs.***VARIETÉ***ANABELLA - JEAN GABIN**Un film de refinat gust europeu.**Notificari de la Generalitat N.º 9 (Últimes notícies)***EL BOMBARDEIG DE BARCELONA***Clourà el programa el film de dibuixos animats, titulat:***TARDE ACCIDENTADA**

Dimarts 17 de juny.

Amb la notícia de l'ofensiva republicana a l'Aragó on hi ha situada la major part de les milícies mataronines, arriben les primeres llistes de baixes i es coneix la mort de Ferran Duch i Vila, de les Joventuts Llibertàries, voluntari de la columna Malatesta, i membre de la penya esportiva Oratam, a la serra de La Serna.

Uns dies abans, havia mort al front de Madrid Josep Portolès, també esportista, dedicat a la boxa.

Des de l'inici de la guerra, un cop a la setmana, i des de Mataró, s'organitza un servei de trameses de paquets als milicians del front d'Aragó.

Divendres 18 de juny.

Joan Prado, director de la presó de Mataró, d'acord amb una disposició del Govern de la Generalitat, la converteix en el primer Establiment Correccional que s'estableix a Catalunya. La presó es renova interiorment.

Dissabte 19 de juny.

Arran de les detencions d'Andreu Nin i dels màxims dirigents del Partit (16 i 17 de juny) el Comitè Local de Mataró del P.O.U.M. fa pública la nota següent:

S'ha procurat per tots els mitjans ensorrar el nostre partit emprant la infàmia que som feixistes i venuts a Hitler, Mussolini i Franco. El nostre partit ha aguantat tota la gran confabulació calumniosa amb fermesa i sense minvar els rengles dels nostres militants; ans al contrari: som més i més convençuts que mai de la nostra encertada posició política marxista revolucionària.

Aquesta inquebrantable fe amb el triomf de la Revolució Social, amb l'inevitable aixafament del sistema capitalista i burgès, creador i puntal del feixisme, ha irritat el nostre enemic de l'hora actual, el reformisme.

Aquesta irritació, filla de la seva impotència per a anul·lar-nos, els fa perdre el cap, i amb tota impudícia ens detenen els nostres dirigents i militants més destacats, ens assalten els locals, després de fer emmudir els nostres portantveus, sota la nova acusació d'espies al servei dels facciosos.

Doncs bé. Els sota-signants coneixem tant els nostres dirigents, que públicament volem significar la nostra ferma adhesió i compenetració amb els camarades detinguts, i que actualment es troben sota les urpes del reformisme, enfebrit per l'odi envers un partit que no s'ha volgut supeditar a les seves activitats i directrius, nefastes per la causa del proletariat.

Pel Comitè Local de Mataró, Sebastià Rodon, Lluís Bancells, Josep Duarte, Eduard Escalera, Joan Macià, i Albert Puig Marquès.

Per la Secció Feminal, Paquita Reniu.

Per la Joventut Comunista Ibèrica, Rafael Vives.

Pel Socors Roig del P.O.U.M. Frederic Vilarnau.

Dijous 24 de juny.

El vaixell de guerra *Baleares*, després d'haver fet una incursió a l'altura del cap de Creus, ja entrada la nit, dispara contra la costa del Maresme.

A Arenys de Mar ensorra tres cases, si bé, sortosament, no produeix cap víctima. Pels volts de dos quarts de dotze és davant de Mataró. Llança diversos coets lluminosos

i algun obús, segons sembla, en direcció a Llavaneres. Sonen les sirenes d'alarma i es fa foc contra els vaixells des de les bateries instal·lades als afores de la ciutat. Després d'això, el vaixell s'allunya.

Ordre de detenció del Comitè Local del P.O.U.M. arran de la nota publicada el dia 19. Són detinguts Sebastià Rodon i Paquita Reniu. Els altres membres de l'indicat Comitè, poden amagar-se. Després no seran ni detinguts, ni molestats.

L'endemà, un *Dietari de Llibertat*, signat per Lluís Pedemonte, de la CNT, manifesta:

Segons ens diuen, el motiu d'aquesta mesura és una nota signada per aquests individus, que aparegué fa uns dies al nostre diari. En aquesta nota es feien solidaris de l'actuació de llurs correligionaris, destacats elements del P.O.U.M. suara detinguts a Barcelona sota unes greus acusacions.

No ens ocuparem d'aquestes detencions, perquè Barcelona és lluny per a certes coses.

Ara bé, els dos mataronins detinguts (un company i una companya) són coneguts com a ciutadans dignes, revolucionaris i de provat esperit antifeixista de sempre.

I els dos poumistes gaudeixen de molta estima entre la classe obrera de Mataró, fins al punt que la seva detenció ha causat pregon disgust, tot i no ésser molt compartit el sentir de la nota que signaren, per la desviació partidista que sofreix.

Generalment, hom considera que si han incorregut en delicte, aquest no és tan greu que no hi puguin valer els atenuants de llur antifeixisme impecable; car ells estan nets de tota sospita d'actuació contrària als interessos de la Revolució.

L'alliberament dels detinguts és un acte recomanable en bé de la concòrdia antifeixista.

Divendres 25 de juny.

Edicte de l'alcalde de Mataró sobre la incorporació a l'exèrcit de la lleva de 1933 (nascuts el 1912). Hauran de presentar-se el dia 29 a la Casa de la Ciutat per a ésser conduïts després a la Caixa de Reclutes núm. 26.

Davant d'una comunicació adreçada a l'alcalde-president del Consell Municipal pel conseller regidor Albert Puig i Marquès, del P.O.U.M., sol·licitant que es manifestés si existia cap incompatibilitat entre el Consell Municipal i l'esmentada organització política, el Consell Permanent pren el següent acord:

El Comitè Permanent Municipal en la sessió del dia vint-i-cinc del corrent, acorda per unanimitat fer constar la compatibilitat existent entre vós i els dos companys representants del P.O.U.M. com a Consellers Municipals d'aquest Consistori, i igualment envers el Partit d'aquesta ciutat en el seu aspecte local, que dignament representeu en pro de la causa antifeixista; així mateix que aquest Ajuntament s'interessi per a l'immediat alliberament dels dos companys detinguts i que cessin si és possible i no existeixen causes greus, de practicar-se noves detencions.

Dissabte 26 de juny.

Ple de l'Ajuntament de Mataró. S'aprova el pressupost. Ascendeix a la quantitat d'aproximadament tres milions i mig de pessetes. Els anteriors eren de l'ordre d'un

milió i mig. La diferència ve justificada per les atencions de guerra, Foment i Assistència Social.

Article de Joan Peiró a *Llibertat*. Títol *Els empresonaments governatius*:

Jo només conec una justícia: la que té per base la raó. Qualsevol altra justícia que hom vulgui fonamentar en la força, mai no és justícia i mereix la meua repulsió...

El pensament i la seva lliure emissió individual o col·lectiva, mai no són una figura de delictes, ni matèria que justifiqui la persecució dels homes...

Dilluns 28 de juny.

El Consell Permanent de l'Ajuntament de Mataró acorda la reorganització de la Guàrdia Municipal. Es crea el nou Cos de Policia Municipal al qual s'integren, a més d'antics municipals, els components de les patrulles de control local.

Queda configurat com segueix:

Cap General de Policia Municipal, Jaume Lluís i Mas.

Inspector de Serveis Especials, Miquel Albiol i Sànchez.

Cap de Serveis Urbans, Salvador Bellalta i Illa.

Sots-Cap de Serveis Urbans, Ricard Bassas i Masferrer.

A més, 28 agents i 4 agents rurals.

Dissabte 3 de juliol.

Exposició de fi de curs de l'Escola d'Arts i Oficis. El curs havia començat a finals de gener, sota la direcció del Sr. Massuet, enginyer.

Les assignatures cursades foren les següents:

Pintura al natural, professor Sr. Estrany, i Arts Decoratives i Aplicades, professor Sr. Bas, amb assistència de 81 alumnes.

Dibuix Lineal, professor Sr. Baldomer Vila, amb 16 alumnes.

Música, professor Sr. Llorà, amb 18 alumnes.

Labors, tall i confecció, professores Sres. Barbena i Buxaderes, amb 51 alumnes.

A més s'organitzaren cursos de Mecànica i Electricitat, amb 80 alumnes, i d'Ebenisteria i Fusteria, amb 14 alumnes. Les assignatures de tecnologia foren a càrrec dels Srs. Massuet, enginyer, i Gallifa, arquitecte; el Sr. Banet s'encarregà de la cultura general, el Sr. Vila del dibuix lineal i l'ensenyament pràctic quedà a càrrec dels Srs. Rodon, Clariana i Herrero.

El vaixell *Canarias* és escomès davant de Mataró per avions republicans, aproximadament a les onze del matí. El fet és observat des de la ciutat. El *Canarias* no és pas tocat, ni tampoc ho són els avions. L'acció dura aproximadament mitja hora i, després, el vaixell s'endinsa mar enllà. El mateix dia, el *Canarias* havia canonejat Tarragona.

Un grup d'entitats mataronines demanen a l'alcalde de la ciutat que intervingui en favor del Comitè Local del P.O.U.M. El text és el que segueix:

Ciudadà Alcalde:

Les entitats que sotasignen es dirigeixen a vós i atentament exposen:

Que assabentades que en la reunió del 25 del mes passat el Comitè Permanent acordà per unanimitat fer constar la compatibilitat existent entre els companys representants del P.O.U.M. com a Consellers Municipals d'aquest Consistori, i igualment envers el partit d'aquesta ciutat i que tant dignament representen

en pro de la causa antifeixista, com així mateix interessar-se per l'immediat alliberament dels dos companys detinguts, Sebastià Rodon i Paquita Reniu, indiscutibles militants obrers i provats lluitadors a favor de les llibertats del poble.

Reclamem la vostra intervenció més decidida per tal que no es demori més la llibertat dels esmentats companys i cessi la persecució dels companys obrers i abnegats antifeixistes Joan Macià, Lluís Balcells, Albert Puig Marquès, Josep Duart, Frederic Vilarnau, Eduard Escalera i Josep Vives.

Mataró, 3 de juliol del 1937.

El signaven:

Federació Local de Grups Anarquistes; Sindicat Únic de la Indústria Tèxtil i Annexos C.N.T.; Federació Local de Cooperatives de Producció i Treball; Cooperativa de Sastres; Sindicat del Ram de Vestir C.N.T.; Federació Local de Sindicats C.N.T.; Cooperativa de Fusters; Cooperativa de producció i distribució "La Granja"; Escola Racionalista; diari *LLIBERTAT*; Sindicat del Ram de l'Alimentació C.N.T.; Sindicats de Pescadors; Pòsit de Pescadors; Club Natació Mataró; Joventuts Llibertàries; Joventuts Cooperatives; Unió de Cooperatives; Cooperativa de la Indústria Vidriera.

L'Ateneu Popular Obrer s'hi adherí signant un document particular de la mateixa Entitat.

Dilluns 5 de juliol.

Es publica un ban de l'Alcaldia, data 28 de juny, en el qual es prohibeix de circular per la platja des de les 10 de la nit fins a l'alba. Indica també que, en tot cas, els banyistes durant el dia, hauran de situar-se només en l'espai de platja comprès entre les rieres de Sant Simó i d'Argentona i no ocupar per cap motiu les trinxeres situades prop de la platja.

Edicte de l'alcalde sobre la incorporació a files dels nascuts l'any 1911 (lleva de 1932). El dia 9 hauran de presentar-se a la Casa de la Ciutat per a concentrar-se després a Barcelona, a la Caixa de Reclutes núm. 26, i d'allí ésser destinats a les diferents unitats de l'exèrcit.

Cal dir que els mataronins s'incorporen majoritàriament a l'exèrcit. Tot i amb això, per motius polítics o econòmics, o per consideracions religioses o ètiques, una part dels cridats s'amaga o intenta passar clandestinament la frontera francesa per poder entrar per Irun a l'Espanya *Nacional*. Dels incorporats, alguns també aconseguiran de passar a l'altra banda, en la mateixa línia del front. Uns i altres formaran en les unitats franquistes i molt especialment en alguna formació específicament catalana com el *Tercio de Requetés de Nuestra Señora de Montserrat*.

S'ha de dir també que són a la zona *Nacional* una part molt important dels empresaris i industrials mataronins.

Dimecres 7 de juliol.

El Comitè municipal acorda de suprimir l'antic paper moneda municipal en circulació i canviar-lo per un nou model. El termini fixat per a la substitució serà d'un mes. Després quedarà sense efecte i no serà vàlid.

Article de Joan Peiró a *Llibertat* sobre el P.O.U.M. Títol *La tragèdia del P.O.U.M. El silenci seria complicitat.*

No sé pas si entre els homes del P.O.U.M., ha pogut haver-hi, emboscat, algun espia al servei de Franco, de Hitler o de qualsevol de la colla de encanallats que volen occir les llibertats populars del poble espanyol, per tal de junyir-lo a l'esclavatge a què estan sotmesos els països de règim totalitari. M'inclino a creure que n'hi ha hagut, com n'hi ha hagut i n'hi ha, creo jo, a tots els sectors antifeixistes. El que jo vull afirmar, perquè d'això m'atreveixo a dir que n'estic segur, és que ni l'Andreu Nin ni cap, potser, dels dirigents i militants de llur organització política, no són espies ni res d'això que la rancúnia dels comunistes oficials ha volgut atribuir-los.

Arran dels fets de maig a Barcelona, algú intentà ja que l'anterior Govern de la República acordés la dissolució del P.O.U.M., la suspensió de la seva premsa i l'empresonament dels seus dirigents. ¿Motius en què hom fundava la proposta? Els textos de "La Batalla". Jo sóc testimoni de com Largo Caballero s'oposà resoltament i enèrgica a la pretensió que el Govern servís per tal que algú ventilés un plet de família. Caballero afirmà que un Govern presidit per ell no sentaria el precedent de dissoldre un partit pels motius que hom al·legava. Si ací hi ha quelcom de delictiu -deia ell, assenyalant els números de "La Batalla" exposats damunt la taula de Consells- que hom ho remeti al Fiscal i que sigui aquest, si creu que hi ha motius suficients, el qui disolgui el P.O.U.M. i el qui faci tot el que hom proposa. Però tolerar jo que això ho faci el Govern...

Les paraules de Largo Caballero eren una lliçó, àdhuc per als més exaltats partidaris de la dictadura. Per bé que ens hi anem atansant, Espanya no està, encara, sotmesa a una dictadura...

Per ara, només hi ha el fet de les detencions i, el que és més greu, el fet que ningú no conegui el parador d'alguns dels detinguts. I això podria ésser la mort moral d'allò altre.

El mateix dia, el diari publica també una nota del Partit Socialista Unificat de Catalunya, Radi de Mataró; la següent:

El diari LLIBERTAT, en el número de dissabte passat, copiava literalment l'acord del Comitè Permanent Municipal, pres per unanimitat en sessió del 25 de juny, en el qual es fa constar la compatibilitat del Consistori amb els representants del P.O.U.M. i el seu Partit.

El fer-se públic aquest acord ens obliga, malgrat el nostre propòsit de no contestar res que tingués relació amb el P.O.U.M., a deixar ben clara la posició política del P.S.U. de Catalunya.

Assabentat el nostre Radi de l'acord esmentat i que els companys de la minoria socialista també hi donaren la seva conformitat, es reuní el divendres, dia 2 del corrent, en assemblea i, després d'àmplia discussió, s'acordà per unanimitat veure amb disgust l'actitud adoptada per la minoria i a la vegada fer constar que considera incompatibles els representants del P.O.U.M. amb el nostre Partit, mentre aquests representants es solidaritzin amb els seus dirigents.

Sobradament el P.O.U.M. sabia l'efecte polític que produiria el presentar el comunicat a l'Alcalde-President, aprofitant-se de la bona relació personal que existeix entre tots els Consellers i Regidors municipals a la nostra localitat, sense ignorar les consignes del nostre Partit envers la seva actuació política i de cara a la guerra.

El Radi de Mataró, identificat amb la posició del Partit Socialista Unificat de Catalunya, declara una vegada més la seva incompatibilitat política amb el P.O.U.M.

Mataró, 8 de juliol del 1937.- Pel P.S.U. de C. (Internacional Comunista), El Comitè del Radi de Mataró.

L'Ajuntament de la ciutat cobra els lloguers de les finques urbanes, d'acord amb allò que va aprovar el Comitè Permanent en data 19 de març.

<u>Administració Municipal de la Finca Urbana</u>		Núm <u>2132</u>
Rebut de _____		
la quantitat de Pessetes	<u>treinta</u>	
per l'import dels depts d'ocupació de la casa núm. <u>3</u>	pis _____	porta _____
del carrer <u>10</u>	_____	
_____ mes de la data.		
Mataró, 30 d'Abril de 1937.		
El Delegat,		
		
		

Rebut de lloguer, data 30 d'abril de 1937.
MASM. Documentació Guerra Civil.

Es fa notar l'escassetesa de tabac.

Restriccions en el subministrament de gas ciutat.

Dissabte 10 de juliol.

Un *Dietari* del diari *Llibertat*, demana de nou l'alliberament immediat dels dos matoronins del P.O.U.M., encara detinguts.

Des de finals de juny la Conselleria d'Assistència Social de l'Ajuntament insisteix en una campanya de prevenció del tifus.

Dilluns 12 de juliol.

L'Ateneu Popular de Mataró fa pública una nota demanant la llibertat dels matoronins detinguts del Comitè del P.O.U.M.

Divendres 16 de juliol.

El carbó és racionat.

Dilluns 19 de juliol.

Un any dels fets de juliol i de guerra.

Diu Llibertat:

NO PASSARAN ! PASSAREM !

Ara fa un any, la xurma militar feixista d'Espanya, en monstrosos contuberni amb els terratinents, els magnats i els cardenals va disposar-se a estrangular el poble, alçant les armes de la traïció i de la ignomínia. Un any de lluita terrible, en la qual el poble ibèric es bat victoriosament per la llibertat i per la independència contra les forces de la reacció i del feixisme internacional.

Endavant soldats del poble, fins a la Victòria !

Per Catalunya !

Per la República !

Per la Llibertat !

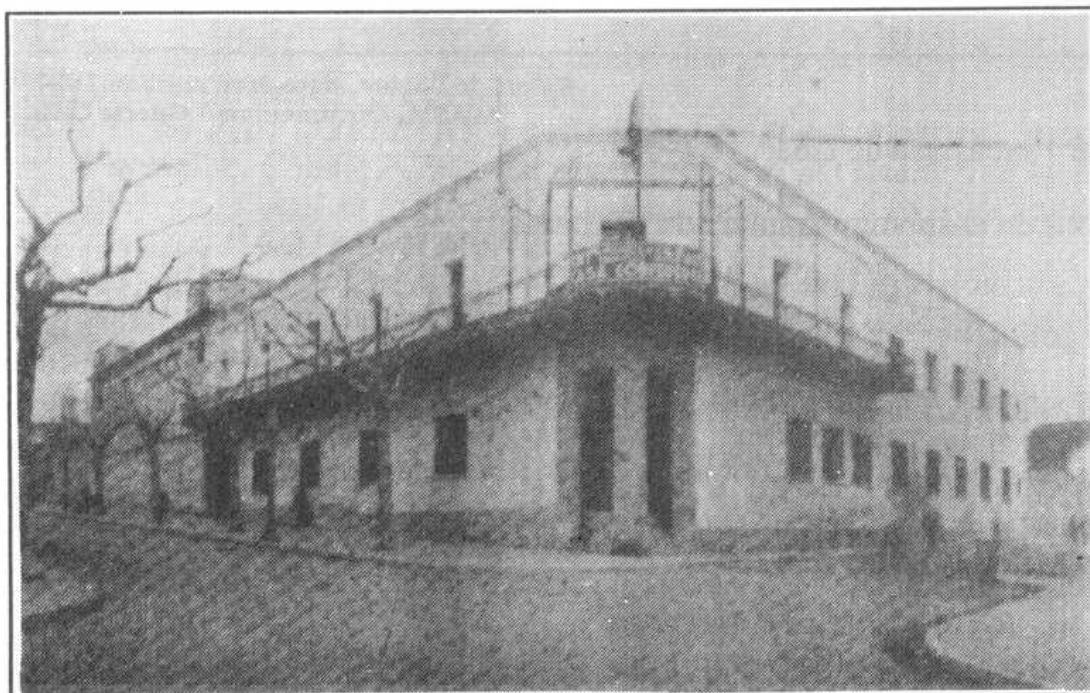
Dimecres 21 de juliol.

Nou bombardeig aeri sobre Mataró.

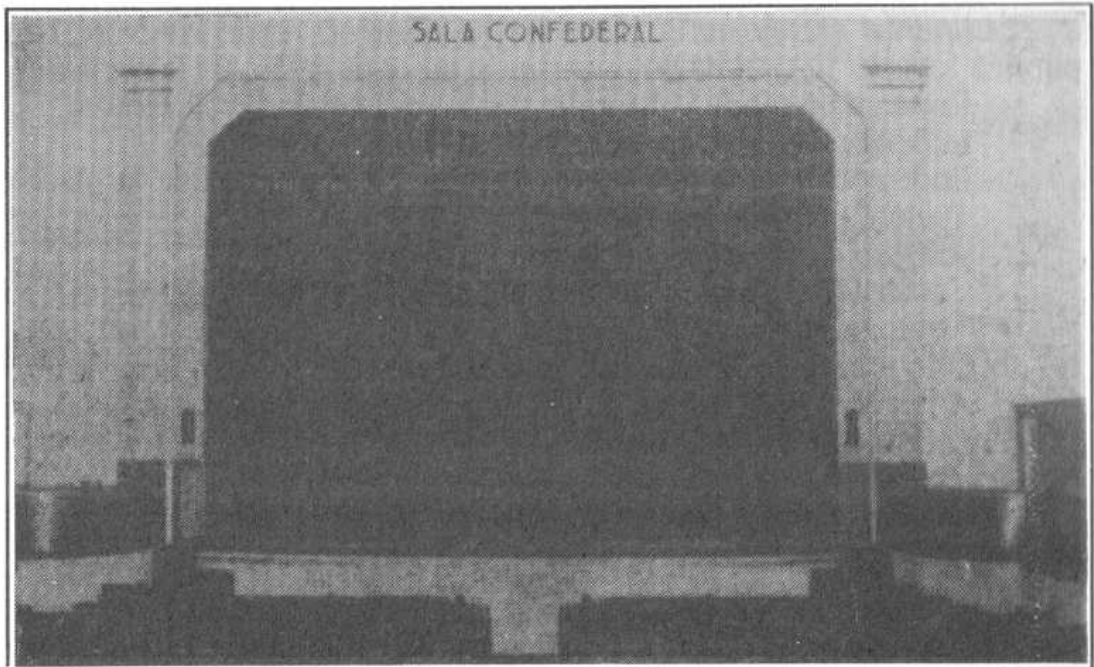
A les vuit del matí dos hidroavions bimotors metrallen un tren a l'estació de Lla-
vaneres i llancen bombes sobre la ciutat de Mataró.

A Lla-
vaneres l'atac produeix tres morts i diversos ferits.

A Mataró les bombes afecten la fàbrica dels Laboratoris Unitex (a l'actual Avda.
del Maresme, a l'indret que ocupa avui la fàbrica JORSA) i les vies i un magatzem del
ferrocarril. La metralla i els efectes de les explosions s'acusen en un radi de set-cents
metres. És ferit un matrimoni de pagesos en una de les hortes properes.

L'edifici del Cercle Catòlic convertit en Casa Confederal.
S'hi observa la part ampliada per la banda de la Muralla dels Genovesos.
Fotografia de la revista *Ilustración Ibérica*, març de 1938.

Visió del teatre de la Sala Cabañes, incorporat al conjunt de la Casa Confederal.
Fotografia de la revista *Ilustración Ibérica*, març de 1938.

Secretaria General de la Casa Confederal.
Fotografia de la revista *Ilustración Ibérica*, març de 1938.

Dijous 22 de juliol.

Crida de la lleva del 1931 (nascuts l'any 1910).

Dissabte 24 de juliol.

Inauguració de la Casa Confederal, situada en els edificis i finca del Círcol Catòlic d'Obrers, edificis remodelats i ampliat per la banda de la Muralla dels Genovesos i plaça dels Bous (actuals escoles del Centre Catòlic).

La casa serà estatge dels Sindicats d'Indústria de la CNT.

Llibertat entrevista el conseller de Foment, Artur Puigvert, que explica l'obra pública feta per l'Ajuntament a partir de juliol de 1936. És la següent:

- Eixamplament de la Muralla del Tigre i del carrer de Colom.
- Enderroc del convent de la Providència.
- Enderroc del convent de les Tereses i construcció de la plaça del 19 de juliol (actual plaça de les Tereses).
- Alineació dels carrers d'Iluro i Castaños.
- Construcció de la col·lectora del carrer Ros Serra (carrers del Rierot, St. Bonaventura, Hospital i St. Pere).
- Obertura de la Ronda, des de la carretera de Mata, a la riera de St. Simó.
- Adaptació del convent de les Benetes com a magatzem municipal i construcció en el seu recinte d'uns nous edificis per a garatge i Parc de Bombers.

Són detingudes a Arenys de Mar tres persones que intentaven d'anar a Mallorca amb barca.

Dimarts 27 de juliol.

Bombardeig del dia de les Santes.

L'aviació *nacional* bombardeja novament Mataró. Aproximadament a dos quarts de vuit del matí un avió, en dues tongades, deixa anar unes deu bombes sobre els carrers de la Mutualitat (Lepanto) i Gravina.

Queden destruïdes cinc cases del carrer de la Mutualitat i dues del carrer de Gravina. Les explosions afecten també i destrueixen parcialment els tallers de la Companyia General d'Electricitat (després FECSA i avui ENHER) i de la fusteria Recto i Cia. (avui Maymí Germans).

El bombardeig produeix un mort i nombrosos ferits entre els habitants de les cases afectades.

Divendres 30 de juliol.

Combat entre vaixells i avions davant Mataró.

Dissabte 31 de juliol.

Arran d'una campanya feta contra Catalunya per periòdics publicats a Madrid i a València, campanya molt crítica sobre les posicions anarquistes durant i després dels fets de maig, i a favor de l'intervencionisme del Govern de la República i del P.C.E. a Catalunya, Joan Peiró des de *Llibertat* manifesta:

... resulta inversemblant que cap veu anarquista pugui unir-se a les veus que demanen la jugulació de les llibertats de Catalunya, per tal d'imposar al seu proletariat un règim que repugna a la seva consciència de classe i a la seva bomenia ...

Els bombardeigs i les seves conseqüències trasbalsen la població i fan circular molts rumors sobre evacuacions i perills. Molta gent pensa o procura de traslladar-se a llocs més segurs.

Llibertat denuncia el fet, i en un *Dietari* fa uns comentaris irònics, un dels quals reproduïm:

- *On tens la família, tu?*
- *Saps el camí de sobre la font? Doncs, tirant a mà dreta, per la rasa, al garrofer que fa set.*
- *I tu?*
- *Jo i els veïns del carrer ens hem incautat d'un bosc d'alzines, de sota Can Flaquer, i hem posat un "sereno" de dies que ens el vigila.*

Dimarts 3 d'agost.

Bombardeig d'Arenys i Canet. Un caça republicà abat un trimotor que cau al mar davant de Sant Pol.

Dimecres 11 d'agost.

Per manca de paper *Llibertat* surt només amb dues planes i no les quatre habituals. Una nota apareguda al diari ho explica. El fet es repetirà esporàdicament.

Dissabte 14 d'agost.

A la tarda, conferència de Joan Peiró a la Casa Confederal sobre *Qüestions d'Actualitat*. Com el mateix títol indica parla de la situació de la República després dels fets de maig, justificant les posicions anarquistes i criticant el nou govern i les tesis del P.C.E. i el P.S.U.C.

El mateix dia el diari *Llibertat* publica una nota del Comitè del Radi de Mataró del P.S.U.C. valorant la posició de Comorera, i la del propi partit de cara a la revolució, la guerra i la formació de l'Exèrcit Popular Regular. El títol de la nota és *Siguem justos amb les paraules i amb les intencions*.

Dilluns 16 d'agost.

El Tribunal Popular núm. 1 de Barcelona judica els mataronins Jaume Genové i Josep Genové, pare i fill, acusats d'haver robat diners pertanyents a la Caixa de la Delegació de Mataró del Socors Roig Internacional.

Jaume Genové és absolt. Josep Genové és condemnat a quatre mesos de presó. L'absolució és valorada negativament a la ciutat.

Dimarts 17 d'agost.

Una interessant polèmica entre Joan Peiró i Joaquim Casas i Busquets s'inicia a les pàgines de *Llibertat*. Continuarà en dies successius.

Els articles són descriptius del moment polític, analitzat respectivament des de posicions anarquistes i des del P.S.U.C. La intervenció del Govern de la República a Catalunya, el paper i la força del P.S.U.C. i de la U.G.T., les declaracions de Comorera, l'actuació de la C.N.T.-F.A.I. durant el primer any de guerra, l'acció anarquista a l'Aragó, la militarització de les milícies, etc... formen el gruix de la polèmica, avui encara ben viva.

Un *Dietari* de *Llibertat* resumeix la posició formal del diari, *la raó, la justícia, la dignitat i la noblesa revolucionària, no és patrimoni de cap partit*.

Divendres 20 d'agost.

Es fa notar novament la gran escassetesa de productes alimentaris.

Dilluns 24 d'agost.

Joan Peiró és nou director del diari *Catalunya*, publicat a Barcelona per la CNT.

A la tarda el personal d'algunes fàbriques es manifesta davant de l'Ajuntament, protestant per l'escassetesa i la mala distribució d'alguns queviures.

Fulls clandestins són fixats a la nit blasmant les posicions marxistes.

Divendres 28 d'agost.

Josep Rabat, d'Acció Catalana, dimiteix com a conseller de Proveïments.

Dilluns 30 d'agost.

A l'antiga capella de Sant Sebastià, a la Riera, s'inaugura la llibreria *El Portal*.

Dissabte 4 de setembre.

Es coneix la presa de Belchite al front d'Aragó, on hi ha situades gran part de les milícies mataronines. El primer batalló -antiga columna Malatesta- es distingeix en la presa del cementiri i té cinc morts.

Ple motivat per la dimissió del conseller de Proveïments. La qüestió no quedarà resolta fins al dilluns dia 6, quan, en tercera sessió, és elegit nou conseller Josep Calvet Perramon del P.S.U.C. En realitat, davant la greu manca de queviures i les crítiques de la població, cap força política vol assumir de moment la responsabilitat de la Conselleria.

La crisi municipal i l'absència del conseller de Cultura Albert Puig, amagat per la persecució del P.O.U.M., permeten que l'alcalde Molist ordeni la destrucció del retaule major de Santa Maria. Els treballs començaran, a porta tancada, el dia 6. Prèviament es traslladarà el despatx de les targes de racionament a la Vicaria.

La destrucció del retaule comporta noves protestes del Comitè Local de Salvaguarda. El cap de Servei de Monuments Jeroni Martorell vindrà novament a Mataró el 25 de setembre per reiterar la posició de la Generalitat davant la destrucció del patrimoni artístic català.

Divendres 10 de setembre.

Els particulars que posseeixen bestiar, conills i aviram han de fer-ne declaració a la Conselleria de Proveïments.

Dimarts 14 de setembre.

Oberta la inscripció de matrícula per a tots els escolars que vulguin assistir a les escoles Campalans, Plató, Germinal, Lluís Bello i Natura. El curs 1937-1938 començarà el primer d'octubre.

A dos quarts de set del matí, davant Caldes d'Estrac, un bimotor *nacional* ataca el remolcador *Llobregat*. L'acció ocasiona un mort i diversos ferits, que són atesos a la Clínica Aliança Mataronina.

Divendres 17 de setembre.

Es torna a reduir el subministrament de gas. Només n'hi haurà dues hores al dia, de 7 a 8 del matí i de 2/4 d'1 a 2/4 de 2 del migdia.

Crida de la lleva de 1938, nascuts el 1917.

El Comitè Permanent Municipal acorda que s'han de tapar obligatòriament i amb paret massissa, les antigues capelletes existents a les façanes de les cases, destruïdes majoritàriament durant els fets de juliol de 1936. A finals de novembre, la Brigada Municipal enderrocarà les capelles públiques. A mitjan gener de 1938 hauran desaparegut totes.

Dilluns 20 de setembre.

El Masnou és bombardejat. Diversos edificis queden enrunats. Com a conseqüència del fet resulten tres persones mortes i setze de ferides.

Dijous 23 de setembre.

Es constitueix a Mataró el Centre d'Instrucció Militar núm. 42. Tots els joves compresos entre els 18 i els 20 anys han d'inscriure's a la Secretaria de l'Ajuntament per tal de rebre instrucció pre-militar.

Avís de l'Alcaldia a totes les entitats, ja siguin polítiques, sindicals, culturals o recreatives, que per a celebrar qualsevol acte o reunió han de presentar sol·licitud d'autorització, amb cinc dies d'anticipació com a mínim.

Divendres 24 de setembre.

Es fa pública una requisitòria del jutge militar de la 137 Brigada Mixta citant entre d'altres un caporal i un soldat mataronins a presentar-se al Jutjat Militar de Poleñino (Osca) pel delictes de desertió.

Les requisitòries seran més o menys habituals, ja que el pas a la *zona nacional* de soldats inclosos a l'Exèrcit Popular per les lleves es produirà amb relativa freqüència, en la mateixa línia del front.

Els sindicats locals, en notes públiques, fan constar l'expulsió dels desertors coneguts.

Dimecres 29 de setembre.

Alarmes de bombardeig continuades des de les dues de la matinada a les vuit del vespre.

El so de la sirena d'alarma instal·lada a l'antic convent de les Benetes, carrer Nou de Caputxines, esdevé familiar a Mataró durant l'estiu de 1937.

La crisi i l'escassetat de queviures han fet també habituals les cues per al menjar, per al tabac, etc...

La major part dels joves mataronins s'ha incorporat a l'Exèrcit Popular.

La vida mataronina en temps de guerra és molt dura. Hi circulen tota mena de rumors.

Però es fa esport, futbol, els Campionats de Mataró d'Atletisme, les biblioteques són obertes i els cinemes i els teatres ofereixen espectacles.

Les fàbriques treballen poc per manca de primeres matèries, exceptuades les indústries de guerra -Can Font, Can Carrau, el Forn del Vidre- que treballen a ple rendiment.

Dimarts 5 d'octubre.

Oberta la matrícula a l'Escola d'Arts i Oficis.

Divendres 8 d'octubre.

Un decret del Govern de la Generalitat ordena la reorganització dels Ajuntaments. La seva aplicació obrirà una nova crisi al Consistori mataroní, crisi que no es resoldrà fins al 18 de novembre.

Dissabte 9 d'octubre.

Són assaltats diversos forns de pa. Aquest fet justifica una enèrgica acció de la policia municipal.

Dilluns 10 d'octubre.

El diari *Llibertat* inicia una subscripció Pro-reconstrucció del Centre de Lectura de Reus, afectat per un bombardeig.

Dimecres 13 d'octubre.

El subministrament de gas queda reduït a una hora, de 2/4 d'1 a 2/4 de 2 del migdia.

Divendres 15 d'octubre.

Un grup de mataronins, vinculat al Comitè de Salvaguarda, Acció Catalana i Unió Democràtica, presenta un escrit de denúncia i protesta per la destrucció oficial del retaule major de Santa Maria al ministre de Justícia del Govern de la República, Manuel de Irujo. L'escrit va acompanyat de documentació històrica i fotografies i, a més, fa constatar el perill de destrucció existent sobre el conjunt dels Dolors i el retaule del Roser de Santa Maria.

Dimarts 19 d'octubre.

La carestia de queviures provoca robatoris a les cases de pagès. La policia municipal practica diverses detencions. Utilitza com a calabós els soterranis existents sota la sagristia de Sant Josep (avui locals del grup d'Esplai El Sot).

Arriben a Mataró refugiats del Nord. Uns tres-cents són allotjats al col·legi dels Salesians. Altres residiran en cases particulars.

Dimecres 27 d'octubre.

Són suspesos de destí i de sou el jutge de Primera Instància de Mataró Miquel Ciges i el cap de la presó -establiment correccional de Mataró- Juan Prado.

Una versió no confirmada indica que el jutge Ciges investigava l'assassinat dels germans Clavell i que, per això, és separat del càrrec.

Dimecres 3 de novembre.

Crisi a l'Ajuntament de Mataró. No hi ha entesa per a la continuació del nou consistori que preveu la normativa de la Generalitat, dictada el 8 d'octubre.

A l'estatge de la Unió de Cooperatives, acte d'homenatge a Albert Puig i Marquès, amb motiu de la seva separació de la Conselleria de Cultura, arran de l'obligada no participació del P.O.U.M. en el nou Ajuntament.

Dijous 4 de novembre.

Es comença a plantar la jardineria de la plaça del 19 de Juliol, antic convent de les Tereses.

Dissabte 6 de novembre.

Al Teatre Monumental, l'Assemblea General Extraordinària i conjunta del sindicat d'Indústria, Art Fabril, Tèxtil i Annexos, de la UGT i del Sindicat Únic de la Indústria Tèxtil, Vestit i Annexos, de la CNT, acorda dirigir al president de l'Audiència Territorial de Catalunya una petició de llibertat per a Sebastià Rodon i Riu, del P.O.U.M., empresonat des del 24 de juny.

Posteriorment el Sindicat de la UGT no signarà la petició oficial.

Dilluns 8 de novembre.

Allistament dels minyons nats el 1918, lleva de 1939, de 19 anys d'edat. El dia 15 es concentraran a la Caixa núm. 26 de Barcelona.

Dissabte 13 de novembre.

Llibertat publica una carta signada per tots els treballadors de Manufactures Go-liath (cent nou) en defensa de Sebastià Rodon, company de treball:

... malgrat que algú d'una manera interessada, hagi dit que el partit al qual pertany aquest company era feixista, sabem els obrers de Mataró ... que el company Rodon és un antifeixista conscient, car a bastament així ho ha demostrat amb la seva actuació.

L'ajudant del cap de la Comissió de Monuments de la Generalitat, Sr. Joan Pla, visita l'alcalde de Mataró per obtenir informació sobre la destrucció del retaule major de Santa Maria, informació que el ministre Sr. Irujo ha demanat, arran de la denúncia presentada el dia 15 d'octubre per un grup de mataronins.

Coneixedor de la realitat dels fets per la Comissió de Monuments, el ministre Irujo s'adreça directament a l'Ajuntament de Mataró demanant dades sobre l'estat dels edificis religiosos confiscats.

La resposta de l'Ajuntament al ministre serà inexacta, conté incorreccions i amaga dades. El ministre, però, serà informat paral·lelament de la inexactitud del document.

Com a conseqüència de tot aquest afer, a primers de mes, al retaule del Roser i a la porta de la capella dels Dolors es col·loquen uns rètols amb la indicació *Monument Artístic Nacional* i el segell de la Comissaria de Monuments de la Generalitat de Catalunya.

Dilluns 15 de novembre.

Targes de racionament per al tabac.

Podran recollir-se a la Conselleria de Governació el dia 19 de novembre. La venda del tabac racionat començarà el dissabte dia 20. El padró de fumadors pot incloure tots els ciutadans, a partir dels 16 anys. Progressivament, però, el tabac desapareixerà dels estancs mataronins.

Dijous 18 de novembre.

Reorganització de l'Ajuntament segons la normativa de la Generalitat, data 8 d'octubre.

Queda constituït i format pels següents regidors:

Ramon Molist, Lluís Pedemonte, Enric Cot, Ladislau Bellavista, Josep Ballesteros, Jaume Fadó, Pere Franco i Manuel Salvadó, de la CNT, que encara haurà de designar un altre regidor.

Ernest Mora, Josep Serra, Josep Calsina, Pere Torres, Consol Nogueras, Josep Ribas, Joan Rodríguez, Ramon Bonany i Ramon Bilbeny, per Esquerra Republicana.

Joan Compte, Vicenç Bartra, Ramon Jubinyà, Josep Calvet, Antoni Duxans, Pere Rius, Enric Abril, Amèlia Junoy i Rosend Bosch, pel P.S.U.C.

Llorenç Anglada, Joaquim Dencàs i Pau Bellatriu de la Unió de Rabassaires.

Josep Rabat, Eduard Andreu i Pere Gallardo, d'Acció Catalana.

Ramon Molist, de la C.N.T., és elegit de nou com a alcalde, per 28 vots, a més d'un vot en blanc.

El nou Ajuntament tindrà set conselleries. Les quatre primeres seran efectives d'acord amb la normativa de la Generalitat. Les tres restants, no previstes en l'ordenament legal, però pactades per a poder resoldre la crisi, seran accidentals fins que les aprovi el Govern de la Generalitat.

Efectuades les votacions, per a l'elecció de consellers i per a la prioritat d'ordre, les conselleries queden constituïdes com segueix:

- 1a. Ernest Mora, d'Esquerra Republicana.
- 2a. Reservada al P.S.U.C., que, de moment, no nomena titular.
- 3a. Josep Rabat, d'Acció Catalana.
- 4a. Joaquim Dencàs, d'Unió de Rabassaires.
- 5a. Ladislau Bellavista, de la C.N.T.
- 6a. Josep Serra, d'Esquerra Republicana.
- 7a. També reservada al P.S.U.C.

La sessió, convocada a les 10 del vespre, no comença fins aproximadament 2/4 d'1 de la nit. Després de la lectura del decret de la Generalitat, abans d'ésser dissolt l'Ajuntament antic, pren la paraula Albert Puig, del P.O.U.M., formació que no serà inclosa a l'Ajuntament nou. Invocacions a l'antifeixisme. Amenaces de tractar com a enemics tots els sectors que han provocat la no representació del P.O.U.M. Aplaudiments. Rèplica de Joan Compte, del P.S.U.C. Cap de les dues declaracions no constarà en acte, manifesta l'alcalde Molist. Tot seguit es constitueix el nou consistori. La sessió acaba a un quart de sis de la matinada.

Divendres 19 de novembre.

Un *Dietari de Llibertat*, signat P. (Lluís Pedemonte, conseller per la C.N.T.) critica i fa responsable el P.S.U.C. de la llarga crisi municipal. De fet la C.N.T. continua essent la força hegemònica de la ciutat.

Llibertat obre una nova subscripció pro roba per al front.

Dilluns 22 de novembre.

El grup de Dones Lliures, constituït a Mataró, amb local social a la Rambla, fa una crida a totes les dones de la ciutat.

Programa:

- 1r. *Capacitar totalment la dona.*
- 2n. *Ensenyar als infants a ésser homes, però homes de veritat, fer-los forts a base d'una cultura lliure i un tractament sa i clar, com la llum del sol que il·lumina l'Espanya, que sagna per no tenir els homes això que es nomena lleialtat i sí molta d'hipocresia.*

Dimarts 23 de novembre.

A partir d'un *Dietari de Llibertat* constatem la gran audiència que tenen Ràdio Verdad, emissora facciosa la direcció de la qual és plaça Bandos, núm. 8 de Salamanca i les ràdios italianes.

El mateix *Dietari* esmenta burlescament la qüestió de la numeració de les sèries de paper moneda que el Govern de Burgos considera com a vàlides (dissortadament per als mataronins aquestes sèries seran les úniques vàlides en acabar la guerra).

A la tarda, en reunió del Consell de Govern, el P.S.U.C. nomena els titulars de les dues conselleries-regidories vacants i en conseqüència, el consistori es constituirà el divendres dia 26, tal com segueix:

- 1a. Conselleria. Cultura. Ernest Mora, d'E.R.C.
- 2a. Conselleria. Foment. Vicenç Bartra, del P.S.U.C.

- 3a. Conselleria. Finances. Josep Rabat, d'A.C.R.
- 4a. Conselleria. Governació. Joaquim Dencàs, de la Unió de Rabassaires.
- 5a. Conselleria. Economia i Treball. Ladislau Bellavista, de la C.N.T.
- 6a. Conselleria. Assistència Social. Josep Serra, d'E.R.C.
- 7a. Conselleria. Proveïments. Josep Calvet, del P.S.U.C.

Dimecres 24 de novembre.

El Sindicat Agrícola de Mataró, per acord de la Comissió de Govern municipal, ha d'intervenir la totalitat de la collita de patates, collita que es presenta esplèndida.

Hi haurà, però, problemes de subministrament i de venda directa de pagesos a consumidors.

Dijous 2 de desembre.

Inauguració de l'Hospital de Sang que la *Jefatura* de Sanitat de l'Exèrcit de Terra ha instal·lat al col·legi de Valldemia.

Problemes entre C.N.T. i P.S.U.C. obliguen a suspendre un festival del Socors Roig, al Teatre Clavé, a benefici de l'Hospital de Sang.

Divendres 3 de desembre.

Unes declaracions del conseller de Proveïments, Josep Calvet Perramon, publicades a *Llibertat* els dies 3 i 4 de desembre, resumeixen la problemàtica del subministrament de queviures a Mataró.

Parla del peix i de la carn, del sucre i de la llet, de la manca de carbó i d'oli, del problema del pa, de les verdures i del menjar de l'aviram, de l'existència de cues per a adquirir queviures. Fa pública la proposta d'assignar a cada botiga un nombre determinat de targes de racionament, de manera que, tenint les botigues garantit el subministrament, no s'hagin de produir aglomeracions de compradors.

Dimarts 7 de desembre.

Un matrimoni mataroní que era accidentalment a Barcelona, mor víctima del bombardeig de l'aviació *nacional*.

Dijous 9 de desembre.

Influïda pel ministre de Justícia Irujo, i molt probablement a conseqüència de la destrucció oficial de patrimoni cultural mataroní, l'Audiència fa pública una disposició del Tribunal Suprem, per la qual s'haurà de procedir a la classificació dels edificis religiosos de Catalunya, amb expressió de l'ús present. També es demana als Jutjats de 1a. Instància que trametin relació dels objectes de culte confiscats per a la confecció d'un inventari.

Divendres 10 de desembre.

Sebastià Rodon, detingut el 24 de juny com a membre del Comitè Local del P.O.U.M., és traslladat a la presó de Mataró.

Dissabte 11 de desembre.

Dimissió del ministre de Justícia, Manuel de Irujo, segons sembla per discrepàncies en la qüestió dels edificis religiosos. És substituït per Marià Ausó. Tot i amb això, Irujo resta al Govern com a ministre sense cartera.

Divendres 17 de desembre.

Una nova protesta per escrit és tramesa al ministre Sr. Ausó, que encarrega de seguir l'afer a l'advocat Sr. Duran i Canyameres.

Tot i que el dissabte 18 el cap de Servei de Monuments és a Mataró, encara el dia 20 són desmuntats i destruïts parcialment els altars del Carme i del Pilar de Sant Josep; seran, però, les darreres destruccions.

El dia 21, Duran i Canyameres passa al Sr. ministre la informació rebuda de Mataró, aquesta vegada de manera correcta, sobre l'estat dels edificis religiosos de la ciutat i la seva utilització. És la següent:

Basílica de Santa Maria	Magatzem de queviures
Església de St. Josep	Garatge
Col·legi de Valldemia	Hospital Militar
Col·legi del Cor de Maria	Escola i magatzem de queviures
Col·legi dels Salesians	Ocupat per refugiats
Escola Pia de Santa Anna	Escola i magatzem del Sindicat de Pintors (a l'església).
Convent de les Caputxines	Una part és enrunada a conseqüència de l'incendi de primers de juliol. La part que resta és magatzem.
Convent de les Benetes	Bombers i magatzem municipal
Capella de Sant Sebastià	Botiga de llibres
Ermita de Sant Simó	Local dels Pescadors de Canya
Edifici Maristes de St. Josep	Escola
Ermita de St. Miquel de Mata	Utilitzada per la masia veïna
Ermita de St. Martí de Mata	Refugi de caçadors
Rectoria Vella de Santa Maria	Conselleria de Proveïments
Rectoria Nova de Santa Maria	Mútua d'Assegurances Socials
Rectoria de Sant Josep	Conselleries de Cultura i d'Economia i Treball. El soterrani és utilitzat com a calabós municipal.

El Col·legi Salesià serà ben aviat Hospital Militar i els refugiats seran traslladats als edificis del col·legi de Santa Anna.

L'edifici de les Serventes de Maria, al carrer d'Onofre Arnau, que no figura a la relació, és ocupat per refugiats. S'hi volgué instal·lar una casa de Maternitat, segons projecte del Sindicat d'Arquitectes del Maresme, cosa que no es realitzà per l'elevat cost econòmic.

Tampoc no figuren en la relació els edificis de La Coma, ocupat per refugiats, el Foment, destinat a magatzem del Comitè de Salvaguarda del Patrimoni, i el Centre Catòlic, convertit en Casa Confederal.

Dimarts 21 de desembre.

L'Exèrcit Republicà ocupa Terol. Es distingeix en l'assalt la 117 Brigada, i en concret el comandant Jesús Boada, mataroní tintorer d'ofici. Són oficials de la mateixa brigada els també mataronins López Casabella i Pando.

No es fa pública la llista de baixes.

Diumenge 2 de gener de 1938.

Inauguració d'un nou pavelló de la Mutualitat Aliança Mataronina.

Dimarts 4 de gener.

Manifestació d'un grup de dones en protesta per la manca de queviures i en especial de patates.

L'actuació del conseller Calvet -que s'ha de considerar com a molt correcta, tenint present les circumstàncies- és molt criticada.

Dissabte 8 de gener.

Un editorial de *Llibertat* manifesta la greu crisi de la indústria tèxtil mataronina, sense primeres matèries ni combustible.

Dijous 20 de gener.

Sense intervenció del Comitè de Salvaguarda Local, es comencen els treballs per a desmuntar el retaule del Roser. Les peces del retaule es traslladaran a l'església del Cor de Maria, convertida en magatzem, a l'espera d'ésser instal·lades al Museu Comarcal en formació.

Divendres 21 de gener.

El director del Patrimoni Artístic de Catalunya, Jeroni Martorell, acompanyat de l'alcalde Ramon Molist, visita les obres del nou Museu Comarcal, que amb subvenció de la Generalitat de Catalunya, es fan des del passat mes de juliol al casal renaixentista, Can Serra Arnau, del Carreró. És atès pel director del Museu Sr. Rafael Estrany.

És molt possible que la visita signifiqui la reconciliació de l'Alcaldia amb els organismes del Patrimoni Artístic de la Generalitat. Tot i amb això, fins a mitjan abril no es tancarà amb un envà el portal de la capella dels Dolors, malgrat la insistència continuada del Comitè de Salvaguarda.

Dissabte 22 de gener.

La Conselleria de Proveïments fa públic un avís, pel qual, a partir del dilluns dia 24, queda prohibida la venda d'hortalisses i verdures fora dels dos mercats municipals.

Tots els agricultors del terme queden obligats a portar tota la seva producció als referits mercats, on regiran els preus fixats per la Conselleria.

L'ordre, però, només serà complerta parcialment.

Dimarts 25 de gener.

Una aurora boreal és observada des de tres quarts de vuit a un quart de nou del vespre i més tard, a mitjanit.

Divendres 4 de febrer.

Dintre els actes organitzats en favor de la Setmana de l'Infant, al Clavé, concert de l'Orquestra Simfònica Catalana, sota la direcció de Josep Fontbernat.

Dissabte 12 de febrer.

És creada a Mataró una Comissaria d'Ordre Públic, amb jurisdicció sobre la comarca del Maresme, i a les ordres immediates de la Direcció General de Seguretat. És a càrrec del comissari Deltrell. Queda instal·lada al carrer Durruti (Sant Agustí) núm. 25.

Dimecres 16 de febrer.

Nevada al terme de Mataró. La neu qualla a les zones altes.

Després d'un hivern sense pluges, hi ha por de glaçades, que poden afectar els conreus i, en conseqüència, agreujar la crisi de subsistències.

Dissabte 19 de febrer.

Un avís de la Conselleria-Regidoria de Proveïments incideix novament en el problema de la manca de queviures. Han d'anul·lar-se fins i tot les autoritzacions de venda de llet i llet condensada per als malalts.

El peix, venut a subhasta, aconsegueix preus prohibitius. Un *Dietari de Llibertat* comenta el fet de manera sarcàstica.

- El peix és menjar de rics.

- ¿Encara en queden, de rics?

- Sí ! I els que han nascut de nou.

- No pot ésser ...

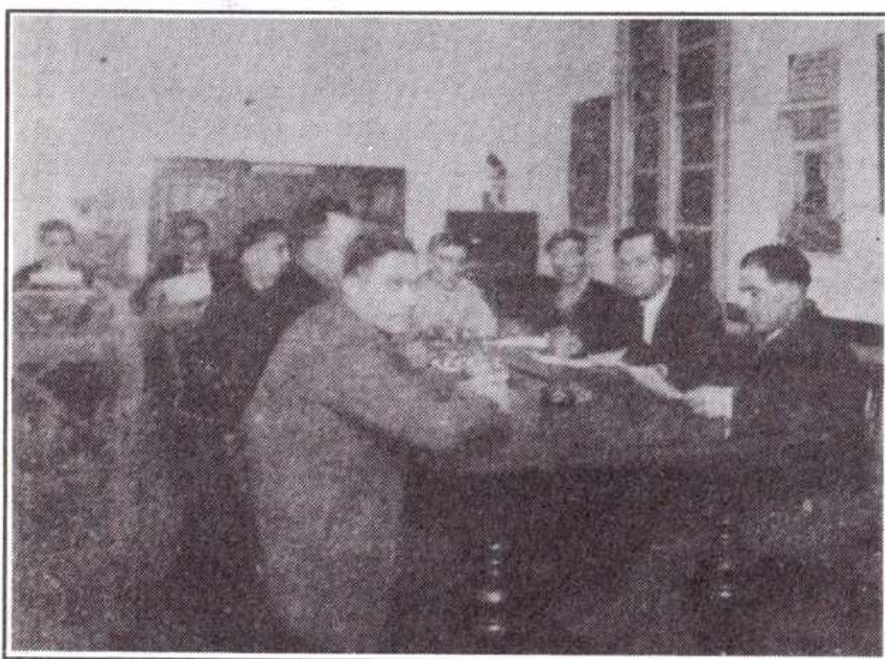
- Doncs pregunta què val una terça de sardina.

- La sardina, la menjaven els pobres.

- Ara la mengen els pobres que són rics.

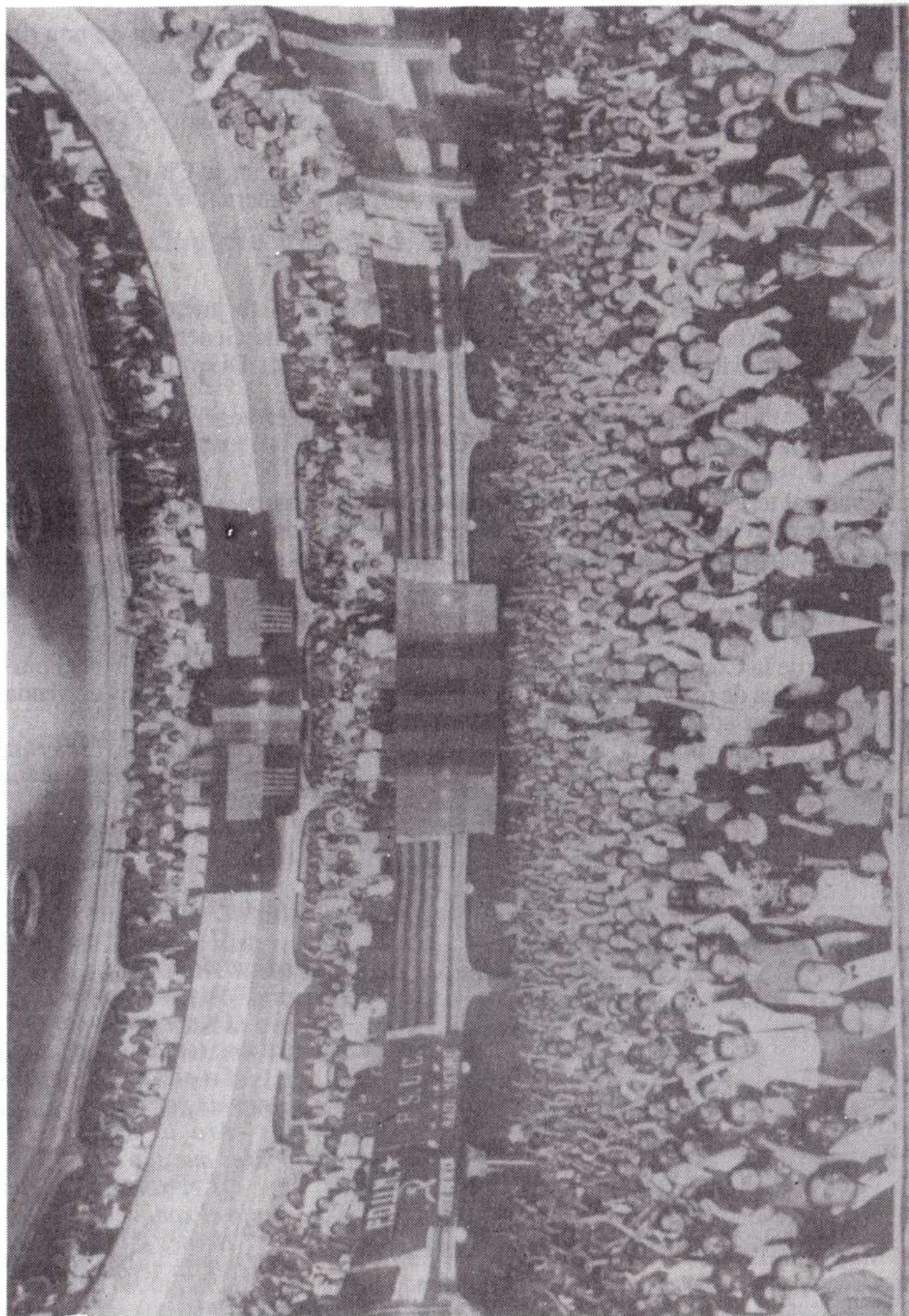
- ¿I el xanquet? ¿Qui menja el xanquet?

Només ha valgut set pessetes la terça, alguna vegada.

La Junta Central del Sindicat d'Indústries Alimentàries de la C.N.T. reunida en ple.

Fotografia de la revista *Ilustración Ibérica*, març de 1938.

Míting o acte públic celebrat al clavé. La presència del P.O.U.M. el fa datar com a anterior a maig de 1937.
Fotografia: Arxiu particular de la família Graupera

Dimarts 22 de febrer.

Mobilització de les lleves de 1929 i 1940 (nascuts el 1909 i el 1919).

Dimecres 23 de febrer.

El *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* inclou, entre d'altres, les requisitòries contra sis desertors mataronins.

Dilluns 28 de febrer.

Acaba el termini per a la retirada del paper moneda municipal i de tots els bitllets, vals i bons emesos per Corporacions i entitats.

A partir de demà, 1r. de març, només tindrà validesa el paper moneda del Banc d'Espanya i els discos de moneda fraccionària que posi en circulació el Ministeri de Finances.

Tot i amb això, a Mataró, per manca de moneda oficial, la retirada s'allargarà durant molt de temps.

Divendres 4 de març.

Ple municipal convocat per tal de reorganitzar l'Ajuntament d'acord amb la Llei Municipal Catalana, segons disposició recent de la Generalitat de Catalunya.

D'acord amb la Llei esmentada, l'Ajuntament queda constituït per quatre conselleries. L'alcalde i els quatre consellers formaran la Comissió de Govern.

Les conselleries i els nous titulars són els següents:

Governació (que inclou Sanitat i Assistència Social) a càrrec de Josep Serra, d'Esquerra Republicana, primer Tinent d'Alcalde.

Finances (i Proveïments), a càrrec de Josep Calvet, del P.S.U.C., segon Tinent d'Alcalde.

Cultura, titular Josep Rabat, d'Acció Catalana, tercer Tinent d'Alcalde.

Foment, a càrrec de Llorenç Anglada, de la Unió de Rabassaires, quart Tinent d'Alcalde.

En produir-se una alarma (durant la mateixa nit n'hi hagueren d'altres), més de mitja sessió ha de fer-se a les fosques, només amb llum d'espelma.

Diumenge 6 de març.

Com a cloenda dels actes de la II Setmana de l'Infant, festival al Teatre Clavé Palace.

Durant tota la setmana la Conselleria de Cultura ha repartit joguines als escolars mataronins i als nens refugiats a la Coma i a l'antic col·legi dels Salesians.

Dimarts 15 de març.

Llibertat comenta amb aquests termes l'ofensiva nacional al front d'Aragó:

L'ofensiva facciosa al front d'Aragó, segons hom pot copsar, produeix certa inquietud a l'ànim dels pusil·lànimes. No passa el mateix entre els qui tenen una visió de les realitats que vivim, no ara, sinó des de poc després d'haver començat la guerra.

...

La guerra és això: guanyar i perdre. El més interessant i decisiu és guanyar la darrera batalla, i aquesta serà guanyada pel gloriós Exèrcit Popular, a desgrat de tots els contratemps inherents a totes les guerres.

Cal que el Poble tingui confiança i una fe cega en l'Exèrcit de la República, ja immortal perquè és invencible.

Cal que ningú no es deixi guanyar pel pessimisme, que en aquests moments no seria res més que covardia.

El proletariat, les dues grans centrals sindicals, compten amb reserves d'hommes i d'elements suficients per a formar una muralla insuperable i per a fer reviuire les glorioses jornades de juliol.

AMUNT ELS CORS ! VISCA LA LLIBERTAT !

Un article de col.laboració, al mateix diari, signat per V. Casals Bosch, comenta la situació a la ciutat des d'una altra òptica:

Tornem a ésser, potser més aguditzat encara, en el carreró sense sortida de l'especulació i de l'aprofitament particular sobre les necessitats d'altri. Tornem a ésser al mateix lloc d'altres temps i el poble que menja, que vesteix i que té necessitats a subvenir, torna a trobar-se acorralat pels preus sense control posats per gent poc escrupulosa i disposada a omplir-se les butxaques especulant amb les eternes necessitats de les persones.

...

És dolorós, però cal dir les coses pel seu propi nom, com a obrers ben fracassats en voler dirigir l'economia del país, puix tots hi hem anat amb un sac ple d'il.lusions, però amb un bagatge de prejudicis que ha pesat més, molt més, que totes les idees i il.lusions plegades.

I és això. Tothom ha posat interès particular al davant de l'interès comú, i hem vist, com els productors, de cara a ells, han procurat augmentar els preus de les mercaderies per a guanyar un bon sou, com els pagesos han encarit els seus productes, especulant amb la necessitat aliena; els pescadors s'han fet pagar el peix a preu d'or perquè sabien que no hi havia altra vianda a menjar que la seva; que els forners escursaven la mida dels pans i augmentaven els preus, segurs que amb el seu monopoli tot havien d'ésser beneficis, i així successivament n'aniríem assenyalant tantes de coses que fóra llarg d'acabar, però acabem-ho d'arrodonir, tot això ha estat fet amb la complaença de les dues Centrals Sindicals i dels Partits Polítics.

...

Hem volgut canviar un sistema sense voler canviar la moralitat dels homes. Aquest és el punt vital.

Dissabte 19 de març.

Les continuades notícies sobre l'esfondrament del front d'Aragó, i els comentaris que en fa la població, obliguen a la Comissaria d'Ordre Públic local a fer pública la nota següent:

Per tal d'acabar la sèrie de mentides que els simpatitzants dels assassins fan córrer, s'han donat severes ordres als funcionaris d'aquesta Comissaria per a emprendre una activíssima campanya en contra dels qui perfectament disfressats d'antifeixistes procuren, encara que estèrilment, desmoralitzar la reraguarda.

Jo com a Cap d'aquesta Comissaria demano a tots els partits polítics i sindicals, així com també al poble en general, que ajudin la tasca d'aquesta vertadera

policia antifeixista, denunciant tot allò que pugui mermar, per insignificant que sigui, la totalitat immediata de la victòria final.

La tasca ja s'ha començat. No defallim, i lluitem per fer-nos dignes dels germans que lluiten a les primeres files.

Salut, República i Victòria. Comissari Deltrell.

En aquesta línia és detingut Josep Rodríguez Pérez per propagar buls i notícies derrotistes.

Els sindicats insisteixen en el mateix sentit.

Cal depurar diu una nota del Sindicat Sanitari del Maresme (U.G.T.), i vetllant pels interessos del proletariat i la causa antifeixista, cal intensificar el desemmascarament de tots els emboscats i la cinquena columna.

Joan Peiró torna a col·laborar a *Llibertat* després de no fer-ho durant molt de temps.

Dilluns 21 de març.

La Comissaria d'Ordre Públic local deté un desertor amagat, que és posat a disposició del jutge.

Amb la crida de les noves lleves, la no presentació, o la deserció abans del trasllat al front, és un fet que es produeix sovint i que serà perseguit per la Comissaria amb èxit relatiu.

Els amagatalls a cases particulars, de pagès o al camp són molt diversos. Golfes, dobles parets, coves...

Dimecres 23 de març.

Els partits polítics i les organitzacions sindicals fan una crida al poble de Mataró, propugnant novament el Front Popular Antifeixista:

Al poble de Mataró:

Vivim una de les fases més dures de la guerra. El feixisme internacional ha imposat a Franco un triomf apremiant, al preu que sigui, i la capacitat combativa del poble espanyol que lluita per la pròpia independència -social, econòmica, política- ha motivat aquesta onada de terror que ha conegut Barcelona i els pobles més pacífics de la nostra reraguarda.

Totes les consciències honrades del món s'han sentit ferides. Ja no convenen ningú les frases buides de quatre generals degenerats: l'atac que sofrim és un atac a la civilització. És l'entronització de la barbàrie, desencadenada fins al sadisme, per assolir un sol objectiu: la desmoralització.

Totes les consciències honrades del món han sentit un vertigen de repugnància. Totes menys els derrotistes que conviuen al nostre costat i els instints ferotges dels quals els fan oblidar àdhuc la seva condició humana.

Ara més que mai, és necessària la disciplina i la unitat en els rengles antifeixistes. Sota mil pretextos diferents els derrotistes de la "cinquena columna" pretenen assolir infiltracions estratègiques i no titubegen a mercadejar fins amb l'horror de les catàstrofes realitzades.

Hem superat les etapes perillosíssimes i cal que ara més que mai posem la nostra responsabilitat en el màxim per tal de superar la present.

El poble espanyol té oberta una guerra a mort amb el feixisme internacional, i no podem oblidar que ens juguem una sort definitiva.

Que ho sàpiguen els enemics. A qualsevol moment trobaran les muralles de la ciutat que seran infranquejables.

La nostra condició d'antifeixistes, como ho digué Durruti amb frases immortals, té un sol objectiu: La Victòria. I un sol mandat: La de renunciar a tot menys a obtenir-la.

El Govern de la República i el Govern de la Generalitat saben que aquesta és la voluntat del poble lliure i que per tal de traduir aquesta voluntat en acció, el poble està disposat a obeir fins allà on calgui.

Les organitzacions antifeixistes de Mataró, en aquesta hora greu, diuen una vegada més la seva estreta solidaritat per la lluita, per la resistència i per la Victòria.

Tothom a secundar l'obra del Govern, a fer impossibles els maneigs dels traïdors, dels emboscats, dels feixistoides, de tota aquesta amalgama infecta que coneixem amb el nom de "cinquena columna".

Tothom al seu lloc a complir les consignes del Govern i la Victòria definitiva no es farà esperar.

Mataró, març del 1938.

Estat Català - Esquerra Republicana de Catalunya - Joventuts Llibertàries - Joventuts Socialistes Unificades - Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya - Estat Català - Federació Local de Grups Anarquistes (F.A.I.) - Partit Socialista Unificat de Catalunya - Confederació Nacional del Treball - Solidaritat Internacional Antifeixista - Unió General de Treballadors - Socors Roig Internacional - Unió de Rabassaires - Acció Catalana Republicana.

La Direcció General de Proveïments del Govern de la República, nomena J. Torrents delegat del Maresme, amb residència a Mataró. Les oficines de la Delegació són instal·lades al carrer Rafel de Casanova (El Torrent), núm. 16.

Per primera vegada *Llibertat* fa constar que el diari ha estat sotmès a censura.

Dijous 24 de març.

Joan Peiró, a *Llibertat* inicia una sèrie d'articles amb el títol genèric de *¡Corbs!*... Novament, de la mateixa manera que ja ho havia fet a l'inici de la revolució i la guerra, denuncia la covardia col·lectiva imperant, i el fet que mentre uns es sacrifiquen donant-ho tot, salut, sang, la vida, per la col·lectivitat, pel poble espanyol, hi hagi qui, fent el revolucionari i tot, es quedi amb el que és seu i amb el dels altres. Diu Peiró, jo no sóc dels que callen, jo no em vull confondre amb les aigües pestilents de la covardia col·lectiva.

¡Caldrà assenyalar, per tal que es posin a to, els aprofitadors de la desgràcia d'Ibèria, els corbs de la reraguarda, els immorals que condemnem el Poble a patir fam, després d'esquilmar-lo vergonyosament? Perquè el Poble reaccioni i els tracti com veritables feixistes, estic disposat a assenyalar-los concretament, i jo sóc un home que el mateix em té que siguin d'un color que d'un altre, com que es diguin Pau o es diguin Pere.

Dilluns 28 de març.

Un *Dietari de Llibertat*, signat P (Lluís Pedemonte) recorda que, nou mesos després, Sebastià Rodon, segueix a la presó.

Al mateix diari, segon article de Joan Peiró, en el grup dels intitulats *¡ Corbs !*. En ell una forta crítica als pagesos.

Declaració del Govern de Catalunya: En aquests moments que l'enemic concentra els seus esforços per a envair la nostra terra... El Govern de la Generalitat excita els catalans a produir una mobilització general de tots els factors i energies del nostre poble per a la defensa del territori i dels valors històrics i espirituals de Catalunya.

Dijous 31 de març.

A dos quarts de nou del matí, Mataró és bombardejada per quarta vegada.

Cinc trimotors, volant a gran alçària i procedents de la banda d'Argentona, deixen caure les bombes en les hortes del voltant de la ciutat i en alguns carrers de la part de ponent.

El balanç del bombardeig és de set morts, disset ferits, tres cases destruïdes parcialment i altres trenta amb desperfectes.

Entre els morts, dos refugiats i un nen.

Els ferits són assistits a la Clínica l'Aliança Mataronina.

Sortosament, cap de les bombes incendiàries llançades, no arriba a cremar.

Divendres 12 d'abril.

Crida per a la formació de divisions voluntàries per a defensar Catalunya.

Tots els treballadors de la construcció i del ram de la fusta, entre 30 i 35 anys, han d'inscriure's al Sindicat d'Edificació, Fusta i Decoració, segons ordre de la Direcció General d'Enginyers i Comissió Organitzadora de Batallons de Fortificacions.

La Delegació Comarcal de Proveïments fa pública una llista de preus oficials, o de taxa, dels queviures.

**Si ets patriota,
Si estimes Catalunya,**

**Allista't als Batallons
del Bruc**

Centre d'allistament:

**CASAL DE LES JOVENTUTS
SOCIALISTES UNIFICADES**

Crida a l'allistament de voluntaris.
Diari *Llibertat*.

Dissabte 2 d'abril.

A les dotze de la nit, s'avancen una hora els rellotges.

Dimarts 5 d'abril.

Nota apareguda a *Llibertat*.

És cert que cada dia avancen les tropes feixistes; però cada hora és més pròxima la rèplica a la seva ofensiva i, per tant, la seva derrota. A Catalunya hi deixarà les dents la fera feixista !

La població segueix amb preocupació l'avanç de les tropes *nacionals*. Queda tallada transitòriament l'electricitat.

Dijous 7 d'abril.

Tots els inclosos a files per les lleves ja mobilitzades han d'incorporar-se immediatament a l'exèrcit.

Dimecres 13 d'abril.

Llibertat a partir d'avui surt al matí. La manca de fluid elèctric obliga a fer manualment la tirada del diari. El canvi es fa per poder-la fer en hores de treball normal. A mitjan maig reprendrà l'horari de sortida habitual.

La manca d'energia elèctrica fa modificar els horaris de l'Administració, del Comerç i fins i tot l'horari de lectura de la Biblioteca Popular.

La indústria és paralitzada.

Diumenge 17 d'abril.

Es coneix que Lleida i Vinaròs han estat ocupades per les tropes *nacionals*.

A l'Hospital de Cirurgia, homenatge a Thaelman, promogut per la Comissió de Cultura de l'Hospital de les Brigades Internacionals. Hi assisteixen les autoritats de Mataró i les organitzacions antifeixistes. Els dos hospitals militars de Mataró, instal·lats als antics col·legis de Valldemia i dels Salesians, acullen molts ferits de les Brigades Internacionals.

Dimarts 19 d'abril.

Míting del Front Popular Antifeixista de Mataró, com a presentació del Comitè. Hi participen representants de les Brigades Internacionals, que fan donació d'una bandera al Front.

Dijous 21 d'abril.

La venda racionada d'un quilo de patates d'importació per familiar, de 100 grams de carn congelada i d'un quart de litre d'oli, també per familiar, anunciada per la Conselleria-Regidoria de Finances i Proveïments és la notícia més important del dia, comentada en un dietari de *Llibertat*.

És detingut Joan Guixà, obrer de l'empresa Jaumandreu, per recaptar diners per al Socors Blanc. Organitzat a Mataró des de juliol de 1936, tenia cura sobretot de l'assistència a sacerdots i religiosos amagats o empresonats.

Divendres 23 d'abril.

Incorporació a l'exèrcit de les lleves de 1941 i de 1927 (nascuts el 1920 i el 1906). Els pertanyents a la primera ho faran els dies 27 i 28; els de la segona els propers dies 3 i 4 de maig.

Dimecres 27 d'abril.

Els treballadors de la construcció i els del camp, pagesos i jornalers, lleves de 1926 a 1922, s'incorporaran a l'exèrcit entre els dies 3 i 15 de maig.

Hauran de presentar-se proveïts de manta, muda de recanvi, cullera, plat o carmanyola, cantimplora o got i calçat, tot en bon estat.

Un grup de paletes mataronins treballarà en les fortificacions que es fan en la línia Falset-Torre de l'Espanyol.

Es tallen els arbres de la Riera.

Divendres 29 d'abril.

S'incorpora la lleva del 1927 (nascuts el 1906).

Un dietari de *Llibertat* afirma que, sumant voluntaris i lleves, entre cinc i sis mil mataronins són a l'exèrcit.

Diumenge 1r. de maig.

L'hora oficial s'avança una hora més (dues hores respecte l'hora astronòmica).

Celebració de la diada del 1r. de maig a l'Hospital Militar de Sang, número. 1. *Llibertat* la ressenya tal com segueix:

Al matí tingué lloc el míting de Front Popular, essent presidit pel camarada Samuet en representació del Director de l'Hospital, intervenint en l'ús de la paraula en començar i acabar el míting. El Comissari de Guerra, camarada Marcel, també intervingué. A continuació feren ús de la paraula Andreu Padrosa, per la Casa del Poble; Pasqual Carniago, pel Socors Roig Internacional; I. Villaverde, per la Federació Anarquista Ibèrica; Vicenç Bartra, pel Partit Socialista Unificat; Miquel Campuzano, per la Confederació Nacional del Treball; Carme Ribas, pel Front Popular de Dones Antifeixistes, i Enric Ballesteros, pel Front Popular Antifeixista. Un company i una companya del mateix Hospital pronunciaren uns mots de salutació en nom dels camarades ferits i de les infermeres, respectivament.

Tots els oradors remarcaren la transcendència del que significa la diada del 1r. de Maig per a tot el proletariat mundial, i mantenir-nos sempre tots els treballadors fermament units, i amb més fervor que mai estimular la producció treballant cada dia més i millor. Es dedicaren frases d'afecte a tots els components de les Brigades Internacionals, exemplars lluitadors per la llibertat, i també de re-

cordança als nostres combatents de l'heroic Exèrcit Popular. També s'evocà la formidable pàtria del socialisme i dels treballadors amb el seu cap i guia, camarada Stalin, únic país de progrés i felicitat. També es coincidí absolutament en acatar amb disciplina de ferro totes les ordres del Govern de Front Popular, de Guerra i de Victòria.

Tots els oradors foren molt aplaudits per la nombrosa concurrència, la qual en acabar el míting, cantà amb el puny clos i dempeus "La Internacional".

A la tarda tingué lloc un festival literàrio-musical a càrrec de l'Agrupació de Cantaires de l'Ateneu Popular.

...
Totes les sales de l'Hospital estaven ornades amb molt encert pels mateixos camarades ferits, havent-hi les més rellevants figures de l'antifeixisme nacional i

internacional. Hi havia concurs per estimular quina sala seria la més ornada. També n'hi havia per una subscripció d'ajut al Govern. A mig matí la quantitat recaptada ja ascendia a més de tres mil pessetes.

Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya
COMITÈ LOCAL

A tota la Joventut

La Joventut Socialista Unificada de Catalunya, Secció de Mataró, saluda en aquest Primer de Maig a tota la joventut que amb les armes i les eines de treball estan forjant amb el seu sacrifici i esforç un pervindre de llibertat i cultura per tota la joventut.

El Primer de Maig d'aquest any s'escau en un moment crucial i àlgid de la nostra lluita per la independència i la llibertat de tots els pobles hispànics. La reacció i el feixisme internacional que ja fa temps que cobeja la nostra estimada terra vol donar-nos el cop decisiu per enlonsar-nos en el llot del crim i del martiri. Voldrien per nosaltres un pervindre d'esclaus com el dels joves alemanys o italians que viuen sota la dictadura brutal i despietada del capital financer. Voldrien destruir l'esperit avançat i progressiu del nostre poble, les seves tradicions revolucionàries de lluita, la seva cultura i tot allò que estima més la nostra joventut.

Solament voldrien reservar-nos per nosaltres, l'exili, el camp de concentració o la desatral bruta de sang dels millors fills del poble.

El feixisme internacional i els traidors de casa nostra s'equivoquen en llurs plans de conquesta i d'aventura.

La joventut catalana no es doblegarà mai sota la bota dels invasors. Sabrà ésser digna dels nostres heroics avantpassats com Casanoves, Moragues i Bach de Roda. Sabrà fer honor a la memòria del venerable Macià. Sabrà fer honor a la consigna dels veritables catalans: ABANS MORIR QUE ÉSSER ESCLAUS!

Nosaltres, en aquest Primer de Maig, declarem amb més fermesa que mai que continuarem la nostra lluita sense treya contra els invasors i sabrem salvar Catalunya i Espanya de la sort negra que li vol imposar el feixisme.

Nosaltres, declarem, que les noies de la J. S. U. sabran ocupar els llocs buits que deixen en la producció aquells joves que s'incorporen en els rengles gloriosos de l'Exèrcit Popular.

Nosaltres, declarem que lluitarem implacablement al front i a la reraguarda contra tots els provocadors, d'extremes i trotsquistes i tota mena d'agents de la Cinquena Columna, més perillosos que els enemics que tenim enllà de l'Ebre.

En aquest Primer de Maig del 1938 constatem amb gran satisfacció els progressos realitzats en la marxa del moviment d'unitat de la Joventut Catalana, amb la constitució de l'Aliança Jovenívola Antifeixista a Catalunya, sota la bandera de la qual nosaltres prometem no allunyar-nos mai, estrenyent cada dia més les relacions cordials i sinceres de tots els joves que lluitem per una Espanya lliure de traidors i opressors.

JOVES, OBRERS, CAMPEROLS, INTEL·LECTUALS!

AL FRONT, A LES FÀBRQUES, AL CAMP, ALS CENTRES CULTURALS:

Una sola consigna: GUANYAR LA GUERRA!

PER CATALUNYA!

PER LA REPÚBLICA!

PELS DRETS DE LA JOVE GENERACIÓ!

Visca la Aliança Jovenívola Antifeixista de Catalunya!

EL COMITÈ LOCAL

Mataró, Primer de Maig del 1938.

Dilluns 2 de maig.

La Comissaria d'Ordre Públic de Mataró, en nota signada per F. Deltrell, comissari en cap, ordena de retirar totes les antenes de ràdio existents en edificis particulars en el termini màxim de quaranta-vuit hores.

Dimecres 18 de maig.

Reorganització dels centres de reclutament. El Maresme forma part del Centre de Reclutament, Instrucció i Mobilització, núm. 13, amb seu a Terrassa.

Dissabte 28 de maig.

S'agreuja l'escassetat de proveïments, fet que comporta una gran especu-

Full commemoratiu del 1r. de Maig de 1938.
M.A.S.M. - Ramon Salas.

lació. La conselleria de Proveïments estableix la classificació del peix per grups o categories, en fixa el preu màxim de venda i estableix el racionament (100 g. per persona) de les classes més senzilles.

Periòdicament, gairebé dia a dia, la conselleria fa pública l'existència dels queviures racionats que es posen a la venda, però que són totalment insuficients per a tota la població.

I també segueix la vida. *Llibertat* anuncia els programes d'espectacles per al cap de setmana. Cinema al Clavé i varietats al Monumental. Una nota al programa, *en cas de manca de corrent altern, les sessions seran amenitzades amb acompanyament de selecta música per l'Orquestra de l'Agrupament d'Espectacles Públics de Mataró (C.N.T.-A.I.T.)*.

Programes de cinema i varietats continuaran cada cap de setmana fins al gener de 1939.

Dimarts 31 de maig.

A les 9 del matí, bombardeig de Granollers. Dades de *Llibertat*, cent morts i quatre-cents cinquanta ferits.

Dimecres 1 de juny.

Els mobilitzats pertanyents a la lleva de 1925, nascuts el 1904, marxen vers el camp d'Instrucció a Olesa de Montserrat. Els de la lleva de 1926 ho faran el diilluns dia 6. Segons l'ordre del Ministeri de Defensa s'han de presentar amb *manta, plat, cullera i calçat en bon ús*.

Són mobilitzats també tots els metges de les lleves dels anys 1923 a 1926.

Milicians, carrabiners i guàrdies d'Assalt al Bar Canaletes (Any 1938?).
Fotografies Arxiu Família Graupera.

Dissabte 4 de juny.

Un avís de l'Alcaldia de Mataró, signat per l'alcalde Ramon Molist, indica els horaris de treball per als tallers i fàbriques que precisen d'energia elèctrica. Els dies que podran treballar -dos dies setmanals- seran el dimecres i el dijous de cada setmana, des de les 6 del matí fins a les 2 de la tarda. Queden exceptuades de la norma les indústries que tenen concedida autorització del Ministeri de Defensa.

Dissabte 11 de juny.

A conseqüència del preu de taxa, no hi ha peix per vendre.
Igual passa amb la llenya i el carbó.
Un article i una carta al director de *Llibertat* ho constaten.

Dijous 30 de juny.

Una nota de l'Alcaldia de Mataró fa constar que el proper 10 de juliol s'hauran d'inscriure a les oficines municipals els joves nascuts l'any 1921 (lleva de 1942) que s'hauran d'incorporar aviat a l'exèrcit.

Les lleves de 1941 i 1942 formades per xicots de 17 anys, seran conegudes com a *quintes* del biberó.

Dilluns 4 de juliol.

El conseller-regidor de Governació i d'Assistència Social recomana la recollida i el sacrifici dels gossos.

Dimarts 5 de juliol.

Al Cinema Modern de la Riera -avui ocupat per l'edifici del Boulevard Maresmes- s'inauguren els menjadors populars, muntats per les centrals C.N.T i U.G.T. Ocupen tota la planta baixa del cinema.

Hi tindran menjar gratuït els obrers sense treball i les persones sense mitjans que tinguin familiars propers al front.

Prèvia inscripció als sindicats, hi podran menjar també tots els treballadors que ho desitgin, pagant tres pessetes per menjada, que serà de dos coberts.

Dissabte 9 de juliol.

Un *Dietari* de *Llibertat* explica la presència de barcelonins a Mataró, a conseqüència de la manca de subsistències.

Cada dia a l'arribada del tren procedent de Barcelona, se m'eixampla el cor, quan miro els carrers de Bakunin i Mutualitat plens de passatgers, que confiats en la fama de bons minyons que tenim els mataronins, no tenen mirament en convidar-se a participar dels nostres quatre rosegons.

Això em fa recordar aquelles festes majors de les Santes que a cada arribada d'un tren, contemplàvem l'espectacle similar, s'omplien els carrers de Mataró de forasters que venien a participar de la nostra festa, i la major part d'ells tampoc tenien mirament en convidar-se.

Els mataronins aguantàvem amb estoïcisme les llibertats dels forasters, com avui aguantem les dels milers de barcelonins famolencs i per tant dignes de tota consideració.

Tinc de dir-vos en honor a la veritat que els forasters d'abans eren més respectuosos, i s'accontentaven en fer una gorra a casa d'un conegut mataroní i prou. Els d'avui així que arriben emprenen una carrera "handicap" per a poder arribar primer a la plaça del mercat.

Procuren infiltrar-se en qualsevol cua.

L'altre dia assaltaren un camió, que conduïa peix.

Després corrents cap a les sènies i si la nit els hi atrapa, millor. Després converteixen en refugi els voltants de l'estació, no cal dir que si passeu per aquells indrets, comprovareu que els han fet servir de wàters.

Mentre esperen l'arribada del tren que els ha de portar a destí, fan tota classe de patotes per a burlar la vigilància dels guardes, i quan es veuen descoberts, criden i insulten els guardes emprant un lèxic propi del barri de la guindalera.

Naturalment, l'autoritat davant d'un quadre famèlic es despulla de l'autoritat i se sent filantrop.

Nosaltres els mataronins per iguals motius ens sentim magnànims.

Tot es pot remeiar; el Municipi que augmenti els serveis de neteja als voltants de l'estació i a la plaça Llibertat.

L'assistència social que ja vigila per a què no pugui mancar vacuna contra el tifus.

I els ciutadans de Mataró que no deixin de rascar-se, ni de matar pusses.

Tots els sacrificis mereixen els nostres germans que desgraciadament pateixen tanta fam com els mataronins, aquells mataronins tan vilipendiats pels nostres veïns d'antany que encara ens motejaven de caps de bou.

Al número següent continua el tema.

En la darrera llauna que us vaig engegar, em planyia dels germans nostres que vénen de Barcelona per matar la fam.

Molts veïns de Mataró m'han replicat:

Mireu l'avi que aneu equivocant, no hi ha tals famolencs, són uns veïns del barri xinès i de la Torrassa de Barcelona, especialitzats en tota mena de defraudacions.

De Mataró s'emporten patates i tomàquets a canvi d'arròs, de sucre, de bacallà, xacolata, que prou deixen de fonts inconfessables, encara que molt fàcil d'endevinar-ho.

Res els hi ha costat i venent a Barcelona les patates i tomàquets a 12, 15 i més pessetes el quilo, el negoci no pot ésser més rodó.

Quedeu, per tant, tranquil l'avi, que aquests germans nostres que tan planyeu, no són obrers sinó que són gent que amb la capa d'obers tot ho fan malbé.

Suara m'explico el perquè aquest matí era prohibida l'entrada al mercat al ciutadà que no portés tarja.

Ja és hora de què les autoritats comencin a preocupar-se de frenar el desenfrè de certa mena de gent.

La mesura encertada, presa pel conseller de Proveïments de Mataró, tindria que ésser secundada pel corresponent de Barcelona. Són els únics responsables de l'existència de gent famèlica i són els únics que tenen el dret i l'obligació de sancionar als falsos famèlics i de registrar-los en sortir de Barcelona i a l'arribada a Mataró per tal d'impedir l'intercanvi.

No hi ha altre camí per a demostrar que la política d'abastar funciona normalment.

Els dos dietaris són signats P.C. (Pelegrí Carrau), qui, amb el subtítol *L'avi diu*, a partir del 2 de juny de 1938 es fa càrrec de l'habitual columna del diari mataroní, probablement per haver-se incorporat a l'exèrcit tots els antics redactors.

Pelegrí Carrau s'havia integrat al diari immediatament després de la revolució i tractava sobretot temes de política internacional. Cal remarcar el gran interès que tenen aquests *Dietaris*, que majoritàriament fan referència a imatges mataronines de finals del segle XIX i inicis de l'actual.

Diumenge 10 de juliol.

Inauguració a la Riera, edifici del Cor de Maria, del local social de Solidaritat Internacional Antifeixista, amb assistència de l'alcalde Ramon Molist, de Joan Peiró, director general de l'Electricitat i ex-ministre de la República, de diversos consellers regidors i representacions d'entitats, sindicats, hospitals de les Brigades Internacionals i Clínica Militar núm.14.

Solidaritat Internacional Antifeixista és un organisme creat per a intensificar i fer factible la solidaritat i l'ajut material entre els antifeixistes de tot el món. Cura dels nens i dones que han sofert en els seus familiars la urpada de la fera feixista. Procura minvar el dolor dels qui sofreixen.

Al Teatre Clavé es celebra un acte artístic organitzat pel S.I.A. en profit dels hospitals de Sang de la ciutat.

Hi assisteixen les autoritats, Alcalde, Ramon Molist; ex ministre, Joan Peiró; Comandant militar de la Plaça, altres caps i oficials de l'Exèrcit, Consellers Regidors, Josep Calvet i Llorenç Anglada; Secretari de l'Ajuntament, J.E. Sansegundo; doctor Salvador Armendares, director de la Clínica Militar núm. 14; milicià de la Cultura de la mateixa, i altres dirigents, director i comissari de Guerra de l'Hospital Internacional, nombroses representacions de Sindicats, entitats i altres delegacions i invitats.

Començà el festival amb l'execució per la nostra Banda Municipal, sota la direcció del mestre compositor Agustí Coll de l'"Himne de Riego", que ovacionà i escoltà dempeus el concurs, seguidament es desenrotllà l'admirable programa líric recitat, en el que hi prengueren part la ballarina Maruja Gil; el tenor Ricard Mayral, amb fragments de "Doña Francisquita", "Los Gavilanes" i "Los Claveles"; el cantant Lluís Fabregat, amb "Katiushka" i "La del Manojó de Rosas"; la cantatriu Carolina Castillejos, amb fragments de "Los Claveles" i "La del Manojó de Rosas"; el primer actor Enric Guitart, amb la recitació de "Un consejo" (Dicenta), "Marcha triunfal" (Rubén Darío), "Cant de la Taça" (Guimerà), "No passaran" (Apel.les Mestres), "Diligencia de Carmona" (Villalón) i altres, a petició del públic. El propi artista, donà llegida al programa de S.I.A. curull de fe antifeixista, d'adhesió al Govern de la República, de solidaritat vers el poble que lluita contra la invasió estrangera i per la seva pròpia personalitat, així com d'homenatge als caiguts en defensa de la llibertat i ferits de guerra. El tenor Joan

Arnó i el baríton Fabregat, cantaren i tingueren que repetir entre formidables aplaudiments, el duo de "Manoyo de Rosas". A continuació, va ésser llegit un entusiasta document d'adhesió a l'obra de S.I.A., de manifestació de gratitud a nostra ciutat per les atencions que té per al personal, malalts i ferits de guerra de la Clínica Militar número 14; en el propi document es mostra la més ferma decisió per part de tots de lluitar en favor de la República espanyola, fins a obtenir la victòria, acabant l'escrit amb l'oferiment per part de la Clínica Militar de la quantitat de 422,60 pessetes en favor dels Hospitals de Sang de Mataró. Fou rebut amb grans aplaudiments.

Una Comissió de dita Clínica, integrada per Roseta Aguas i Engràcia Ponte, acompanyades de Jesús Nicolàs i Exhorist Rabosso, feren ofrena a la cantatriu Carolina Castillejos, en prova de gratitud, d'un magnífic pomell de flors.

El baríton Fabregat i la tiple Castillejos interpretaren i repetiren el duo de "La del Manoyo de Rosas".

Acompanyà als artistes al piano el mestre compositor César A. Vendrell.

L'orquestra de l'Agrupament d'Espectacles, sota la direcció del mestre Ramon Martí, amenitzà la festa executant entre altres composicions fragments de "Don Gil de Alcalá".

Pel Consell local de S.I.A., el membre del mateix Montreal, pronuncià un breu parlament de gràcies per a quants havien pres part en el Festival, exposant-ne l'obra a realitzar per S.I.A., tot amor i solidaritat en la lluita contra el feixisme. Sigué molt aplaudit.

Actuà d'"espeaker" l'artista F. Martínez Soria, del Teatre Principal Palace, de Barcelona.

Sigué digne "clou" del Festival l'execució de "Els Segadors" per la Banda Municipal d'aquesta ciutat, escoltats d'empeus per tot el concurs i punys en alt.

Una de les primeres accions del S.I.A. serà muntar un servei de tramesa de paquets, amb camió, als combatents, servei que arriba fins a l'Hospitalet de l'Infant i Les Borges del Camp.

Festivals i actes en favor del S.I.A., dels hospitals militars, etc..., seran molt habituals fins al gener de 1939.

Dimarts 12 de juliol.

L'Ajuntament de Mataró, obligat per la greu crisi de subsistències, en edicte data d'avui, reïtera la prohibició de vendre articles comestibles sense tarja de racionament i fora de les places, mercats i botigues autoritzades.

A més, queda prohibit de treure de la ciutat queviures de qualsevol mena.

No es podrà circular per carreteres i camins del terme, des de les deu del vespre, a excepció de motius justificats.

A l'Institut de Segon Ensenyament (actual Escola Mare de Déu del Pilar), a la plaça de Cuba, comencen els exàmens d'ingrés.

Divendres 15 de juliol.

La Conselleria de Governació i d'Assistència Social recorda l'obligatorietat de la vacuna antitífica a tots els ciutadans habitants al territori català, d'acord amb l'Ordre de la Generalitat de Catalunya.

Un *Dietari de Llibertat* fa referència al tema, incidint, a més, en la situació dels refugiats que ocupen els edificis de Santa Anna.

Sempre ha tingut fama Mataró de ésser una ciutat neta, com ho són en grau superlatiu tots els pobles del Maresme.

La mateixa muralleta d'en Titus sense necessitat de tancar-la amb un barri de ferro, sempre la vèiem neta.

Suara, tant la muralleta d'en Titus com tots els voltants d'ella, des del carrer d'Àngel Guimerà passant per la plaça Llibertat i baixada de M. Biada, abans de Santa Anna, fins al carrer Fermí Galan, està convertit en un femer.

L'Ajuntament prou procurà tancar la muralleta amb un elegant barri, prou donà les claus als veïns, prou vigila la netedat, però tots els afanys per a mantenir la fama que de neta tenia Mataró, resulten inútils davant la invasió forastera i de desgraciats refugiats que prou desgràcia tenen d'haver embrutat els pobles aliens per culpa dels feixistes.

I els mataronins, que tenim fama d'ésser nets, d'ésser caritatius, d'ésser antifeixistes cent per cent, dissimulem tant com podem, el nostre amagat coratge i el nostre fàstic, per més que creiem que vant d'un problema de netedat, és millor tirar el dret.

El callar comporta la necessitat de vacunar-nos contra el tifus que s'està incubant en el trajecte indicat.

I molt especialment en el refugi que fou Escoles Pies, ocupat pels refugiats que ho foren dels Salessians.

Els veïns demanen vacuna antitífica, no es queixen de que la canalla refugiada els apedreguin amb patates, amb tomàquets i amb pots buits, ni que tirin al carrer, el destinat al water, ni que els insultin, els veïns mataronins són soferts, a l'extrem de que si es declara l'epidèmia que s'incuba, precisament en un edifici ocupat per la Conselleria d'Assistència Social, els veïns no s'extranyarien de què demà tinguessin d'anar a corre cuita a assistir als empleats de l'Assistència Social.

Dimarts 19 de juliol.

Míting al Monumental, commemoratiu dels dos anys dels fets de 1936, convocat pel Front Popular Antifeixista de Mataró, sota el lema *Resistir avui per a vèncer demà*.

Dimecres 27 de juliol.

Nous preus de taxa de verdures, hortalisses i fruita.

Llibertat publica un article signat per A. Rovira i Virgili parlant del pas de l'Ebre per l'Exèrcit Republicà.

Durant tot el mes de juliol diverses indústries locals sol·liciten a l'Ajuntament la instal·lació de motors de benzina, per manca d'electricitat.

Divendres 5 d'agost.

Es fa públic que per a honorar la data del 19 de juliol, el dimecres dia 10, es repartirà una ració extra de pa, de 100 g., a tots els menors de 10 anys.

Dimarts 9 d'agost.

Actuen les Brigades de Recuperació, que recullen per les cases tota mena de material.

Diu Llibertat

Recuperació ! Què significa? La dotació de matèries per a les nostres fàbriques. Sabeu el que representa en aquests moments un tros de ferro, metall, drap, paper, etc...? Busqueu per tots els racons de les vostres cases.

Guia del Comerç, Indústria i professions de la ciutat

Cases recomanables de Mataró, al·listades per ordre alfabètic

ANISSATS

ANTONI OUALBA R. Casanova (Sra. Teresa), 30-Tel. 64
Dipòsit de xampeny Codorniu — Fasanias de licors

VDA. DE J. MARTINEZ REGAS F. Galan, 283-284 - Tel. 157
Establieria en 1806. Licors, xarops, vins, xampeny.

BOMBETES ELECTRIQUES

MILESA F. Layret (Bleda), 5-Tel. 108
Bombetes elèctriques de tota mena

CARBONS

COMPANIA GENERAL DE CARBONES
Per encàrrega: J. ALBERCH, M. Plaça (Sant Aina), 70 - Tel. 7

FONDES

RESTAURANT MIR Enric Orandosa, 5 - Mataró
Tel. 423 — Especialitat en Banquets i obsequis

FUNERARIES

AGENCIA FUNERARIA «LA SEPULCRAL» de Miquel Jaqueras
Cinto Verdader, 12 i P. Layret, 24 - Tel. 111

FUNERARIA RIBAS
6 d'Ociubre (Pujol), 38 - Tel. 37

HERBORISTERIES

«LA ARGENTINA» Angel Guzmán, 16 bis
Fineses medicinals de tota mena

IMPRENTES

IMPRENTA MINERVA Barcelona, 13 - Tel. 265
Trubella del ram i venda d'articles d'escriptori

MAQUINARIA

PONT INDUSTRIA COL·LECTIVA Tel. 38
Fundició de ferro i articles de fonderia

MAQUINES D'ESCRIBURE

O. PARULL RENTER Argüelles, 34 - Tel. 362
Abonaments de setmana i conservació

METGES

DR. LLINÁS Malalties de la pell i sang
R. Casanova (Sra. Teresa), 80 — Dimecres i diumenges de 11 a 1

DR. J. BARBA RIERA Oles, Nas i Orells
F. Galan, 419, pral. — Dimarts, dijous i dissabtes, de 4 a 6
Econòmica, de 6 a 8 — Diumenge, de 9 a 12

MODISTES

AQUISTINA COMAS Carlos Marx (St. Joan), 16, segon
Modista — Confeccions — Prems econòmica

OBJECTES PER A REGAL

LA CARTUJA DE SEVILLA Rambla Mendizábal, 52
Qual i econòmic

OCULISTES

DR. R. PERPIÑA B. Durruti (Sant Agustí), 53
Visita els diumenges al matí i dissabtes a la tarda

Anunci del diari *Llibertat*.
Any 1938.

Dimecres 10 d'agost.

Segons un anunci de l'Alcaldia, a partir de demà dijous, soldats d'Intendència passaran a recollir un equip de llit (un matalàs, dos llençols, una flassada i un coixí) per cada casa o família, destinat a necessitats militars i de guerra.

Són detinguts onze joves mataronines, acusades de pertànyer al Socors Blanc. Seran empresonades a Barcelona fins al 26 de gener de 1939. No seran mai jutjades.

A Mataró són actives durant la darrera fase de la guerra tres petites xarxes d'ajuda clandestina. Una de caire religiós, una altra de tendència carlina i la darrera d'ajut als militars "nacionals" presoners de l'exèrcit de la República.

Majoritàriament formades per dones, cuiden especialment de l'assistència i de procurar menjar als empresonats i als sacerdots, religiosos i joves no incorporats a l'exèrcit, amagats en diferents cases particulars.

Són també el punt de contacte local dels grups especialitzats en el pas clandestí de la frontera.

Divendres 12 d'agost.

A la casa del poble -enderrocada als anys seixanta, el seu lloc és ocupat per l'edifici dels sindicats, avui seu de la U.G.T i del P.S.C- acte commemoratiu del cinquantè aniversari de la fundació de la U.G.T, primer dels actes a celebrar, pel fet d'haver estat a Mataró d'on sortí la idea, l'any 1888, d'agrupar les entitats obreres disperses i, en conseqüència, de crear el sindicat.

Hi assistiren representacions de tots els organismes de la U.G.T., i del Partit Socialista Obrer Espanyol i Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Presidí l'acte el diputat i secretari general del radi de Mataró del P.S.U. de C. Jaume Comes, el qual obrí i clogué l'acte, i feren ús de la paraula Miquel Valdés, del Comitè Executiu Central del P.S.U.; Manuel Cordero, diputat i membre del P.S.O.E.; Rafael Vidiella, conseller de Justícia del Govern de la Generalitat i president de la U.G.T. de Catalunya, i Ramon González Peña, ministre de Justícia de la República i president de la U.G.T. d'Espanya. Tots foren molt aplaudits.

Es guardà un minut de silenci a la memòria de tots els caiguts per la independència i la llibertat d'Ibèria, acabant l'acte amb el cant de "La Internacional", corejada per tots els presents.

P. S. U. de C.

Cinquantè Aniversari de la fundació de la U. G. T.

El dia 12 farà cinquanta anys que un grup de companys de Mataró llançaren la iniciativa de que, els pocs Sindicats que existien dispersos, es reunissin en Congrés per a constituir la que avui és ja potent central sindical U. G. T.

Avui, en commemorar la referida data gloriosa, dirigim la mirada en sentit retrospectiu i podem comparar el que ha estat la nostra Sindical i el que és i representa en la història del proletariat.

El nostre Partit no pot oblidar l'esforç i el sacrifici constant i permanent d'uns companys que visqueren els moviments revolucionaris al front de les organitzacions sindicals, lluitant constantment fins a aconseguir la instauració d'un règim republicà que possibilités el millorament de la classe treballadora.

Ha tingut un bon encert la Comissió Executiva de la U. G. T. organitzant a la «Casa del Poble» un acte simbòlic per a celebrar dita jornada, la qual cosa ens permet a nosaltres invitar a tot el proletariat i a les forces antifeixistes a que assisteixin a dit acte, que tindrà lloc a la «Casa del Poble» el divendres dia 12, a les sis de la tarda, en el qual parlaran els camarades següents:

Rafael Vidiella

President del Comitè de Catalunya de la U. G. T.

Ramon Lamoneda

Representant del Partit Socialista Obrer Espanyol.

Joan Comorera

En representació del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

R. González Peña

President de la Unió General de Treballadors d'Espanya.

Serà presidit per la Federació Local de la U. G. T.

Es celebra aquest acte en uns moments de lluita i d'heroisme per a salvar les llibertats que tant ha defensat la U. G. T. i en uns moments històrics per la vida d'Espanya, que ens obliga a adreçar una salutació a tots els que estan combatent en els diversos fronts per aixafar el feixisme, i a totes les forces antifeixistes, amb la promesa solemne que no oblidarem els caiguts en la lluita, i combatrem fins aconseguir la victòria.

Treballadors! Antifeixistes, total! Assiatgeu al Mite simbòlic al que se us convoca per a celebrar el cinquantè aniversari de la fundació de la U. G. T.

Visca la Llibertat!

Mori el feixisme!

Per Partit Socialista Unificat de Catalunya (Radi Mataró).

EL COMITÈ.

Mataró, agost del 1938.

Full de propaganda dels 50 anys de la U.G.T.
M.A.S.M. - Ramon Salas.

Dissabte 13 d'agost.

És inaugurada al Casal de les Velletes -Asil Municipal, Muralla de Sant Llorenç- una cantina infantil promoguda pels *Amics Cuàquers* (Comissió Internacional d'Ajut als nens espanyols).

A la inauguració, presidida per les autoritats locals i pel Sr. Dídac Ricart, delegat especial dels *Amics Cuàquers*, hi assisteixen sis-cents infants.

Dijous 18 d'agost.

Un article en primera pàgina de *Llibertat* defensa novament Sebastià Rodon, membre del Comitè Local del POUM, empresonat des del 24 de juny de 1937.

La República és un règim de llibertat que els espanyols defensem amb les armes a la mà i amb totes les conseqüències. No s'han fet per aquest règim la injustícia i la tirania. I si hi ha moltes raons per a explicar la persecució dels enemics de la democràcia espanyola no hi ha res capaç de justificar la llarga permanència del company Sebastià Rodon a la presó.

...

No. L'amic Sebastià Rodon és la víctima d'unes divergències polítiques en les quals l'observador imparcial i serà hi ha de veure més passió que intel·ligència. I això no pot ésser.

Divendres 19 d'agost.

Al Teatre Clavé, representació de *Marina*, d'Arrieta, a profit de Solidaritat Internacional Antifeixista, dirigida pel mataroní mestre Josep Sabater. Hi intervenen Maria Espinalt, tiple, Felip Sanagustín, tenor, Manuel Gas, baix i Josep Carbonell, baríton, mataroní.

Dilluns 22 d'agost.

Comença la venda de verdures, hortalisses i fruita a l'església de Santa Maria, convertida en mercat, el *Mercat de la Llibertat*, en substitució dels antics existents a la Plaça Gran i a la Plaça Xica.

Per a accedir-hi caldrà presentar la tarja de racionament familiar o la tarja dels menjadors populars, cosa ja habitual al mercat de la Plaça de Cuba.

El comissari Francesc Detrell fa una crida pública perquè els desertors es presentin, abans del 15 de setembre, d'acord amb les disposicions d'amnistia acordades pel Govern de la República. El termini s'allargarà després fins al dia 18.

La crida no té massa incidència. Els pocs mataronins presentats, incorporats a l'exèrcit, seran duts, de seguida, al front.

La mateixa amnistia també farà incorporar a l'exèrcit i al front tots els mataronins internats en camps de treball, detinguts anteriorment per la seva condició de desertors.

Divendres 26 d'agost.

Als edificis de la Coma funciona la guarderia Elieselott Hermann muntada pel personal dels hospitals de les Brigades Internacionals, i amb l'ajut del S.R.I., de la U.G.T., del Comitè Pro Nens de Barcelona, de la caserna d'Artilleria i del quarter general de Barcelona.

Acull 110 nois refugiats.

A *Llibertat*, Trude Lüdtké, del Comitè Pro Nens Espanyols, fa una crida demanant suport ja que fins ara *no hem pogut assolir més que donar-los el desdèjuni i el berenar, sense haver pogut aconseguir assegurar-los el dinar i el sopar.*

Divendres 2 de setembre.

Presenten la seva dimissió del càrrec de consellers municipals Rosend Bosch i Vicenç Bartra i Pujol, del P.S.U.C. Seran substituïts per Andreu Pedrosa i Busquets i Carme Ribas i Sala.

Divendres 9 de setembre.

Segons nota de la Conselleria-regidoria de Cultura, des del proper dijous dia 15, fins al dia 28, restarà oberta la matrícula per als infants que vulguin assistir als Grups Escolars de la Generalitat, núm. 1 (Campalans), núm. 2 (Natura), núm. 3 (Lluís Bello), núm. 4 (Plató) durant el curs 1938-1939, que s'iniciarà el 12 d'octubre.

Dilluns 12 de setembre.

Es disposa la mobilització de les lleves de 1924 i 1923, nascuts els anys 1903 i 1902, de 35 i 34 anys respectivament. La lleva del 1924 es concentrarà els dies 18 i 19, i la del 1923, els dies 25 i 26.

Com sempre, cada mobilitzat s'haurà de presentar amb flassada, calçat, plat i cuïlla, tot en bon ús.

La nota *aquest número ha estat sotmès a la censura*, desapareix des d'avui al diari *Llibertat*. El diari és, però, habitualment, un senzill full, de poc interès.

Dimecres 14 de setembre.

Crida del S.I.A. per a trametre roba d'hivern a l'exèrcit.

Divendres 23 de setembre.

Substitució dels consellers de l'Ajuntament per E.R.C.

Són designats Francesc Belcos i Pons, Antoni Macià i Comas i Josep Rosselló i Jover per dimissió de Josep Ribas, Joan Rodríguez i Ramon Bilbeny, recentment incorporats a l'exèrcit.

Dimarts 4 d'octubre.

Mobilització dels Rams de la Construcció i de la Terra, lleves de 1921, 1920 i 1919, nascuts entre 1900 i 1898, de 38 a 40 anys.

S'incorporaran a partir del dia 10.

Divendres, 7 d'octubre.

Els consellers de la C.N.T. Joan Masuet, Enric Ballesteros i Joan Leonart, que s'han incorporat a l'exèrcit, són substituïts per Innocenci Paredes, Artur Bosch i Manuel Arcuso.

Dilluns 10 d'octubre.

La Conselleria-regidoria de Finances i Proveïments, dicta noves normes per a l'adquisició de verdures i hortalisses.

Fins ara les cues i els avalots en obrir les portes dels mercats, sobretot a Santa Maria, eren habituals. Hi havia qui es passava tota la nit guardant tanda i també qui imposava el seu ordre.

Divendres 21 d'octubre.

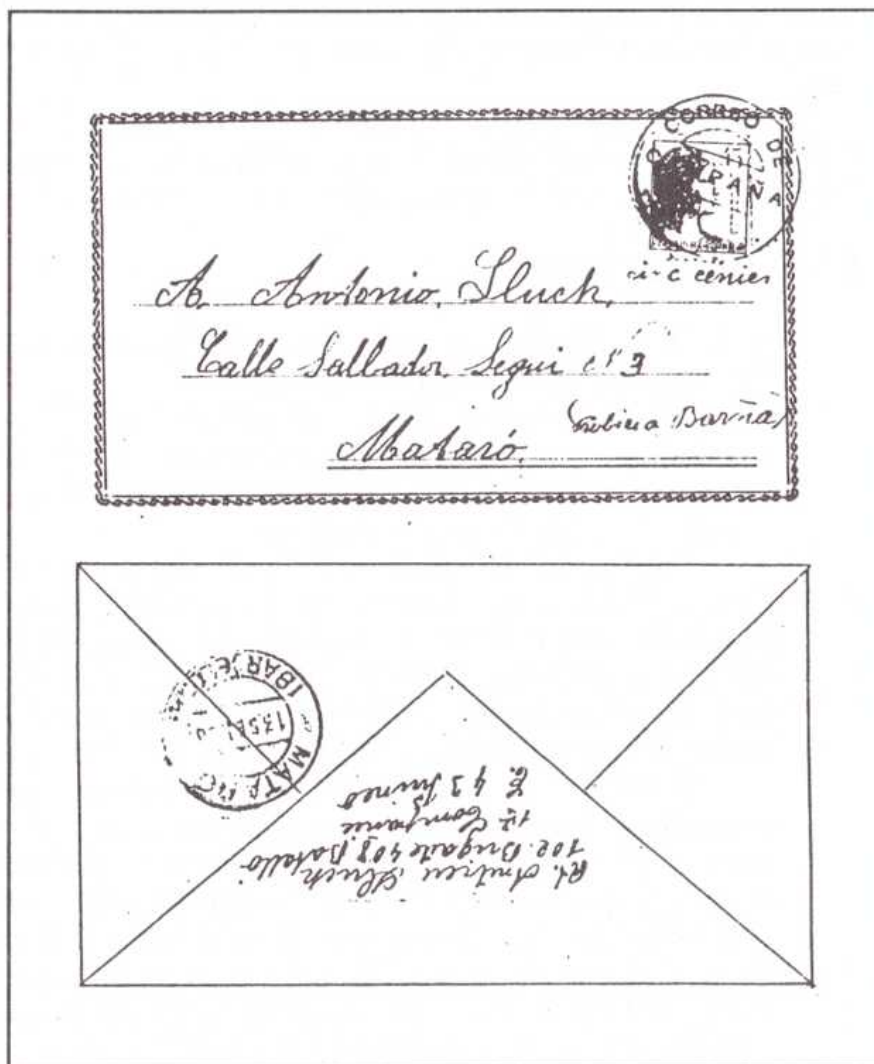
Enmig de la greu crisi de subsistències, una nota curiosa. Un anunci a *Llibertat* indica que la confiteria Barbosa prepararà els típics panellets si els interessats a tenir-ne faciliten el sucre.

S'inicien els actes de comiat a les Brigades Internacionals amb un concert de la Banda Municipal de Barcelona, dirigida pel mestre Joan Lamotte de Grignon.

El programa dels actes és encapçalat pel següent manifest:

COMPANYS de les Brigades Internacionals:
El sacrifici més dolorós que se us ha pogut demanar, ens consta que és el d'haver de sortir de la nostra sagnant Espanya, d'aquest poble pel qual heu lluitat vessant la vostra sang generosa en àrea

de la nostra independència. El nostre Govern prengué aquesta encertada resolució per a demostrar al món que només amb els seus homes, amb espanyols autèntics, podia combatre i vèncer als enemics seculars de totes les llibertats. I és per aquest motiu pel qual vosaltres, exemple de lluitadors, heu d'abandonar aquesta terra que tant us deu i que tants records guarda de les vostres gestes d'epopeia. A la pensa de tot espanyol, ha de restar un record perdurable de la solidaritat demostrada en els moments més difícils per homes que, com vosaltres, no teniu més pàtria que la de la humanitat i n'heu tingut prou en saber que una part d'aquesta estava en perill per a acudir a ella amb el cor ple d'entusiasme i disposats a tot abans de consentir que s'esclavitzés a un poble. En deixar el fusell alliberador, podeu a favor nostre prendre la millor arma que es pot esgrimir contra el dret atropellat: la veritat d'allò vist per vosaltres, propagat per tots els països

Coberta d'una carta tramesa des del front de l'Ebre.
Arxiu família Salicrú i Lluh.

i entre totes les classes socials, serà una batalla guanyada, un triomf més a afegir a la nostra causa. Dir a tots els homes dignes la certesa d'aquesta guerra d'invasió. Cridar a tots, els criminals bombardeigs de poblacions indefenses. Pintar amb tots cruesa els crims comesos pel barbarisme italo alemany. D'aquesta manera vosaltres fareu una tasca pràctica i humana despertant les consciències dels indiferents i del proletariat mundial. El Front Popular de Mataró us rendeix el seu més sincer homenatge de gratitud i us diu, el poble espanyol i català, sabrà fer-se digne de les Brigades Internacionals lluitant fins a vèncer. Heu estat exemple de gallardia, d'admiració i solidaritat i en aquest mirall ens mirarem nosaltres per a fer-nos dignes de tan inoblidables camarades.

Pel F.P. Antifeixista: Esquerra Republicana de Catalunya, Rabassaires, Estat Català, Partit Socialista Unificat, Acció Catalana Republicana, C.N.N., U.G.T., F.A.I., S.I.A., S.R.I., Comitè Femení Antifeixista, Joventuts Socialistes i Joventuts Llibertàries.

Dimecres 26 d'octubre.

Acte final d'homenatge a les Brigades Internacionals al Teatre Monumental. Transcrivim la ressenya de Llibertat:

Davant nombrós públic tingué lloc en el Teatre Monumental en la tarda d'ahir l'acte final de les festes preparades pel Front Popular local antifeixista en honor i comiat a les Brigades Internacionals. Resultà una festa ben digna de l'enlairada finalitat a què es destinava.

Començà l'acte amb un brillant concert per l'Orquestra Simfònica del 3r. Centre d'Instrucció i Reserva de Sanitat Militar, sota la direcció del jove mestre N'Adolf Cabané. Foren executades les composicions "Poeta y Aldeano", "Sevilla", seguidilles de Albéniz, "Marinela", selecció, i "El Batallador" vals jota, que tingueren de repetir. La part solista de saxofon i violí estingueren a càrrec dels excel.lents artistes Enric Llevot i Lluís Anton, respectivament.

Seguidament hi hagueren vibrants parlaments de comiat i homenatge a les Brigades Internacionals, a càrrec del Milicià de la Cultura de la Clínica Militar número 14, qui tingué grans elogis per a les Brigades Internacionals que tantes reiterades proves han donat del seu amor a la causa del Poble espanyol, defensant heroicament la República i les llibertats. Fou molt aplaudit. El President del Front Popular Antifeixista Local, en Lizart López, elogià calurosament a les Brigades Internacionals, patentitzant la gratitud que tots devem sentir envers aquests heroics defensors de les nostres llibertats i que vol arrabassar-nos el feix internacional. Escoltà nodrits aplaudiments. A continuació féu ús de la paraula l'heroic comandant Fort, francès, que en la batalla de Brunete del front de Madrid, perdé la vista; tingué grans elogis per al poble espanyol que valentment lluita contra el feixisme internacional; censurà la manca d'apoi dels governs demòcrates. Nosaltres hem vingut voluntaris -afegí- perquè sentim la vostra causa i en deixar el vostre país no és que us abandonem, sinó que seguirem la vostra defensa i realitzarem una ferma campanya per a què s'us facilitin els mitjans necessaris perquè en vèncer al feixisme imperi a Espanya la pau, la justícia i la llibertat, perquè amb el triomf de la democràcia i de la independència pugui Espanya formar a la davantera d'Europa. Fou fortament aplaudit dempeus, essent abraçat per la presidència de l'acte.

Un representant del Comissariat General de Guerra de l'Exèrcit Espanyol, féu ús de la paraula. Tingué elogis per a la nostra ciutat, d'esperit liberal i revolucionari; mostrà la seva satisfacció per l'acte que estava celebrant. Recalcà la coincidència que ell que va rebre les Brigades Internacionals a la seva arribada a

Madrid el novembre del 1936, avui les acomiada. Tributà un calorós elogi al comandant Fort, enumerant els seus actes d'heroisme. Es referí al vergonyós acte de Munic, que no es repetirà a Espanya, perquè mentre resti un sol espanyol en peu, el feixisme no triomfarà. Posà de relleu que les Brigades Internacionals han despertat l'heroisme del poble espanyol i acabà amb un Visca Espanya que fou contestat unànimament. Féu el resum dels parlaments l'Alcalde Ramon Molist, el qual glosà els discursos, fent patent la gratitud del poble de Mataró per als internacionals que tant han fet a favor d'Espanya sense escatimar sacrificis, inclús donant la vida. El poble de Mataró s'ha associat a l'acte per ésser d'esperit liberal, i després de posar en relleu el sentiment de llibertat i democràcia de les Brigades Internacionals, dirigint-se als components de les màximes els digué que de retorn als seus països expliquin el que és Espanya i pel que lluita el nostre país, que no el reflexa els "toros" i "pandereta", com el pinten els que volen oprimir-nos. Acabà ofrenant a les Brigades Internacionals en nom del poble liberal de Mataró una sincera abraçada fraternal d'homenatge i comiat. Fou ovacionat. L'orquestra militar interpretà "La Internacional" i l'"Himne de Riego", escoltats dempeus i amb el puny enlaire.

Seguí la festa, presentant-se l'il·lusionista Wang Fu. La tiple Enriqueta Conti i el tenor còmic Ramon Cervera interpretaren el duo còmic de "La del manojo de rosas" i "La Princesa de la Czarda", que tingueren de repetir. El rapsoda Ricart Izquierdo recità "Oriental" i "Marcha triunfal", de Ruben Darío, Ricart Mayral, tenor, i Cecilia Gubert, tiple, interpretaren el popular duo de "La del manojo de rosas", essent ovacionats. El baríton Marcel Degà, cantà fragments de "La del manojo de Rosas" i "Luisa Fernanda", essent aplaudits. Enriqueta Conti i el tenor còmic Carles Latorre interpretaren el duo de "La Dolorosa". La tiple Maria Teresa Moreno cantà "La Marchanera", escoltant aplaudiments. Acompanyà als artistes al piano el mestre Cabané. Després actuà esplèndidament la Secció de Jazz del conjunt musical del 3r. Centre, sota la direcció de Rudy Wood.

A continuació un grup d'internacionals cantà l'Himne de la 12 Brigada "Garibaldi"; foren molt aplaudits.

Actuà d'intermediari i "speaker" Saldana, que ho féu força bé.

I amb l'execució per l'Orquestra Militar de "La Internacional", "Els Segadors" i l'"Himne de Riego", que escoltà dempeus la concurrència, va donar-se fi a l'acte que resultà una veritable demostració de l'admiració i gratitud que sent Mataró envers les heroïques Brigades Internacionals que tan han palesat la seva adhesió fins al sacrifici de llurs vides per la defensa de la causa del Poble en lluita per la Llibertat, per la República i per la Independència.

La festa es veié realçada amb la presència en llocs preferents de les autoritats civils i militars, Ajuntament i nodrides representacions de les entitats polítiques i sindicals que formen el Front Popular Antifeixista, així com nombrosos grups d'internacionals, que foren molt atesos i objecte de tota mena d'atencions.

Dilluns 9 de novembre.

A la casa de la Ciutat reunió de la Junta de Defensa Passiva, presidida per l'alcalde Ramon Molist i Valls.

S'aprova el projecte de refugis elaborat pels tècnics municipals.

S'inicia una subscripció per a subvenir les despeses de construcció.

C. N. T. AGRUPAMENT D'ESPECTACLES PÚBLICS DE MATARÓ A. I. T.

Teatre **MONUMENTAL** Cinema

Diumenge, 20 novembre 1938 - Tarda, a les 4

ESCOLLIDA representació TEATRAL

A CARREC DEL CELEBRAT
GRUP ARTÍSTIC INFANTIL
en homenatge i comiat a les Brigades INTERNACIONALS

Segona presentació del quadro infantil

AURORA ROJA

Dances - Poesies - Cançons

Conjunts Escenes de guerra

Balls populars - Escenes plàstiques

Petits grans artistes de 7 anys

ORQUESTRA DE L'AGRUPAMENT

Interpretació perfecta - Acurada presentació

PREUS: (Impostos de guerra de la Generalitat i Municipi inclosos) Seients llotja, 5'00; Butaques pati, 5'00; Davaneres pis, 4'00; Circulars s. n. i Entrada pati, 3'50; Entrada general, 2'00

Teatre **CLAVÉ** Cinema

Dissabte 19 i Diumenge 20 de novembre 1938

Fantàstic Programa de Cinema SONOR

NEBLINA

MARI BRIAN - RÉGINAL DENNY

AURORA DE PARIS

FILM POPULAR

ESPANYA AL DIA

DIBUIXOS

PREUS: (Impostos de guerra de la Generalitat i municipal inclosos) PREFERENCIA, 2'50 - GENERAL, 1'25

Notes de costum

Espectacles dels dies 19 i 20 de novembre de 1938. Diari *Llibertat*.

Durant tot el mes de novembre, i fins a primer de gener de 1939, es succeiran festivals pro-robes als combatents, pro-refugis, en favor de les Brigades Internacionals..., que seran simultanis d'actes esportius, especialment a benefici de la Junta de Refugis, protagonitzats per les forces de la caserna d'Artilleria de Mataró.

Dissabte 19 de novembre.

La retirada de l'exèrcit republicà de l'Ebre és comentada a *Llibertat*.

El balanç d'una gesta

L'Exèrcit de la República s'ha replegat a les seves posicions de la riba esquerra de l'Ebre que ocupava abans d'iniciar la seva sensacional ofensiva. Heus ací la veritat que amb la sòbria veracitat habitual el Govern ha donat a conèixer en el comunicat oficial d'abans d'ahir. La nota que donava al mateix temps el Ministeri de Defensa Nacional subratllava prou el significat d'alta victòria republicana que, àdhuc amb l'episodi final, ha tingut aquesta batalla de l'Ebre, que ha de restar sempre en la història de Catalunya com una de les gestes militars més heroiques que s'han esdevingut damunt el territori nacional. Concebut com una diversió estratègica, el pas del riu Ebre aconseguia àmpliament els propòsits del comandament republicà, i aquesta operació militar, prevista per un mes, ha durat

quatre mesos, i el que fou conquistat en tres dies de lluita precisa i matemàtica ha necessitat set violentes ofensives i un deversall d'armes de totes menes, d'aviació, i d'artilleria, per a ésser reconquerit pels facciosos. Mentrestant, el perill sobre València s'havia esvaït, els enemics eren obligats a acudir al terreny que volien les nostres armes, i tot el món s'adonava de la potència de l'Exèrcit republicà, capaç no solament de resistir els atacs furiosos de l'enemic sinó de passar a l'ofensiva i operar grans maniobres de profund abast estratègic.

Catalunya, que té l'honor i la responsabilitat d'haver estat escenari i protagonista alhora d'aquest heroic episodi de la lluita, pot exhibir amb noble orgull el coratge dels seus fills, que en una proporció tan decisiva han intervingut en l'aspra batalla de quatre mesos de l'Ebre. Si algun resultat -i amplis com han estat, converteixen aquesta gesta que ha tingut per marc la Terra Alta en una veritable victòria republicana -ha tingut la nostra ofensiva de l'Ebre, ha estat degut, en primer lloc, al valor i la disciplina dels soldats que es baten i s'han batut amb un heroisme sense parió, a les ordres dels seus caps i comissaris, convençuts que lluitaven per Catalunya, per la República i per la Llibertat de tots, començant per ells. Avui aquesta disciplina que fa fort un exèrcit ja no té una falla, i es manifesta d'una manera exemplar. L'heroisme que hi havia latent i implícit en les primitives formacions irregulars de milícies i s'ha vertebrat amb aquest nervi i aquesta ordenació de l'obediència i el sentiment de les jerarquies i la responsabilitat del comandament. I els soldats catalans han pogut reverdir així els llorers oblidats dels segles gloriosos de la nostra història.

Com aleshores, ara lluiten per la pàtria i per la llibertat. Els atzars de la guerra, els episodis favorables o adversos, no els han pas de defallir en llur coratjosa voluntat. Saben que a llur darrera hi ha tota la terra catalana, que no té altra alternativa que la de lluitar i vèncer els enemics de la llibertat. Saben que en aquesta lluita els acompanya l'entusiasme i l'admiració de tots els catalans, lluiten i lluitaran amb indefallent voluntat de vèncer. Passat una altra vegada l'Ebre, a una riba i a l'altra del Segre, els soldats catalans, fraternalment units als altres combatents de la República, lluiten i guanyen per a ells i per a llur pàtria l'honor més alt a què pot aspirar un home: el d'haver complert amb el deure de cada dia.

Dissabte 3 de desembre.

Nou bombardeig aeri de Mataró, a tres quarts de dotze de la nit. El cinquè sofert per la ciutat.

Diversos avions venint de la banda de Barcelona llancen unes quinze bombes en la zona de l'estació del tren.

Són afectades principalment unes indústries tèxtils i una serradora del carrer de Lepant, a més de diverses cases particulars.

A la clínica de l'Aliança Mataronina, hi ingressaren vuit ferits a conseqüència del bombardeig.

Sembla que el bombardeig pretenia destruir la foneria Roure, del carrer de Gravi-na, fàbrica de material de guerra, que no fou afectada.

Dijous 8 de desembre.

La situació militar, inactivitat en tots els fronts, és comentada a *Llibertat*, en un moment de desesperança de la població, molt afectada pel desenllaç de la batalla de l'Ebre, pel gran nombre de morts al front, pel recent bombardeig i per la manca de queviures.

Els comunicats de guerra continuen assenyalant inactivitat en els fronts. L'aviació facciosa, però, cura d'acréixer la seva acció criminal en la nostra reraguarda. Diríeu que els rebels tenen interès a fer-nos recordar la realitat que, en aquest cas, és la guerra. Feina inútil perquè tots la tenim ben present -amb bombes i sense bombes-, puix que sabem conscienciosament que el que es juga Catalunya és la seva pròpia existència.

A despit de la inactivitat en els fronts conservem la serena enteresa per a no deixar-nos endur per l'optimisme que va tapat d'ulls i concedim a l'actual immobilitat que es marca en els fronts la vàlua d'una pausa, darrera la qual la facció té amagats tot el seu contingut d'homes i material, reposats suara pels invasors, malgrat compromisos i declaracions. Franco necessita proveir d'oxigen la seva reraguarda i aquest oxigen no és altre que la il·lusió en alguna operació que produeixi el lligam dels interessos, cada dia més divergents, de la gent que el segueix. Mentre l'Espanya republicana s'ha mostrat davant el món amb tot l'esperit de sacrifici i de combativitat, l'Espanya negra no pot viure gaire temps sense oferir, als seus sequaços, balanços de guerra favorables. Ningú no dubta a hores d'ara que no és equiparable la nostra moral ferma i d'acer amb la dels facciosos, feta tota d'odi que aprofundeix cada dia més les diferències, no solament entre la seva reraguarda anònima, ans la de les organitzacions que sostenen Franco.

Caldrà repetir una vegada més que sofrim una guerra imposada. Cap consciència no pot viure sota el dubte perquè la culpa de tanta tragèdia cau de ple damunt els qui la produïren i als quals tot el món assenyala. Franco i tot el que representa, caigueren damunt el país per a imposar-li les lleis de l'opressió i de l'enviliment. Nosaltres complim amb el nostre deure d'homes oposant-nos a llurs designis sinistres, que tenen per nord la infàmia i la mort. Per això fallaran sempre els procediments que Franco emprí per a fer defallir la nostra moral, puix que sabem que a un decaïment nostre hi seguiria l'anul·lació dels nostres guanys polítics i el propi dret a la vida.

Divendres 9 de desembre.

Nou cens per a targes de racionament, ordenat per la Conselleria-regidoria de Finances i Proveïments

Diumenge 11 de desembre.

Actes de comiat oficial als components de les Brigades Internacionals que han fet estada a Mataró.

A les onze del matí, al Saló de Sessions de l'Ajuntament, ofrena d'una al·legoria donada als brigadistes pel President de la Generalitat. A l'acte, presidit per l'alcalde accidental Josep Serra, el comandant militar, Sr. Corrales, el comissari d'Ordre Públic, Francesc Detrell, consellers Srs. Calvet i Rabat, el milicià de la Cultura de la Clínica Militar, núm. 3, Sr. Palladino, el comissari de l'Hospital, núm. 7, Sr. Witt i el sots-director d'aquest Hospital doctor Michel, hi assisteixen l'Ajuntament en ple, partits polítics, organitzacions sindicals, representacions de l'exèrcit i dels cossos armats, de les entitats recreatives, esportives, benèfiques, etc.

Tot seguit s'organitzà una manifestació que, acompanyada per la Banda Municipal, es dirigí al nou carrer de les Brigades Internacionals -actuals carrers de Massot i de les Monges- per a descobrir la placa indicativa. Aquí el secretari de l'Ajuntament, Sr.

Sansegundo, llegí el corresponent acord i després de diversos parlaments, la Banda interpretà l'*Himne de Riego*, *La Internacional* i *Els Segadors*.

Després la manifestació continuà cap al cementiri, fins a la zona on havien estat enterrats els membres de la Brigades morts als hospitals de Mataró. Una làpida commemorativa amb el text *El Front Popular Antifeixista als herois de les Brigades Internacionals que sucumbiren defensant la llibertat i independència de la República Espanyola* és inaugurada en aquest lloc. Les autoritats presents i el comissari de les Brigades Internacionals pronuncien breus parlaments. La Banda Municipal interpreta, de nou, els himnes.

Dijous 15 de desembre.

El president del Govern de la República Dr. Negrín visita la senyora Paquita Pla Bosch, de dinou anys, hospitalitzada a la clínica l'Aliança Mataronina a conseqüència de les ferides sofertes durant el bombardeig de la ciutat del passat dia 3, a causa de les quals li fou amputada la cama esquerra.

A dos quarts de tres de la tarda l'aviació nacional bombardeja la ciutat per sisena vegada.

Cinc *Junkers III*, procedents del nord, llancen aproximadament una cinquantena de bombes explosives i rompedores d'uns cinquanta quilos cada una.

L'objectiu és la fàbrica de Can Gassol, que és assolit parcialment. És destruïda una nau ocupada per màquines *Cotton*, sortosament inactiva en el moment de l'acció -no es treballava aquell dia- i, per tant, sense cap víctima.

Les bombes afecten, però, els camps de conreu propers. El balanç és de quatre

Al poble antifeixista de Mataró

El Comitè del Front Popular Antifeixista torna altra vegada a mobilitzar-vos per tal de que tots dempeus, acudiu a la crida que us adreça, a fi d'acomiar com es mereixen, als heroics lluitadors de les Brigades Internacionals, que encara romanen entre nosaltres, i que estan esperant d'un moment a l'altre, l'ordre del Govern d'Unió Nacional, per a retornar a les seves llars.

I com que el Front Popular Antifeixista vol rendir un tribut final, no sols als companys que marxen, sinó als que queden per sempre a la nostra ciutat, per haver sucumbit en la lluita cruenta desencadenada pels generals traïdors a la nostra pàtria capitanejats per Franco, Hitler i Mussolini, ha acordat celebrar el proper diumenge, 11 dels corrents, els actes que a continuació es detallaran, per tal de que al marxar a llurs llars s'emportin un agradable record de nosaltres.

A les onze del matí, en el Saló de Sessions de l'Ajuntament, es farà entrega pel Front Popular i representació de l'Exèrcit Popular Regular de l'allegoria donada per la Generalitat de Catalunya a les Brigades Internacionals.

Després d'aquest acte, i en manifestació presidida per les Autoritats i Front Popular, s'anirà a descobrir la placa que donarà el nom de «Carrer de Brigades Internacionals» al carrer de Massot i al tros del de Cabanellas comprès entre l'Esplanada i A. Clavé.

Acabada aquesta cerimònia continuarà la manifestació pública en la mateixa forma fins el Cementiri Públic, on serà lliurada la placa de marbre costejada pel Front Popular per tal d'ésser col·locada al lloc on reposen les despulles mortals dels germans Internacionals caiguts en la lluita per la llibertat i la independència de la República Espanyola.

Als esmentats actes, hi estan convidats tots els antifeixistes de la nostra Ciutat, per tal de donar-li calor i el màxim entusiasme i a l'ensens per a acompanyar a les Autoritats i al Front Popular, així com a totes les organitzacions que el constitueixen, les quals faran així mateix acte de presència amb les seves ensenyes.

Fins el proper diumenge, doncs,
No hi pot mancar cap antifeixista.

Mataró, desembre del 1938.

PEL FRONT POPULAR
LA COMISSIÓ

Full programa dels actes de comiat de
les Brigades Internacionals.
M.A.S.M. - Ramon Salas.

morts, tres pagesos, Joan Puig i Galceran, el *Tremplat*, de 50 anys, Miquel Soms i Creus, de 45 anys, i Serapi Graupera i Caldas, de 66 anys, mort a la clínica l'Aliança, i el jove de 14 anys Josep M. Pujol Torrents, incidentalment a l'indret perquè anava a buscar molsa per al pessebre. A més, nombrosos ferits, un dels quals probablement no s'ha pogut documentar mor també a conseqüència de les ferides.

Divendres 16 de desembre.

La Junta de Defensa Passiva Local, davant dels repetits bombardeigs, dicta les normes següents:

1r. Així que vespregi s'evitarà que trasllueixi a l'exterior (via pública, patis, etc.) cap llum de l'interior de les vivendes, es tindrà cura de tancar les portes de finestres i balcons, suplint la manca d'aquelles, amb cortines o bé altres mitjans que privin que la llum trasllueixi a l'exterior.

2n. Les escales amb pati, seran il·luminades per bombetes blaves amb pantalla protectora si és precís, a l'objecte que la seva claror no s'acusi per la clara-boia d'aquell.

3r. De la mateixa manera es dissimularà l'enllumenat dels portals d'entrada a les vivendes.

4t. Els llums interiors dels establiments públics, botigues, bars, cafès, etc., es procurarà que no projectin il·luminació a l'exterior. En cas contrari, s'utilitzarà tal com s'indica en els apartats segon i tercer pantalles protectores i bombetes blaves.

5è. Els vehicles que circulin durant la nit, solament podran utilitzar els llums de ciutat o encreuament, prescindint totalment dels llums llargs.

Els agent de l'Autoritat tindran cura del més exacte compliment d'aquestes disposicions.

Els contraventors seran seriosament sancionats.

A la tarda, enterrament de les víctimes del bombardeig.

Transcrivim la ressenya que en fa *Llibertat*.

En la tarda d'ahir, i per disposició de l'Alcaldia, sufragant les despeses la Corporació Municipal, tingué lloc l'acte d'acompanyar a la seva darrera estada els cadàvers de les víctimes del bombardeig per l'aviació facciosa del dia anterior.

A tres quarts de cinc de la tarda, i en imponent comitiva, sota la presidència de l'Alcalde accidental senyor Josep Serra, acompanyats del diputat al Parlament Català i Director d'Administració Local, En Joaquim Bilbeny, el qual a més ostentava la representació de l'Honorable Conseller de Governació i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya; Jutge d'Instrucció, Wladimir Cirés; Comandant Militar de la Plaça; Cap d'Ordre Públic de la Generalitat, En F. Detrell; Comissió de Govern Municipal integrada pels Consellers Municipals Josep Calvet, Josep Rabat i Llorenç Anglada; Consellers Municipals Amèlia Junoy, Consol Nogueras, senyors Calsina, Padrosa, Gallardo, Nonell, Abril, Duxans, Jubinyà, Bonany, Bellavista i algun altre; Secretari de la Corporació Municipal, En Josep E. Sansegundo; Jaume Lluís, Cap general d'Ordre Públic Municipal; Salvador Bellalta, Cap de la Policia Municipal Urbana; Capità Ajudant senyor Madrons; Junta de la Clínica Aliança Mataronina amb el seu President el Conseller Joaquim Muntaner; Administrador de la mateixa, el Conseller Antoni Macià;

Funcionaris Municipals; nodrides representacions dels partits polítics Acció Catalana, Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Socialista, U.G.T., Front Popular, C.N.T., representacions de Sindicats, personal de la Casa Manufactures Gassol i altres que sentim vivament no recordar.

El pas de l'imponent manifestació que sortí de la Clínica Aliança Mataronina pels carrers, fou presenciada per una multitud amb visibles mostres de sentiment; la major part dels qui la presenciaven, varen sumar-se a la mateixa.

A l'ésser al Cementiri, l'Alcalde accidental Josep Serra, dirigí la paraula al concurs, censurant cruament l'obra destructora i de mort que realitza l'aviació facciosa i estrangera en nostra reraguarda, donà el pèsam de la població a les famílies de les víctimes, sigui quin sigui el seu pensar, totes mereixen el seu respecte, voldria, digué, tenir el poder de poguer retornar les vides i mutilaments.

Seguidament passaren a fer present el seu pèsam a la presidència d'Autoritats i familiars, tots els concorrents a l'acte, dissolent-se seguidament la comitiva.

Costejades així mateix per la Corporació Municipal damunt dels fèretres de les víctimes hi havia unes monumentals corones, com també n'hi havia de costejades per algun familiar.

També féu acte de presència en el Cementiri l'Alcalde de Barcelona senyor Hilari Salvador, el qual donà a l'Alcalde senyor Serra el consol més sentit en nom de la ciutat oferint-se en tots els casos que es cregués necessària la col.laboració de la mateixa. L'Alcalde agrat les manifestacions i oferiments del senyor Salvador, fent constar en prendria bona nota.

Durant el dia a l'Ajuntament i en centres oficials i polítics onejaren les banderes a mig pal amb crespons negres en senyal de dol.

Dimarts 20 de desembre.

La Conselleria-regidoria de Finances i de Proveïments anuncia que demà, dia 21, a la carnisseria de J. Torrents es posarà a la venda carn de vedella per als malalts, que es podrà adquirir presentant els certificats de malalts, lletra C.

La nota és descriptiva de la manca gairebé absoluta de queviures per a la població civil.

Divendres 23 de desembre.

Un edicte de l'Ajuntament de la ciutat, signat per l'alcalde accidental Josep Serra, fa públiques les instruccions sanitàries per a prevenir malalties infeccioses, especialment tifus i diftèria.

El focus inicial de les infeccions, cal situar-lo en la Clínica Militar núm. 3M, instal.lada al col.legi de Valldemia, de la qual s'ha evacuat recentment un nombre considerable de malalts amb febres d'origen intestinal.

L'edicte indica que la presència de malalts infecciosos a Valldemia és provisional i que s'han pres totes les mesures per a evitar els possibles contagis, tot i que a Mataró, en aquest moment, el percentatge de malalts infecciosos és superior al normal.

Dissortadament, però, la mort per infecció tifoïdal serà molt habitual a la Clínica Militar núm. 3M durant els mesos de desembre de 1938 i gener i febrer de 1939, com clarament indiquen els registres de defuncions.

Dilluns 2 de gener de 1939.

Reapareix *Llibertat*, que ha estat uns dies sense sortir, probablement en funció de la nova situació creada per l'exèrcit *nacional*, a partir de la ruptura del front del Segre el dia 23 de desembre, i el ràpid avenç per territori català.

Un avís als subscriptors explica que l'escassetat de paper ha obligat a suspendre temporalment la publicació del diari i que és possible que el repartiment a domicili tingui deficiències, *a causa directa de les circumstàncies que estem travessant*.

Aquestes *circumstàncies* potser són també la causa d'un anunci de compra-venda de finques que la casa Caldas i Biosca amb domicili a Mataró, Ronda Prim, núm. 78, publica des del desembre a *Llibertat*

Propietaris !

Si voleu vendre vostres finques consulteu abans a la dita Casa. Es paga tot el valor de la finca. Tenim capital disponible per a col·locar en primeres hipoteques.

Compradors !

Grans finques a la Costa Brava i Estarlit, fotografies a disposició del comprador. Terrenys a Barcelona i finques rústegues i urbanes pels voltants d'aquella capital.

Dijous 5 de gener.

Darrer número del diari *Llibertat*.

Dimecres 18 de gener.

Darrera reunió de la Comissió de Govern de l'Ajuntament republicà.

És presidida per l'alcalde accidental Josep Serra Genissans i hi assisteixen solament els consellers Srs. Calvet, Rabat i Anglada.

Diu l'acta de la sessió que *en méritos de las especiales circunstancias derivadas de la guerra, y por ausencia, por esta última razón, del titular, se ha resuelto habilitar al oficial interino de secretaría Salvador Cuadras Romà como Secretario* i que queda pendent per a la propera sessió *la cuestión referente a la situación en que queda el Ayuntamiento por falta de funcionarios con motivo de la llamada de las diferentes quintas por el Gobierno de la República*.

L'ambigüitat del redactat de l'acta no amaga pas la descomposició de l'Ajuntament, ni l'absència de polítics i de funcionaris.

Les darreres lleves afecten els homes de quaranta anys, que majoritàriament s'amagaran, i que no s'incorporaran a l'exèrcit en retirada.

Diumenge 22 de gener.

Al Camí Ral s'observa el primer moviment de cotxes oficials en direcció a França, moviment que s'anirà incrementant progressivament.

Dimarts 24 de gener.

La pressió de l'exèrcit del general Franco sobre Barcelona fa que la retirada sigui massiva. Vehicles de tota mena pertanyents a l'exèrcit, a organismes del Govern i de la Generalitat, a organitzacions polítiques i sindicals, i una gran massa de població civil, travessen Mataró en direcció a Girona i a França.

L'expectació és gran a la ciutat que contempla la incertesa del futur més immediat.

Es reparteix un full de propaganda, signat pel *Comitè del Front Popular Antifeixista de Mataró*, probablement la darrera impresa al Mataró republicà.

Mataronins

Els agents del feixisme en la seva campanya derrotista, porten més endavant les forces destructores que el que les forces de la República els hi permeten.

Quan alguns d'aquests us notifiqui que ja han dominat tal o qual població demaneu-li que us ho mostri, i si contesta titubejant denuncieu-lo, puix és un agent del feixisme.

Aquell qui assegura que els feixistes no produeixen cap dany en les poblacions per on passen, denuncieu-lo també, puix és un feixista emboscat.

No doneu crèdit als derrotistes i als propagadors d'aquesta classe de notícies.

Cal viure previngut contra els traïdors !

El Comitè del Front Popular Antifeixista de Mataró

Ciutat, 24-1-39.

IMP. MINERVA - MATARÓ

Full propaganda. M.A.S.M. - Ramon Salas.

Dimecres 25 de gener.

L'exèrcit republicà evacua els hospitals militars mataronins, on resten aproximadament mil dos-cents soldats internats, sense facultatius.

Continua la retirada republicana pel Camí Ral i la carretera de França. El primer número del *Diario de Mataró, al servicio de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S.*, data 4 de febrer de 1939, explica el fet de manera partidista, però molt descriptiva.

El espectáculo de la Carretera de Francia fue algo tan extraordinario que no podrá jamás borrarse del recuerdo de los mataroneses. Durante varios días los autos, camiones, carros y toda clase de vehículos se sucedían sin cesar, como un tren inacabable que nadie sabía donde empezaba y que todo el mundo suponía donde pretendía terminar. La impresión de miseria y dolor del elemento civil que

atravesaba la ciudad, la pobreza y el sufrimiento de los evacuados a pie o inhumanamente colocados en vehículos como reses de un rebaño despreciable, contrastaba trágicamente con la comodidad, lujo y rapidez de los coches oficiales y militares que constantemente pasaban, rebosantes de equipajes... Llegó momentos en que era materialmente imposible pretender pasar de una calle a otra en el sector de la Carretera, tal era la aglomeración de vehículos y peatones que ocupaban la totalidad de las calles por donde se extiende la Carretera de Francia.

Dijous 26 de gener.

A la carretera, dintre Mataró, enmig del gran trasbals de la retirada de població civil, mor una nena atropellada per un vehicle.

La notícia de l'ocupació de Barcelona és coneguda, ben aviat, per la ràdio. La nova situació determina que els dirigents mataronins abandonin la ciutat. Hi restarà, però, Josep Abril, alcalde l'any 1936. Empresonat per les noves autoritats serà jutjat i afusellat. Un dels nous carrers oberts al Polígon Balançó i Boter, per acord del primer Ajuntament democràtic, porta avui el seu nom.

Abans de la sortida els dirigents destruiran la documentació conservada als locals de les diferents organitzacions.

Paral·lelament comencen a actuar els elements afins a l'Espanya franquista, que a la presó negocien la llibertat dels empresonats.

A la tarda, les brigades republicanes en retirada, comandades per Líster, es fan presents a Mataró i en tot el terme. Majoritàriament segueixen la carretera de Mata, el Camí de la Serra i altres camins rurals. Faran nit a les masies mataronines i seguiran la marxa a la matinada següent.

Grups de soldats republicans restaran a Mataró, esperant l'arribada de l'exèrcit franquista.

Divendres 27 de gener.

En néixer el nou dia, Mataró és una ciutat oberta, abandonada per l'exèrcit republicà i sense dirigents. Però és encara en situació de reraguarda respecte als últims efectius militars republicans en retirada.

A la Casa de la Ciutat, a les onze del matí, el secretari habilitat Salvador Cuadras Romà, *en razón de haber desaparecido las Autoridades Administrativas de esta ciudad, Alcalde y Consejeros que componen este Ayuntamiento, en las actuales circunstancias anormales, y a no hallarse en la Comandancia Militar Autoridad alguna que quiera asumir las atribuciones de la Corporación Municipal con la conservación del orden de la presente ciudad*, convoca a la Secretaria Municipal els funcionaris Francesc March Massaguer, interventor substitut, Josep Solà Sanfeliu, cap del negociat de Foment, Antoni Sans Poch, cap interí d'Hisenda, Vicenç Borràs Baiges, cap accidental de Governació i Assistència Social, Joan Pagès Trias, cap de Treball, i Pere López Catarineu, cap de Proveïments, i davant d'ells renuncia a les atribucions del seu càrrec i presenta la dimissió amb caràcter irrevocable.

Tot seguit els reunits nomenen secretari provisional Josep Solà Sanfeliu, que serà reconegut el mateix dia per les noves autoritats franquistes i quedarà confirmat en el càrrec.

A mig matí, aprofitant el buit de poder, la població civil assalta els magatzems de queviures de la Comissaria de Proveïments, concretament els situats a la Capella del Sagrament de Santa Maria i al garatge d'en Pau, al carrer de Sant Isidor, cantonada carrer Roger de Flor. La nit anterior havia estat assaltat també el magatzem d'Intendència, situat a la Ronda a la fàbrica de Can Jofre.

També al matí, *fuerzas falangistas que habían actuado en la clandestinidad y que hacía muchas horas que actuaban libremente*, segons indica el *Diario de Mataró*, alliberen el centenar de presos de la Presó de Mataró. Dirigits pel Tinent Coronel d'Infanteria Jacobo Roldán Fernández i el Capità Guillermo Reinlein, marxaran fins a Cerdanyola a l'expectativa de l'entrada a Mataró de l'exèrcit franquista.

Al migdia, a la Casa de la Ciutat i a la Presó es col·loca bandera blanca.

A la una les forces més reculades de la brigada Líster volen el pont de la Riera d'Argentona de la carretera de Barcelona. Els darrers efectius de l'exèrcit republicà es retiren tot seguit fora de Mataró. Formaran una línia de resistència entre el Montalt i Caldes d'Estrac, que persistirà uns dies. El general Líster passarà la nit a Torrentbò.

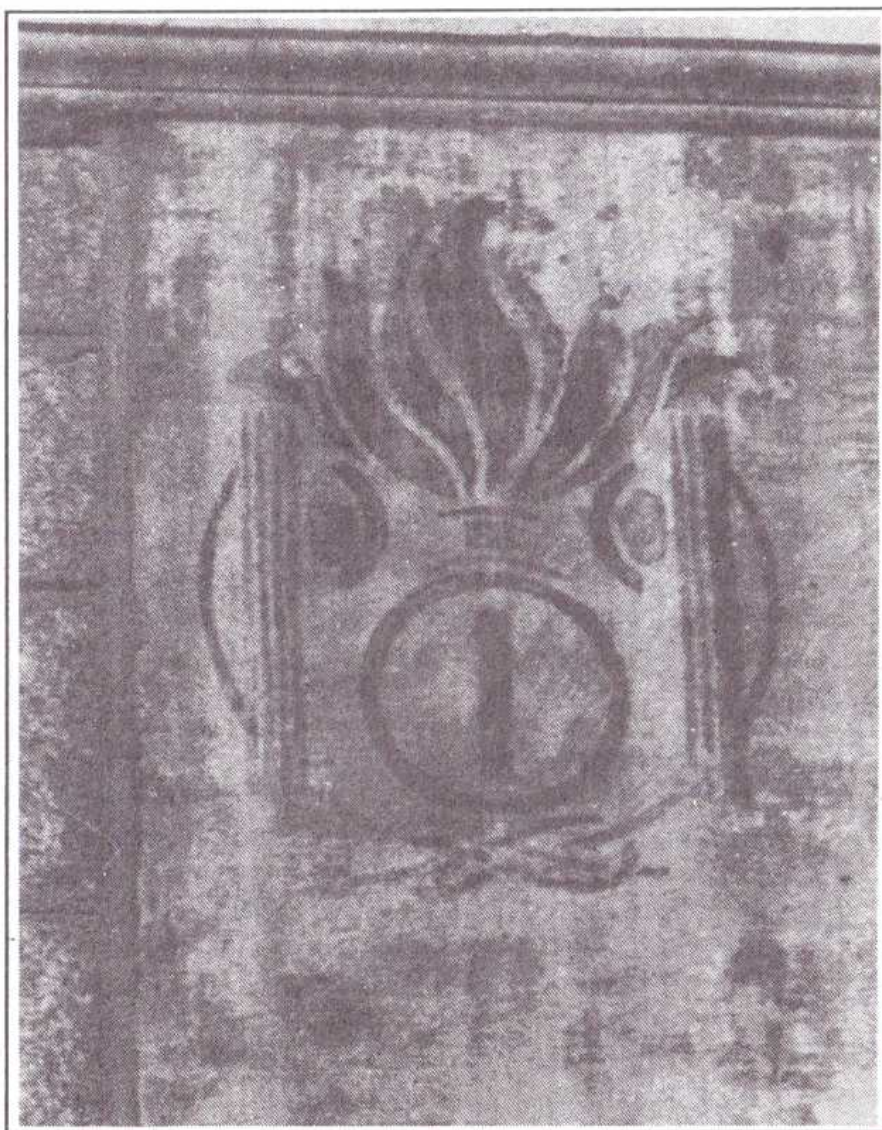
La població mataronina segueix els esdeveniments del dia per la ràdio i coneix que a primera hora de la tarda les tropes de la Divisió Littorio han arribat a Vilassar.

També a primera hora de la tarda un grup de persones partidàries de l'Espanya *nacional* ocupa la Casa de la Ciutat, on hi ha un grup de soldats republicans refugiats que esperen l'entrada de l'exèrcit franquista. La bandera *nacional* és col·locada a la façana de l'edifici. El qui serà nou alcalde de la ciutat, Joan Brufau Cusidó, dirigirà el grup després d'arribar a l'Ajuntament, acompanyat d'un fill seu, amb una bandera *nacional* desplegada.

A les tres de la tarda, els presos alliberats al matí, arriben a l'Ajuntament. Una part important de la població surt al carrer.

En aquesta expectativa, un membre del grup ocupant de l'Ajuntament, Anton Bellavista i Miró, decideix d'anar a Vilassar, amb una moto, per a contactar amb les avançades *nacionals*, explicar la situació de la ciutat i indicar la conveniència d'una ràpida entrada de les tropes a Mataró, que sembla que no era prevista per a aquell dia. Després de diversos viatges, aconsegueix el seu propòsit quan els caps militars coneixen que la població mataronina és al carrer esperant l'arribada de les tropes.

De fet, entre les cinc i dos quarts de sis de la tarda, la Divisió Littorio entra a Mataró i és rebuda festivament.

Senyal de la Divisió Littorio a la façana de la Casa de la Ciutat.
Fotografia: Jaume Brullet.

Davant la Casa de la Ciutat, la Banda Municipal toca la Marxa Reial i el grup ocupant, constituït en Comissió Provisional de govern de la ciutat saluda els militars arribats, davant dels presos formats. S'encén per primera vegada en molt de temps l'enllumenat públic.

La Divisió Littorio, cos expedicionari italià, i petits contingents de tropes *nacionals* i marroquines, ocupen ràpidament la ciutat. El Camí Ral i la plaça de Santa Anna són plenes de tanquetes. Les sortides de la població, especialment pel Camí Ral i la carretera de Mata són controlades immediatament. L'artilleria és situada a la Riera de Sant Simó i les avantguardes a les cases de pagès de l'indret. La tropa s'instal·la a la caserna, aviat plena de soldats republicans presoners, les fàbriques de l'entorn i altres edificis de la part de llevant de la ciutat. S'estableix també de bell antuvi a l'edifici del Centre Catòlic -seu dels sindicats de la CNT fins aleshores- encara que ben aviat serà cedit a les organitzacions de la *Falange*, que l'ocuparan durant un temps.

El general cap de la Divisió Littorio legalitza la situació de l'Ajuntament. El document signat és el següent

El suscrito General del Ejército de Ocupación de esta ciudad, a nombre del Generalísimo Franco, autoriza a los vecinos de la presente D. Juan Brufau, D. Cleto Vicens, D. Emilio Albo, D. José Montasell, D. Arturo Galí, D. Jaime Feliu y D. Francisco Arnau, para que constituidos en Comité, asuman la representación municipal hasta que se reciban las disposiciones convenientes por parte de la Superior Autoridad.

Mataró, 27 enero 1939.

El General.

El Parte Oficial de Guerra del Cuartel General del Generalísimo, del 27 de gener de 1939, diu textualment:

Continúa la acción victoriosa en Cataluña. Nuestras tropas en brioso avance conquistaron las poblaciones y villas de Badalona, Masnou, Premià de Mar, San Juan de Vilasar y Mataró.

También ha sido ocupada la industriosa ciudad de Sabadell, Mollet, así como numerosos pueblos que quedan a retaguardia de nuestras líneas.

Salamanca, 27 de enero de 1939.

III Año Triunfal.

De orden de S.E. El General Jefe de E.M.

Francisco Martín Moreno.

Dissabte 28 de gener.

Els soldats italians són presents a tota la ciutat. El seu record va lligat molt especialment al repartiment de queviures a la població. Els soldats marroquins venen de tot a canvi de moneda de plata.

Al migdia l'aviació republicana metralla el centre de Mataró. Dos morts al carrer de Sant Josep Oriol, mare i filla, i diversos ferits entre la població civil i soldats italians a la plaça de Santa Anna.

No cal dir que la població és trasbalsada. Les autoritats introdueixen noves normatives. Els edificis de les organitzacions polítiques i sindicals republicanes i els domicilis dels dirigents i altres persones sortides de la ciutat, abandonats, són ocupats i parcialment saquejats. Gairebé tots els edificis religiosos seran recuperats immediatament pels seus propietaris. El convent de les Caputxines és convertit en presó.

La presència de la Divisió Littorio a Mataró fins l'any passat era viva en senyal que existia a la façana de la Casa de la Ciutat, suprimida en les darreres obres de restauració.

Fins ben entrats els anys seixanta, al carrer de Puigblanch, façana de l'edifici fàbrica de Can Minguell, avui Ind-Tex, podia llegir-se el següent graffiti

Viva gli arditti largito.

Duce, sempre due racione.

Diumenge 29 de gener.

Missa de campanya a la plaça de Santa Anna. L'altar es situa a l'angle format pel carrer de Barcelona i la Baixada de Santa Anna. Celebra el Dr. Joaquim Roig, rector de Sant Vicenç de Montalt, encarregat de les esglésies de Mataró pel Vicari General de la Diòcesi, el mataroní Pare Josep M. Torrent. Després de la missa, les autoritats formades van fins a la Casa de la Ciutat, on s'interpreten els himnes del moment.

Es nomena Arxiprest i encarregat de la parròquia de Santa Maria Mn. Joan Roig, rector de Vilassar de Mar. El Dr. Joaquim Roig, rector de Sant Vicenç de Montalt és designat encarregat de la parròquia de Sant Josep. Mn. Joan Roig renunciarà al càrrec per motius d'edat i el Dr. Joaquim Roig cuidarà provisionalment les dues parròquies de la ciutat fins a primers de febrer, quan Mn. Josep M. Andreu, sacerdot mataroní, resident a la ciutat, al seu domicili del carrer Nou, durant tota l'època revolucionària, serà nomenat encarregat de la parròquia de Santa Maria.

Dimecres 1 de febrer.

Constitució de la Comissió Gestora provisional de l'Ajuntament de Mataró, nomenada per Luciano Sánchez González, Capità Honorífic del Cos Jurídic Militar, en nom del General Cap de l'Exèrcit del Nord.

Es formada per

Joan Brufau Cusidó, Alcalde

Francisco Arnau Gomà, Tinent d'alcalde 1r.

Emilio Albo Franquesa, Tinent d'alcalde 2n.

Cleto Vicens Rosell, Tinent d'alcalde 3r.

Artur Galí Vergés, Tinent d'alcalde 4t.

Josep Montasell Casellas, Tinent d'alcalde 5è.

Lluís Briansó Anglès, Regidor

Josep Antich Mateu, Regidor

Antoni Cabot Puig, Regidor

Rogelio Ovejero Rodríguez, Regidor

Casimiro Labori Arqué, Regidor

Nicolàs Gualabens Bonamusa, Regidor

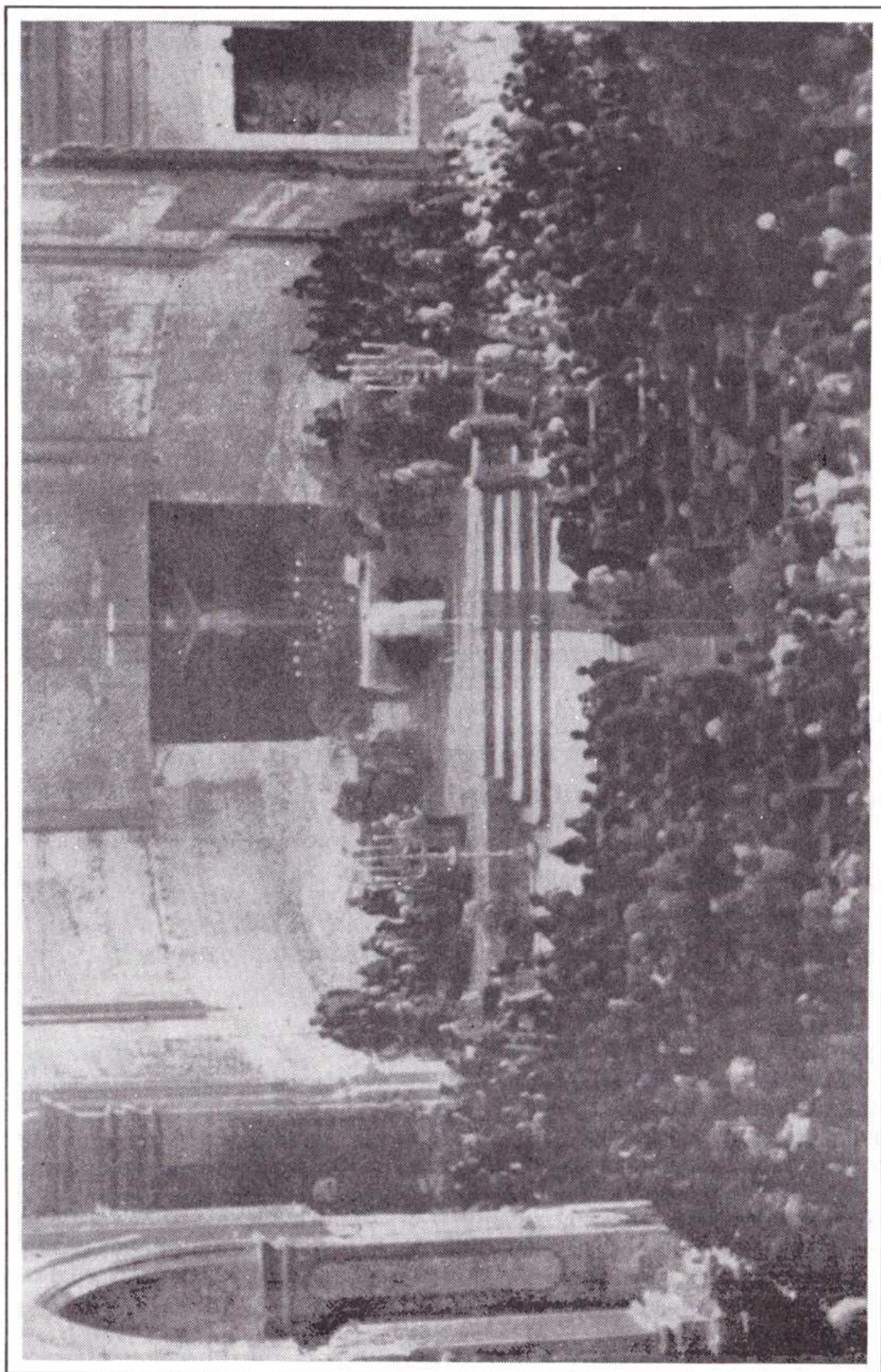
Trinitat Cruzate Grenzner, Regidor

Rafael Soler Moreu, Regidor

Josep Solà Sanfeliu continua actuant com a secretari.

La Comissió Gestora Provisional substitueix el Comitè nomenat el dia 27 de gener. És formada majoritàriament per persones d'ideologia carlina -que formaran la *Vieja Guardia*- ja que a la ciutat, abans del juliol de 1936, no existia i, per tant, no tenia cap mena d'implantació *Falange Española*.

El nou Ajuntament acorda de retornar als carrers de la ciutat les denominacions que tenien abans del 14 d'abril de 1931.

Visió de la missa celebrada a Santa Maria el 2 de febrer de 1939.

2,50 pessetes al mes, a diferència de les 4,00 ptes. de *Llibertat*.

La primera pàgina inclou a manera de norma programàtica els *Puntos Iniciales del Estado Nacional Sindicalista*. Paulatinament anirà reproduint la legislació bàsica de l'Estat, des de 1936. Però la part més interessant del *Diari* serà la informació local.

La *Falange* local, instal·lada en els edificis del Centre Catòlic, utilitzats des del juliol de 1936 per la C.N.T., obre la inscripció de militants.

FALANGE ESPAÑOLA TRADICIONALISTA Y DE LAS J. O. N. S.

AVISO:

Inscripciones en el local social,
Riera de Cirera, 26.

Horas de oficina. - De 10 a 13 y
de 18 a 20.

Nota importante: Los solicitantes de ingreso deberán entregar en el acto de la inscripción tres fotografías tamaño carné.

De no poseerías nuevas se admiten fotografías usadas aunque estén marcadas con los sellos de organizaciones o sindicatos rojos.

Mataró, 4 febrero 1939. III Año triunfal.

El Jefe Local

Aviat, però, es traslladarà als locals de l'extingida Societat Iris -al carrer de Bonaire, avui Casal Aliança- en ésser retornats els edificis del Centre Catòlic a la institució propietària. La *Sección Femenina* de la *Falange* ocuparà els locals de la també extingida societat *La Moderna Fraternitat* del carrer de Sant Josep Oriol.

Les organitzacions juvenils *O.J.* ocupen els locals del cinema Modern, a la Riera, on hi havia instal·lats els menjadors populars.

Avís de F.E.T. y de las J.O.N.S. Diario de Mataró.

L'*Auxilio Social* s'instal·la al cafè Nou de la Unió de Cooperatives, a la Riera, i després a la Casa del Poble, de la plaça de les Tereses.

El local de la Unió Gremial de la Riera -avui Caixa Postal d'Estalvis- serà ocupat per la C.N.S. (*Central Nacional Sindicalista*) i per *Educación y Descanso*.

L'Autoritat Militar ocupa l'edifici escola racionalista del carrer Prat de la Riba -avui escola del Patronat Pro-Recuperació de Subnormals- que tindrà utilitat militar fins als anys seixanta.

Els altres locals de les antigues organitzacions polítiques i sindicals, i alguns domicilis dels dirigents republicans, seran confiscats i segellats per ordre del jutge d'Instrucció Accidental Ramon Spà. En part havien estat saquejats en el primer moment de l'entrada de l'exèrcit nacional.

El Sindicat dels Pagesos s'integrarà en la nova situació presidit per Antoni Cabot i Puig i s'adherirà a la C.N.S. (*Central Nacional Sindicalista*).

Tres notes curioses d'anunciants als primers números del *Diario de Mataró*. La Cartuja de Sevilla -basar que existí a la Riera, avui local bar Verdú- antic anunciant habitual de *Llibertat*, ara saluda a sus distinguidos clientes y les ofrece su extenso surtido de imágenes, relieves y artículos religiosos. Un massatgista del carrer de Sant Antoni, en oferir els seus serveis, indica *si parla italiano*. Un altre antic anunciant de *Llibertat*, també del carrer de Sant Antoni, ara amb nom diferent, *El Museo de las Musas*, ven tota mena de minerals a estudiants i col·leccionistes i *estuches de ejemplares procedentes de Alemania*.

Dimarts 7 de febrer.

Nota de la *Falange* local descriptiva del moment.

Todos los individuos comprendidos en los reemplazos movilizados deben presentarse en el local de Falange Española tradicionalista y de las J.O.N.S., mañana miércoles a las 10 de la mañana.

Por Dios, por la Patria y por la Revolución Nacional Sindicalista.

Mataró a 7 de febrero de 1939.

III Año Triunfal

Arriba España !! Viva Franco !!

Les institucions religioses es fan càrrec novament de l'Hospital, dels menjadors de la Fundació Albà i de la Beneficència Municipal de la Muralla de St. Llorenç.

L'entrada de l'exèrcit *nacional* representa la fi de la manca de queviures. Tot i amb això persisteix el racionament, ara a cura del *Servicio de Abastos* de l'Ajuntament, que fixa el preu de taxa dels aliments bàsics i del peix i que fa públic el repartiment dels queviures racionats. En teoria, els preus de venda en establiments comercials -a excepció dels preus de taxa i alguns articles especials- han d'ésser els d'abans del 19 de juliol de 1936.

Però hi haurà també especulació i estraperlo, que serà combatut molt puntualment. El *Diario de Mataró* publica, de tant en tant, l'anunci de sancions contra comerciants, com el tancament d'un establiment de queviures del Camí Ral (Iluro-Ronda) per venda a preus abusius o la confiscació d'unes partides de carn en una cansaladeria del carrer de Sant Joaquim, que seran repartides als establiments benèfics. Una nota d'*Auxilio Social* al mateix *Diari* indica el pensament del moment:

Comerciante, agricultor.

Durante el período rojo acumulaste una fortuna vendiendo a precios altos y clandestinamente; piensa que este dinero está amasado con sangre, hambre y lágrimas del pueblo español. Auxilio Social exige ahora tu aportación.

Dimecres 8 de febrer.

Establerts quatre punts de control a les entrades de Mataró per carretera. És prohibit d'entrar a la ciutat sense passar pels controls. Cal declarar els bitllets de banc que han de ser canviats.

La pesca, activitat prohibida des de l'entrada de l'exèrcit *nacional*, és novament autoritzada, des del paral·lel de Mataró cap al sud i només fins a sis milles de la costa. Els tripulants i els patrons hauran de presentar-se a l'Ajudantia de Marina amb tarja i fotografia segellada per la Comandància Militar, la qual cosa podrà fer-se *mediante el aval de dos personas reconocidamente afectas a la Causa Nacional*. Els patrons seran responsables dels tripulants; les embarcacions seran inspeccionades a la sortida i al retorn, només podran pescar en hores diürnes i no podran dur més combustible que el precís per a vuit hores de navegació.

Els avals seran necessaris a la majoria de la població per a qualsevol activitat. Seran igualment imprescindibles per al retorn dels soldats de l'exèrcit republicà presoners de l'exèrcit *nacional*.

Al *Diario de Mataró* es publicaran relacions de soldats presoners els familiars dels quals han de presentar-se, amb dos avaladors, a les oficines de *F.E.T.* per acreditar la seva personalitat i fer possible el seu retorn.

El *Diario* publicarà també altres relacions d'*individuos detenidos que se encuentran a disposición del Juzgado Militar de esta Plaza*, soldats presoners o civils, *contra*

los que, coadyuvando a la acción de la Justicia y a fin de averiguar detalladamente su actuación y conducta durante el dominio rojo en esta villa, se puedan formular las denuncias y cargos sobre hechos que realizaron y que no deben quedar impunes.

Anunci de l'Alcaldia de Mataró:

Esta Alcaldía se complace en participar al pueblo de Mataró que el Mando de la División Littorio, aposentada circunstancialmente en esta Ciudad, en su nombre del Duce Benito Mussolini (que Dios guarde) ha entregado para suministrar a la población gratuitamente 17 camiones con víveres en latas, preparados para su consumo inmediato, que serán distribuidos mañana en el Almacén de la Calle de San Isidoro núm. 16.

Al anunciarlo al público confía esta Alcaldía en que será reconocido y apreciado con gran satisfacción como se merece, el noble desprendimiento del Alto Mando de la División Littorio a la que esta Alcaldía expresa todo su agradecimiento en nombre de la Ciudad.

Al propio tiempo se permite recomendar el mayor orden al recoger dichos víveres, pues se dispone de suficiente cantidad para toda la población.

Mataró, 8 de Febrero de 1939, III Año Triunfal.- El Alcalde, J. Brufau.

SALUDO A FRANCO.

ARRIBA ESPAÑA.

Dijous 9 de febrer.

Reunió de la Sección Femenina de F.E.T. en el local social. Hi assisteixen un centenar de camaradas.

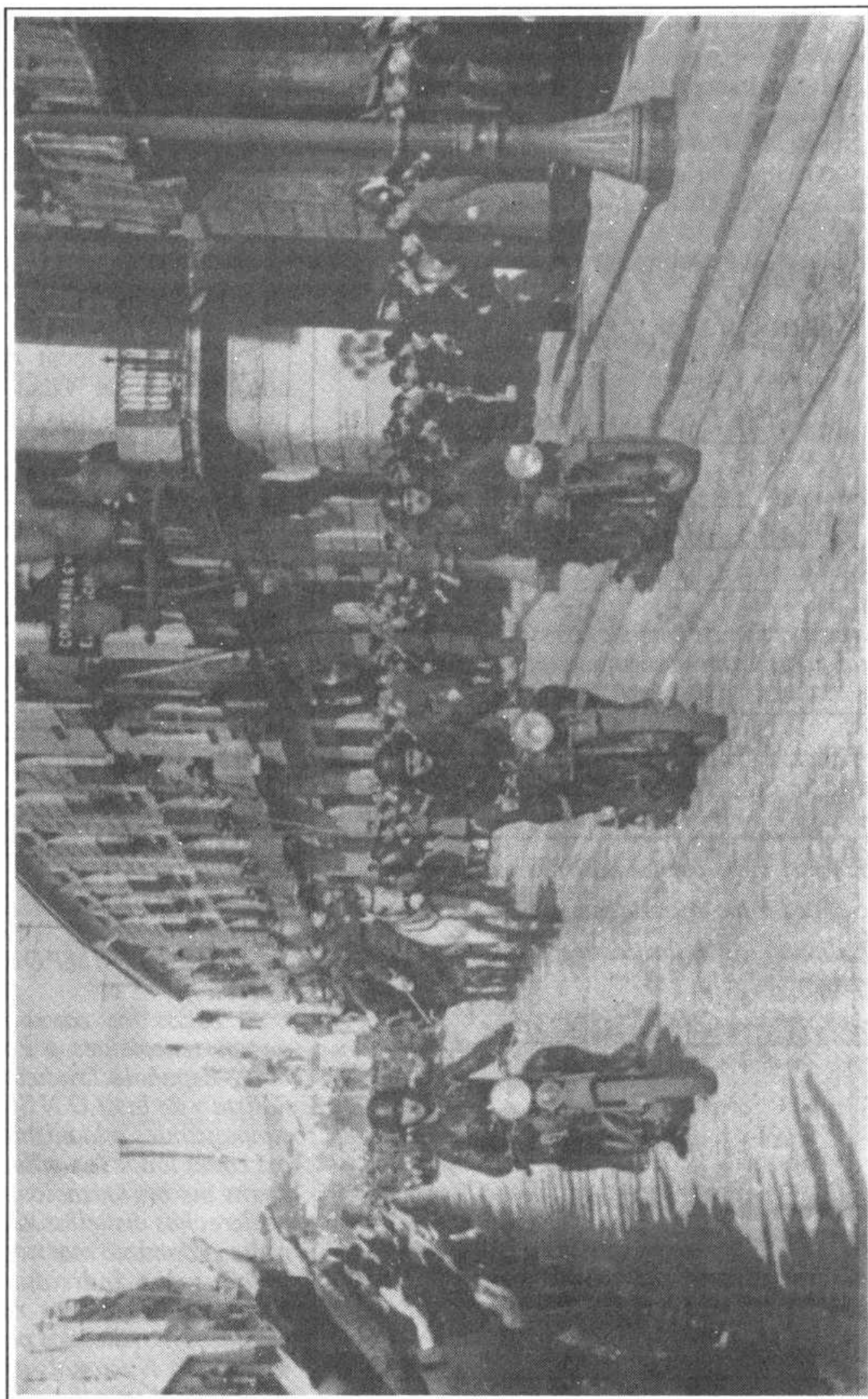
El Diario de Mataró del dia següent en publica la ressenya:

Ayer tuvo lugar en el local social de la F.E.T. una reunión de un centenar de camaradas. Presidió la Delegada de la Sección Femenina en esta ciudad la infatigable camarada Victoria Rovira. Dijo que la convocatoria de la reunión era para trazar normas concretas a seguir, pidiendo sentido de responsabilidad y exigiendo una férrea disciplina. Hay el Jefe Supremo y los demás todos obedecemos. Téngase pues en cuenta -añadió- que cumplir las órdenes del inmediato superior es obedecer al Caudillo, ya que de él dimanar las instrucciones. Terminó pidiendo la colaboración entusiasta de todas en nombre de Dios y de España.

A continuación el Jefe local Sr. Prat, definió el Partido diciendo es una unión de los ideales de Falange y del Tradicionalismo. La Sección Femenina -continuó- es una de las mejoras esperanzas de la F.E.T.. su Auxilio Social es la obra cumbre, por su tarea social y al mismo tiempo educadora, ya que sus actividades no son solamente benéficas sino también de instrucción física y cultural. Su radio de acción se extiende a todos los españoles sin distinción de derechas ni de izquierdas.

Espera la colaboración de todos, recomendando espíritu de servicio y disciplina. No son suficientes los signos exteriores -agregó- sino la buena disposición del espíritu. Hay que cumplir con exactitud lo mandado. Deseamos el número pero mejor la calidad. A los que no cumplan Falange Española Tradicionalista tendrá que sancionarlos llegando incluso a la expulsión. Y terminó con estas palabras: Lealtad, disciplina y sacrificio. Fué muy aplaudido. Terminó el acto con gran entusiasmo y después del canto del Himno de la F.E.T.

El subministrament de gas queda reduït a una hora, de 12 a 1 del migdia.

Desfilada militar a la Riera. Final de gener o primers de febrer de 1939.
Fotografia cedida pel Sr. Pere Montserrat Bascu.

Salvoconducto

a favor del Interesada
D. Edelmira Salicrú
Chue
de 45 años
para que sin impedimento alguno marche a
Cataluña
excepto fronteras
con el fin de familiares

Hace el viaje por ferrocarril o carretera.

Suplico a las Autoridades no sujetas a mi jurisdicción le den facilidades para la realización de este viaje.

Mataró 25 de Octubre de 1939.

Año de la Victoria

EL GOBERNADOR CIVIL,

P.D.

Nota.-Este salvoconducto es valedero por UN MES.

Este documento será nulo si carece de número de registro.

Mod.-S 2

Divendres 10 de febrer.

L'exèrcit nacional arriba fins a la frontera de França. El Principat de Catalunya és totalment ocupat, a excepció de Llívia, que ho serà el dia següent.

Dissabte 11 de febrer.

S'han col·locat de nou les teles de Viladomat a la capella dels Dolors de Santa Maria. També les de Moncerdà a la capella del Sagrament.

La F.E.T. y de las J.O.N.S. local desconvoca la manifestació que havia de celebrar-se demà diumenge en commemoració de la liberación total de Cataluña, en senyal de dol per la mort del Papa Pius XI, ocorreguda a Roma, el dia d'ahir.

La convocatòria de la manifestació deia així:

Milicia de la F.E.T. y de las J.O.N.S.

AVISO IMPORTANTE

Todos los camaradas pertenecientes a Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S. y simpatizantes a la misma, así como todos los afiliados a las organizaciones de derechas disueltas, durante el dominio marxista y todos los individuos comprendidos en los reemplazos movilizados por la España Nacional, deberán presentarse, sin falta, el próximo domin-

Salconduit per a poder viatjar.
Arxiu Família Salicrú i Lluch.

go, día 12, a las 11 de la mañana, en el local social de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S. (Sala Cabañes).

La delegació del Banc d'Espanya a Mataró fa públic que el canvi de moneda, a partir d'avui, es farà als diferents bancs locals.

S'incrementen les hores de subministrament de gas. Tot i amb això només hi ha gas tres quarts a primera hora del matí, una hora al migdia, i altres tres quarts al vespre.

Al *Diario de Mataró*, en primera pàgina el parte oficial del dia d'ahir, encapçalat pel titular *¡Cataluña totalmente liberada!* A més, també en primera pàgina, l'*Himno de la Falange* i la Llei de 5 d'abril de 1938, *aboliendo el Estatuto de Cataluña*, segons el text *en mala hora concedido por la República*.

Diumenge 12 de febrer.

Missa de campanya de la Divisió Littorio -*que continua aposentada accidentalmente en esta ciudad*- al camp de futbol.

Després desfilada per la Riera i la Rambla.

Dilluns 13 de febrer.

Els refugiats i/o, evacuats que fins avui són a Mataró han de presentar-se en les oficines situades al carrer d'Altafulla, núm. 22, per a regularitzar la pròpia situació i plantejar el retorn al lloc d'origen. Han de fer-ho dintre del mes de febrer.

MINISTERIO DEL EJERCITO		Dirección General de Servicios		
Inspección de Campos de Concentración				
Inspección de Depuraciones de la IV Región Militar				
Expediente 371	Apellidos:	[REDACTED]	Nombre:	[REDACTED]
	Naturaleza:	Mataró (Barcelona)	Edad:	[REDACTED]
	Estado:	casado	Profesión:	[REDACTED]
	Domicilio o residencia:	Localidad:	Mataró	
		Provincia:	Barcelona	
	Calle:	[REDACTED]	n.º [REDACTED]	
Clasificado como	ADICTO	al Glorioso Movimiento Nacional.		
	Barcelona, 20 de	ayo	de 1940	
	El Coronel Inspector de la IV Región Militar			
¡ARRIBA ESPAÑA!		¡VIVA FRANCO!		

Certificat de la *Inspección de Depuraciones* de la IV Región Militar.

COMEDORES INFANTILES DE AUXILIO SOCIAL

MENÚ

1.ª Comida

- 1.º Sopa de arroz.
- 2.º Carbanzos y patatas
con bacalao.
- Postre.
- Pan.

2.ª Comida

- 1.º Sopa de fideus.
- 2.º Lentejas con arroz y
tocino.
- Pan.

16 Febrero 1939 — III Año Triunfal

Menú dels menjadors d'Auxilio Social.
Diario de Mataró.

Iglesias, etc. y asesinatos cometidos en las personas en que los rojos saciaron sus inhumanos y crueles instintos.

Se requiere para ello a todos aquellos, que teniendo conocimiento de tales delitos, puedan dar razón de los verdaderos culpables, en los diversos conceptos de autores, cómplices, encubridores, formulando las denuncias y cargos correspondientes, pasando al efecto por las oficinas del Juzgado Militar, calle de San Agustín, 25.

Para mejor conocimiento del público, y a los fines indicados, se fijarán las listas de los individuos encartados, y a disposición de este Juzgado Militar, en los sitios públicos de costumbre, publicándose las mismas además en la prensa local.

Por Dios, por España y su Revolución Nacional Sindicalista.

Mataró, 15 de Febrero de 1939 - Tercer Año Triunfal.

*El Juez Militar,
Rafael de Riego*

Dimarts 14 de febrer.

Inauguració dels menjadors infantils d'Auxilio Social i primer repartiment de menjar als Comedores de Hermandad.

El servei és a càrrec de la F.E.T. y de las J.O.N.S., sota la direcció immediata d'Enriqueta Banchs de Montasell.

Dimecres 15 de febrer.

Es publica la primera llista de detinguts a la presó de Mataró a disposició del Jutjat Militar.

Hi figura l'ex-alcalde de Mataró, Josep Abril i Argemí.

La llista inclou la nota següent:

Se recuerda y encarece a todas las personas, la obligación de coadyuvar a la acción de la Justicia, en su labor de depurar y sancionar a los verdaderos culpables de toda clase de delitos, saqueos, profanaciones e incendios de Conventos e

Divendres 17 de febrer.

Missa de rèquiem en sufragi de Mn. Ramon Fornells (assassinat el 25 d'octubre de 1936) i acte polític al Coll de Parpers, amb assistència del ple de l'Ajuntament de La Roca del Vallès, representacions dels Ajuntaments de Mataró, Granollers, Argentona, Òrrius i La Garriga, de la Divisió Littorio, i de *jerarquías* i membres de la *F.E.T.* y de las *J.O.N.S.* amb uniforme i en formació.

L'alcalde de Mataró, Sr. Brufau, col·loca la primera pedra del monument a los *Caldos*, existent en l'esmentat Coll de Parpers.

Dissabte 18 de febrer.

Edicte de l'Alcaldia de Mataró autoritzant l'obertura de tallers i fàbriques.

En cumplimiento de las disposiciones de la Superioridad, para normalizar el funcionamiento de la industria y con ello la vida civil de la ciudad, se previene a todos los patronos atengan las siguientes disposiciones:

Primera: Se autoriza para el próximo lunes, a todos los patronos que estén en situación de poner en funcionamiento, en todo o en parte, sus fábricas y talleres, que podrán hacerlo con todo el personal que no haya cometido faltas graves y que haya sido por ellos aceptado.

Segundo: El trabajo deberá empezar a las 8 de la mañana y terminar, como máximo, a las cinco de la tarde.

El horario será de 8 a 12 y de 14 a 17.

Tercera: Regirán los salarios y jornales que estaban en vigor en 18 de julio de 1936, y se comportarán a razón de la semana de 48 horas.

Cuarta: Se recomienda la mejor buena voluntad de los patronos que tengan en funcionamiento sus fábricas o talleres, en todo lo que su existencia de materias primas los permita, sin rebasar el límite máximo de los cinco días y horas señaladas.

Quinta: Estas disposiciones estarán en vigor, interín no se disponga lo contrario por la Superioridad.

Mataró, 18 Febrero 1939, III Año Triunfal.

El Alcalde, Juan Brufau Cusidó.

Viva Franco Arriba España

Diumenge 19 de febrer.

Restablert el culte a l'església de Santa Anna.

L'Ajuntament acorda de demanar un crèdit de 250.000 ptes. al Banco de Crédito Local per a poder cobrir les despeses ordinàries.

Dilluns 20 de febrer.

Els refugiats i evacuats han d'inscriure's en les oficines habilitades al carrer d'Altafulla, núm. 22.

Festival al Clavé organitzat per la *O.J. de la F.E.T.* local.

Projecció de pel·lícules de propaganda i parlaments. *Diario de Mataró* en fa la ressenya. La part final és ben descriptiva del moment.

El acto revistió grande interés y fue largamente aplaudido. Nuestra juventud salió del local fuertemente emocionada por el alto espíritu que impera en la obra redentora de Falange en las tierras liberadas hace tiempo, vivo exponente de lo cual lo fueron los vítores que pronunciaron con entusiasmo indescriptible los 2.000 corazones que el lunes por la tarde, con el temple garboso del saludo brazo en alto, se fundieron en uno solo al clamar con toda el alma ¡Viva Franco! ¡Viva Mussolini! ¡Viva Hitler!

Nota de l'Escola d'Arts i Oficis.

Se comunica a los alumnos de esta Escuela que han quedado reanudadas las clases en el mismo modo y forma que en el curso 1935-36.

Les fàbriques i les indústries, a partir d'avui, disposen de l'energia elèctrica necessària, a excepció de les hores compreses de 5 a 9 de la tarda.

La indústria mataronina és intacta, malgrat la guerra. Fins i tot en algun cas -les indústries de guerra, Can Font, per exemple- és en millors condicions. A poc a poc començarà a treballar.

En tu fábrica, obrero, no habrá pobres y ricos, amos ni esclavos. España, es un gigantesco Sindicato de productores del que todos formaréis parte por igual. Tú como obrero, otro como técnico, otro como directivo. España y la Falange no admiten más clases que la del talento y la del trabajo. Nuestro fuero es fuero de Justicia Social. A su voz marchan, máquina y hombre, unidos en el ritmo acelerado de la producción nacional. Si los rojos te prometieron algo más fácil fue porque, sabiendo que nada habían de dar, nada costaba prometer. Nosotros, exigiendo deberes, concedemos derechos. Es lo que se puede hacer frente a lo que se puede mentir.

Nota de propaganda política. *Diario de Mataró.*

Divendres 24 de febrer.

A la Basílica de Santa Maria es celebra el funeral en sufragi del Papa Pius XI.

Dissabte 25 de febrer.

El servei de Premsa i Propaganda de F.E.T. y de las J.O.N.S. de Mataró, a partir d'uns altaveus instal·lats a la Casa de la Ciutat, emet cada dia, a 2/4 de 7 i a 2/4 de 8 del vespre, informacions de tipus polític i notícies generals i locals.

Dilluns 27 de febrer.

Una nota de l'alcalde de Mataró fa públiques les instruccions de la Delegació de Treball referents als horaris de fàbriques, tallers i comerços.

Podran treballar 48 hores setmanals. Les indústries que utilitzen energia elèctrica hauran

de paralitzar els motors de 5 a 9 de la tarda, si no utilitzen força motriu pròpia. Els jornals seran els mateixos que els del 18 de juliol de 1936.

Dimecres 1 de març.

Els propietaris de vehicles de motor o de tracció animal, han de fer declaració davant de la Junta de Transports, Delegació de Mataró, abans del dia 10, amb amenaça de confiscació si no ho fan.

Dijous 2 de març.

L'Ajuntament de Mataró suprimeix la comissaria de l'Habitatge i Administració de la finca urbana. Els propietaris recuperen, per tant, les finques, i els llogaters retornen a la situació d'abans del 18 de juliol de 1936.

Divendres 3 de març.

Funeral pel Dr. Samsó a Santa Maria.

A la sortida, descobriment de la placa que dona el nom del Dr. Samsó a l'antiga plaça del Rei, avui plaça de Santa Maria, durant la República dita de Garcia Hernández. L'acte és descrit així al *Diario de Mataró*.

Las Organizaciones Juveniles de Falange formaron frente al lugar donde fué colocada la lápida y las autoridades, representaciones y demás personalidades se colocaron al pie de la misma. Inmediatamente y mientras se cantaba el Himno de Falange el señor Alcalde descubrió la lápida en medio de los aplausos de la multitud. El Sr. Comandante Militar se adelantó y pronunció el nombre del ilustre caído que fué saludado con el ¡ Presente ! por la multitud.

Acto seguido el Sr. Arcipreste, Dr. Roig, visiblemente emocionado pronunció unas palabras de agradecimiento a la Ciudad, las que fueron contestadas por otras muy sentidas del Sr. Brufau poniendo de relieve los méritos del Dr. Samsó. El Sr. Comandante Militar se adhirió al homenaje que la ciudad tributaba al ilustre desaparecido y diciendo que él era posible gracias al genio del Caudillo que había forjado el glorioso Ejército Liberador. Los discursos fueron coronados con Vivas a Cristo Rey, a España y a Franco, contestados unánimemente por la multitud.

Los vecinos de la plaza se asociaron espontáneamente al homenaje, engalanando con colgaduras los balcones y ventanas.

Dissabte 4 de març.

Restablert el culte a l'església de Sant Josep.

Diumenge 5 de març.

Acte religiós-patriòtic al Parc, a la memòria de *los mártires caídos víctimas de la persecución en Mataró y en los frentes por Dios y por España*.

Hi assisteixen, amb banderes i formació les organitzacions polítiques de la *F.E.T. y de las J.O.N.S.*, i l'Ajuntament, acompanyat de la Banda Municipal.

A les 11 del matí, celebració de la missa en sufragi dels morts. Després parlaments polítics dels dirigents.

Dilluns 6 de març.

Nota publicada al *Diario de Mataró*.

Para el servicio de Abastos

Suponemos habrá tenido noticia la Consejería de Abastos de lo ocurrido hoy en el reparto de bacalao.

Una infinidad de familias no han podido lograr adquirir nada, mientras que unos pocos han conseguido el que les ha venido en gana y por el sistema conocido de la desfachatez y malos modos.

Esperamos que para el reparto del viernes se tomarán las medidas necesarias para que no vuelva a ocurrir lo de hoy y pueda tener bacalao todo el mundo.

Dissabte 11 de març.

Avui dissabte i demà diumenge actua al Teatre Clavé el *Teatro Nacional de la Falange*.

Diu la ressenya publicada al *Diario de Mataró*.

El sábado y domingo últimos, hemos tenido ocasión de admirar el conjunto del Teatro Nacional de la Falange que, gracias a las gestiones realizadas por el delegado local de Prensa y Propaganda, ha visitado nuestra ciudad antes de emprender su viaje a Mallorca, siendo Mataró la primera población catalana que, después de Barcelona, habrá podido apreciar la gran labor artística y cultural que el Teatro Nacional viene realizando.

A la representación de gala del sábado asistieron el señor Comandante Milita de la Plaza, el Jefe local de F.E.T. y de las J.O.N.S., el señor Auditor de Guerra, el señor Comandante de Marina, el Jefe de las Milicias locales, el señor Alcalde accidental, el señor Juez municipal, la Jefe local de la sección femenina de F.E.T., y el Delegado local de Prensa y Propaganda, el Delegado local de las Organizaciones Juveniles. Con la representación de F.E.T. de Vilassar vino el Delegado Provincial de Agricultura. Además asistieron representaciones de F.E.T. y de algunas secciones de Arenys de Munt, Premià, Cabrera, Cabriels, San Andrés de Llavaneras, etc.

La entrada del teatro fué adornada desinteresadamente por el floricultor de nuestra ciudad Federico Pera. Formaba guardia en la puerta del local una escuadra de la 1a. Centuria de las Milicias locales. La banda de la misma tocó algunas composiciones durante los entre actos y los himnos oficiales "Oriamendi", Nacional y el de la F.E.T. y de las J.O.N.S. al terminar cada acto, siendo cantado el último por los actores y el público conjuntamente.

Dimarts 14 de març.

Al magatzem de queviures del carrer de Sant Isidor, garatge d'en Pau, el *Servicio de Abastos* repartirà, prèvia presentació de la tarja de racionament, un important regal de víveres que hace Italia a las poblaciones liberadas.

El lot consisteix en una galeta de 200 g. i dos pots de carn en conserva per a cada persona i en un pot de conserves per a famílies de quatre membres, o bé dos, per a les de més de quatre.

Un espléndido donativo del Jefe del Gobierno Italiano Don Benito Mussolini para la Ciudad de Mataró

Por medio del Alto Mando de la División de «Littorio», que tiene su residencia accidental en nuestra ciudad, se ha hecho entrega a la Alcaldía, de diecisiete camiones de víveres destinados a repartirse gratuitamente entre la población civil.

La ciudad de Mataró, que en tanta estima tiene a los bravos Legionarios que la libraron del caos y del crimen, sabrá agradecer en lo que vale esa fineza tan consubstancial con la idiosincracia italiana, en estas primeras horas de dificultades inherentes a la magnitud de la victoria.

VIVA ITALIA!

ARRIBA ESPAÑA!

VIVA EL DUCE!

VIVA FRANCO!

Anunci del donatiu del Cap de Govern Italià Benito Mussolini a la ciutat de Mataró.
Diario de Mataró.

Campanya en favor d'aportacions d'or i de plata al Tesoro Nacional. Entregando tu oro y plata a la Suscripción Nacional haces Patria. Tus alajas lucirán más confundidas en el brillo de los lingotes de oro del nuevo Estado, que empañadas en la sombra, donde esperan también, como tú esperaste, la liberación.

El *Diario de Mataró* publica les aportacions fetes pels mataronins.

Dimecres 15 de març.

Acaba el termini per a la recollida de moneda de plata.

Dissabte 18 de març.

Presa de possessió de la parròquia de Sant Josep pel nou ecònom Mn. Joan Cabús.

Dilluns 27 de març.

Pren possessió de la parròquia de Santa Maria, en condició d'ecònom, el Dr. Joan Massó i Jacas.

Dimarts 28 de març.

Coneguda per la ràdio la notícia de l'ocupació de Madrid, un grup de soldats portant la bandera espanyola es dirigeix a la Comandància Militar, amb expectació de la població que col·loca domassos als balcons.

El Comandant Militar s'adreça al grup i a la població expectant. *Hoy es día de gloria. Soldados, orgullo de la Patria, uníos con el pueblo en este momento de alegría popular; que en la manifestación que está organizando el pueblo mataronés se confunda la tropa con el pueblo para gritar todos a la una ¡ Viva Franco ! ¡ Arriba España ! ¡ Viva España !*

A la tarda, les organitzacions polítiques organitzen una manifestació, que des dels locals del Centre Catòlic baixa per la Riera i la Rambla en correcta formació militar.

El *Diario de Mataró* la descriu així:

Iniciaba la manifestación la bandera de España, la de Falange y la del Requeté, seguidas de los trompetas, tambores, los Pelayos, Flechas, otros estandartes con las enseñas nacionales, Sección Femenina, todas las centurias de Milicias, tropa y gran número de paisanos sumados espontáneamente a la manifestación. El público apiñado en la Riera, cuyos balcones aparecen totalmente engalanados, saluda brazo en alto dando vítores y aclamaciones, mientras la Banda Municipal ejecuta el Himno Nacional. Desde el Balcón del Ayuntamiento las Autoridades militares y civiles, las jerarquías del Movimiento y dirigentes de la localidad contemplan satisfechas la manifestación, saludando y vitoreando.

La manifestación continúa hacia la Rambla de Castelar y pasa a recorrer diferentes calles de la ciudad, todas con los balcones de las casas engalanados.

A los tres cuartos de hora, aproximadamente, con el mismo orden hacen su nueva aparición frente a la Casa Consistorial, donde aún permanecen las autoridades, jerarquías y dirigentes. Las banderas saludan, los manifestantes cantan los himnos nacionales, y los vítores y aclamaciones se suceden sin cesar. Suben al balcón presidencial las banderas de los combatientes, y hecho silencio hace uso de la palabra el alcalde Sr. Juan Brufau, quien dice que deben alzarse los corazones de júbilo por la toma de la capital de España. España es ya liberada y será lo que de justicia le pertenece. La guerra puede decirse que ha terminado y empieza ahora la reconquista de la paz, que se obtendrá sirviendo fielmente al gran Caudillo Franco, encarnación viva de la España que renace y que será reconstruida, no con rencor, sino con amor, siguiendo su feliz frase: "Más que vencer hay que convencer". España necesita de todos y todos hemos de prestarnos a contribuir a su grandeza, terminando la holganza y disponiéndose a producir con el grito salvador en los labios: ¡Franco! ¡Franco! ¡Franco! ¡Arriba España! (Aplausos y vítores)

El público, acompañado de la Bandera Municipal, canta el himno "Cara al Sol" en medio de gran entusiasmo.

El Comandante Sr. Padillo pide un minuto de silencio -que es ejecutado brazo en alto- en honor de los caídos. Esta es la Falange, dice, disciplinada, con orden y alegría, que junto con los combatientes han batallado y triunfado por

Dios y por España. Se dirige a los combatientes exaltando su heroico comportamiento a las órdenes de los mandos militares; a las mujeres y a las milicias de Falange, cuyo uniforme el ejército lo ama como propio. Ha llegado la hora de hacer la verdadera revolución Nacional Sindicalista con el corazón y no con el instinto. El ejemplo de los caídos ha de estimularnos para forjar la nueva España que amanece con banderas victoriosas y en primavera, como reza nuestro Himno (Ovación).

El Teniente Coronel Sr. de Torre, Comandante Militar de la plaza, se dirige a la multitud compacta en la calle, en los balcones y asomada en las azoteas. Quiere ser breve. Todos habéis oído la noticia de la toma de Madrid por la radio. A mí como español me ha producido la impresión emocionante del final de la guerra. No es el final. Pero está tocando a su fin.

Lo ansiábamos tanto que la alegría se desborda en manifestaciones tan entusiastas como esta que acabamos de producir. Debemos alegrarnos porque ha llegado la hora de demostrar nuestro cariño a España, no como antaño que era ridículo hablar del sentimiento patriótico español, si no como se siente y se vive la idea de Patria en la nueva España forjada por el Caudillo.

Hubo un tiempo en que todo el mundo, era de moda ser español, precisamente por nuestra caballeridad e hidalguía que nos hacían distinguir. Por un espacio relativamente corto de tiempo lo habíamos olvidado. Pero como las modas, ha vuelto. Y ha sido preciso para ello terminar con los rojos. Sí, a pesar de todo, aún queda alguna reminiscencia roja en la conciencia de algún español, va tocando a su fin, porque dentro de poco no habrá ningún rojo, precisamente porque lo habremos convencido, no con las armas, sino con nuestro ejemplo, con nuestra justicia y con nuestra legalidad. Sucederá como en el Cielo cuando la entrada en el mismo de un Santo que no produce gran alborozo porque ya estaba convencido, y en cambio se llena una gran alegría cuando entra un pecador arrepentido. Ello quiere decir que en la España Nacional tanto se recibe con los brazos abiertos al combatiente convencido como al rojo verdaderamente arrepentido.

En aras brevedad, no quiero continuar. Que la ocupación de Madrid haga salir del fondo de vuestro corazón el grito unánime de FRANCO, no tres veces consecutivas como de costumbre, sino tantas veces como podría hasta enronquecer de verdad, que esta es la verdadera demostración de nuestra alegría. Y por último, permitid que os recomiende que esta noche miréis al Cielo, hacia las estrellas, donde veréis con los ojos del alma a los caídos por Dios y por la Patria, que se sentirán orgullosos de vuestro homenaje. Franco, Franco, Franco, Franco... (El público continua largo rato vitoreando el nombre del Caudillo).

Vuelven a ejecutarse los Himnos Nacionales. El público entona nuevamente el "Cara al Sol", y en medio de un entusiasmo delirante, indescriptible, bajan las Autoridades a la calle, seguidas de todos los estandartes y las banderas, y van en manifestación desde el Ayuntamiento hasta el local de Falange, donde después de gran emoción, se disuelve la manifestación, continuando el júbilo por las calles.

Com a complement de la manifestació cant del *Te Deum* a Santa Maria, amb l'assistència de les autoritats municipals i polítiques i amb l'església completament plena.

Dissabte 1 d'abril.

Coneguda l'ocupació de les darreres capitals republicanes, es programen actes de celebració per al dia següent diumenge, 2 d'abril.

Cuartel General del Generalísimo

ESTADO MAYOR

PARTE OFICIAL DE GUERRA correspondiente al día 1.º de abril de 1939-III Año Triunfal.-En el día de hoy, cautivo y desarmado el ejército rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares.

La guerra ha terminado

Burgos, 1.º de abril de 1939.

AÑO DE LA VICTORIA

Generalísimo Franco

Parte oficial de guerra del día 1r. d'abril de 1939. Diario de Mataró.

Edicte de l'Alcaldia de Mataró. Els reclutes pertanyents a les lleves de 1941, 1940 i 1939, allistats o residents al municipi, han d'inscriure's a l'Ajuntament segons sol·licitud de la Caixa de Recluta núm. 26 de Barcelona. S'han de presentar a la Secció de Governació de la Casa de la Ciutat aportant document acreditatiu de no ésser hostils al *Glorioso Movimiento Nacional*. Aquestes lleves ja havien estat mobilitzades per l'exèrcit republicà, però hauran d'incorporar-se novament.

Diumenge 2 d'abril.

És diumenge de Rams.

Transcripció de *La Fiesta de la Victoria, en Mataró*, segons el *Diario de Mataró*.

Diana

A las ocho de la mañana, la Banda de F.E.T. y la de cornetas de las Organizaciones Juveniles, precedidas de numerosas banderas y seguida de una escuadra de gastadores, recorrieron diversas calles de la ciudad tocando "Diana".

Preparativos en el recinto de la Plaza

En el recinto de los jardines en los que antes de la revolución se levantaba el Convento de Carmelitas Descalzas, bárbaramente destruído por los rojos, tuvo lugar la celebración de la Misa de campaña en acción de gracias por el fin de la guerra y por el triunfo de las armas nacionales. En la parte sur de dicha plaza estaba levantado un be-

llísimo altar adornado con banderas nacionales y con unos enormes retratos del Caudillo y José Antonio, debajo los cuales se hallaban emplazados dos grandes escudos: el de Falange y el de Borgoña. El altar, bellamente guarnecido con flores y guirnaldas, era de un aspecto hermoso a la par que sencillo.

Hacia las 10,30, y a pesar del tiempo brumoso que se presentaba, el público empezó a afluir por los alrededores de la plaza. Poco más tarde hicieron entrada las distintas fuerzas que concurrieron al acto, y un poco más tarde las autoridades militares, religiosas y civiles que, precedidas de la Banda Municipal, fueron entusiásticamente

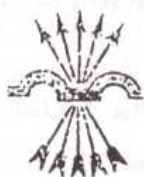
saludadas brazo en alto por el público que llenaba por completo los alrededores de la plaza, y por el que se había situado en los balcones todos ellos adornados y en las azoteas de las casas.

La Misa

A las 11,30, empezó la Santa Misa, anunciada por un toque de clarín. Celebró el Rvdo. Juan Doménech. A los dos lados del altar se encontraba, en traje de gala, una escuadra de gastadores de F.E.T.; en frente las distintas banderas del Movimiento Nacional, pertenecientes a las distintas fuerzas que estaban en el recinto; banderas Nacionales, de Falange, Tradicionalistas, banderines de O.J. y banderas del Sindicato Español Universitario. A derecha tomaron asiento las autoridades y a izquierda las Bandas de Música del Ayuntamiento, de Falange y la Banda de cornetas y tambores de las Organizaciones Juveniles.

El orden de las formaciones dentro de la plaza fué el siguiente: a derecha los soldados del 17 Batallón de Infantería del Regimiento 35 de Mérida, en la parte inferior y distribuídas simétricamente estaban las Organizaciones Juveniles, en medio las Secciones Femeninas, Frentes y Hospitales y Auxilio Social, y en la parte el escudo con el yugo y las cinco flechas. Al lado de las Bandas de Música, estaba el pelotón ciclista de O.J. y una sección de la Cruz Roja de nuestra ciudad. Durante la celebración de la Misa, la Banda Municipal interpretó diversos motivos musicales. Un toque de cornetín señaló el momento solemne de la Elevación, las banderas se inclinaron, mientras las tres bandas de música interpretaban el Himno Nacional.

Saludo a Franco

¡Arriba España!

PROGRAMA

de los actos que se celebrarán mañana,
día 2 de abril, con motivo de la
liberación total de España

- A las 8: Los Clarines y Tambores de las Organizaciones Juveniles tocarán «Diana» por distintas calles de la Ciudad.
- A las 11: Se celebrará la Santa Misa en el Altar que se construirá en la Plaza de las Terreas. Y acto seguido Bendición del «Laurel de la Victoria».
- A las 12: Manifestación y desfile de las fuerzas de la Falange, y todo el pueblo en masa.
- A las 19: Concierto por la Banda Municipal.

Programa dels actes commemoratius de la Victoria.
Diari de Mataró.

Bendición del laurel de la victoria

Acabada la celebración del Santo Sacrificio, el sacerdote se revistió con el alba, mientras subía al altar el alférez José López Anglada que era portador de una corona de laurel, símbolo de la victoria completa de las Armas Nacionales. El reverendo capellán bendijo esta corona simbólica del final de guerra santa y de rendición.

El desfile-manifestación

Terminados los actos litúrgicos, las diferentes formaciones que concurrieron a la solemne Misa, iniciaron un desfile-manifestación por las calles Montserrat, Rambla y Riera.

Inició el desfile el alférez portador del laurel de la victoria, seguido por las distintas banderas del Movimiento y por las autoridades y jerarquías locales.

A continuación seguían en manifestación las Organizaciones Juveniles de nuestra ciudad con sus diferentes banderas y con su vistosa Banda de cornetas y tambores que dió una bella nota de color en los solemnes actos. Siguiéron después la Escuadra de gastadores que acompañaba diferentes banderas y la banda de la F.E.T., que durante el trayecto interpretó varias veces la canción del Legionario. Desfiló a continuación las secciones femeninas de F.E.T., Auxilio Social y Frentes y Hospitales, y por último las centurias de las Milicias de la F.E.T., cerraba la comitiva una delegación de la Cruz Roja de nuestra localidad.

Durante todo el trayecto el público no cesó de vitorear a los manifestantes saludando brazo en alto a las banderas y autoridades.

Vino de honor

Terminado el desfile, las Autoridades y Jerarquías locales que lo presenciaron desde los balcones de las Casas Consistoriales, se dirigieron al local social de la F.E.T. en cuya sala de conferencias tuvo lugar un vino de honor pronunciándose sendos discursos.

Habló primero el camarada Vives, Jefe Local de Milicias, que ponderó el verdadero sentimiento de la F.E.T., la verdadera unidad que habían de estrechar los lazos existentes entre falangistas y requetés para conseguir el triunfo de la revolución nacional sindicalista segunda fase de la Victoria total de España.

Del mismo tema habló el Teniente Auditor D. Rafael de Riego, relatando, como ejemplo de la verdadera unidad que impera en la España liberada hace ya tiempo entre Falange y Requetés, un patético fragmento de una obra del conocido escritor Miquelarena, en el que canta la vida común de un requeté y un falangista que en el frente caen bañados los dos juntos, simbolizando lo fuerte que están unidos los dos ideales de Falange y Tradicionalistas. Este discurso que fue muy emotivo, causó fuerte impresión.

El camarada Vives tomó por segunda vez la palabra, para contestar al discurso anterior, prometiendo y asegurando a los asistentes que en nuestra ciudad no tendrá lugar discordia alguna, ya que todos los Falangistas se sienten unidos en un mismo y verdadero sentido de destino en la tarea común: en la formación de la España Una, Grande y Libre.

El Jefe local de Falange, camarada Guañabens, alabó la labor de las armas militares en estos dos años y medio de Victoria, pero para conseguir el fin de ésta, para cumplir con los ideales de la revolución y para forjar el verdadero destino de la España Imperial, es ahora -dijo- cuando empieza la segunda fase de la guerra, no de la guerra en los campos de batalla, sino en los talleres y las fábricas para redondear y completar con la Victoria de la Paz la completa Victoria de las Armas Nacionales que celebramos hoy.

El Alcalde, Sr. Brufau, expuso las características de la ruda labor militar de los dos años de guerra para alcanzar la definitiva victoria de las armas, y acabó como el

anterior orado exhortando a los reunidos por una voluntad en el futuro y en una misma fe en el trabajo tanto intelectual como manual que caracterizará la segunda Etapa de Paz de la redención de nuestra Patria.

Y por último tomó la palabra el señor comandante de la Plaza, que peroró sobre la unidad de Falange, relatando emocionadas anécdotas transcurridas en la España leal desde el primer momento. Acabó haciendo dos observaciones, la primera que durante toda esta semana continúen engalanados los balcones de las casas, como signo de la Victoria definitiva; y segundo, que todos tengan preparados crespones negros para el día que sean trasladados los restos de llorado José Antonio.

Todos los discursos fueron redondeados con entusiásticos vítores a España y al Caudillo, transcurriendo el acto en medio de un entusiasmo y una emoción indescriptibles.

Al atardecer tuvo lugar en la Plaza de Santa Ana un selecto concierto por la Banda Municipal, viéndose hasta muy entrada la noche muy concurridísimas la Rambla y la Riera, reflejándose en todos los semblantes la gran satisfacción y alegría por la terminación de la guerra y triunfo de la España Nacional Sindicalista.

Les festivitats de Setmana Santa seran celebrades a Mataró amb totes les esglésies i capelles obertes altra vegada al culte.

El dissabte Sant i el diumenge i dilluns de Pasqua a Mataró es festejarà la Paz y la Victoria.

El programa és el següent, extret del *Diario de Mataró*.

SABADO, DIA 8

TARDE

A las dos.- Serán anunciadas dichas fiestas con un repique general de campanas.

A las tres.- La Banda de Tambores y Trompetas de O.J. juntamente con la Banda de F.E.T. y de las J.O.N.S. darán un pasacalle por la Ciudad.

A las cuatro.- En el campo de deportes del Iluro, grandioso festival deportivo en el cual será disputado un encuentro de futbol entre dos potentes selecciones de jugadores integradas por elementos de la Milicia Local.

Será disputada una magnífica copa cedida por el Excelentísimo Ayuntamiento.

-Durante el descanso tendrá lugar un interesante partido de Básquetbol jugado igualmente por dos selecciones de jugadores de la Milicia Local.

En este encuentro será disputada la copa ofrecida galantemente por el Muy Ilustre Señor Comandante Militar de la Plaza.

NOCHE

A las diez.- Solemnidad de Arte Lírico en el Teatro Clavé.

Representación de la inspirada ópera en 4 actos del inmortal Verdi "Rigoletto", a cargo de la famosa diva María Espinalt y de los célebres cantantes Felipe Sanagustín, Manuel Gas, José Carbonell, acompañados de otros destacados artistas.

Maestro Director y Concertador, José Sabater.

Coro y Cuerpo de Baile procedente del Gran Teatro del Liceo. Numerosa Orquesta.

Para más detalles de este magno acontecimiento, ver programas especiales.

DOMINGO, DIA 9

MAÑANA

A las nueve.- En la Basílica Parroquial de Santa María, Misa Reglamentaria de la Milicia de F.E.T. y de las J.O.N.S.

A las diez y media.- Interesante Conferencia en la Sala de Actos de F.E.T. y de las J.O.N.S., referente al Nuevo Estado Nacional Sindicalista.

A las doce.- En la Plaza de Santa Ana, concierto por la Banda Municipal.

TARDE

A las cuatro y media.- En el patio del local de Auxilio Social, Gran Baile a cargo de la Orquesta de jazz de F.E.T. y de las J.O.N.S.

NOCHE

A las diez.- Gran Baile de Gala en la antigua Sala de Fiestas de la Sociedad Iris, que está profusamente adornada y perfumada, amenizado también por la citada Orquesta.

La entrada será por rigurosa invitación.

LUNES, DIA 10

A las doce.- En el Parque Municipal, gran audición de Sardanas a cargo de una cobla de Barcelona.

TARDE

A las cuatro.- En la Plaza de Santa Ana, audición de Sardanas por la misma cobla.

A las seis y cuarto.- Gran Baile en la antigua Sala de Fiestas de la Sociedad Iris, por la Orquesta de Jazz de F.E.T. y de las J.O.N.S.

A las ocho y media.- Pasacalle por la Banda de Tambores y Trompetas de la O.J., anunciando la terminación de las fiestas.

La pau, però, no havia pas arribat a totes les llars mataronines.

Manuel Salicrú i Puig

FONTS DOCUMENTALS

Arxiu Municipal de Mataró

Llibres d'Actes

Lligall Governació, núm. 524

Cal fer constar expressament la col.laboració de l'Arxiver Municipal

Sr. Josep M. Clariana.

Museu Arxiu de Santa Maria

Documentació guerra civil

Impresos polítics, sindicals, cívics.

Informació oral

BIBLIOGRAFIA

ALBERT i CORP, Esteve. *Quatre boigs de Mataró*. Barcelona 1979.

CASTELLÀ, Pbro., Félix. *Pastor y Víctima*. Mataró, octubre 1940.

COSTA i OLLER, Francesc. *La Premsa a Mataró, 1820-1980*. Premi Iluro 1981. Mataró 1982.

CUADRADA i GALLIFA, Joan de la Creu. *Família Gallifa de Mataró*. Mataró, octubre de 1985.

Diario de Mataró, núm. 3868 (dimecres 22 juliol 1936).

Diario de Mataró al servicio de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S., febrer-abril 1939.

Llibertat (anys 1936 i 1937).

MANTÉ i BARTRA, Marta. *La problemática de la segunda República a través del estudio de una situación concreta. El Mataró de los años treinta*.

MARTÍ i COLL, Antoni. *Història d'una família* (segona part). Premi Iluro 1977. Mataró 1979.

NONELL, pvre., S. *El Pastor Immolat*. Barcelona 1971.

NONELL i BRU, Mn. Salvador. *El Dr. José Samsó Ellas. Párroco-mártir de Sta. Maria de Mataró (Barcelona) y su tiempo*. Barcelona, 1986.

PEIRÓ, Joan. *Perill a la reraguarda*. Edicions Llibertat. Mataró 1936.

RIBAS i BERTRAN, Marià. RIBAS i ROSSELLÓ, Maria Dolça. *El retaule major de Santa Maria de Mataró i l'ampliació del temple. Segles XVII i XVIII*. Mataró 1979.

RIBAS i BERTRAN, Marià. *Les imatges dels apòstols de la primitiva església parroquial de Santa Maria de Mataró*. "Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria", núm. 3 (desembre 1978).

- *El valuós conjunt de pintures del convent de les monges caputxines de Mataró destruït el juliol de l'any 1936*. "Fulls del MASM", núm. 12 (desembre 1981).

- *L'antic convent de les Tereses*. "Fulls del MASM", núm. 14 (juliol 1982).

- *Una interessant obra d'art popular desapareguda de Mataró*. "Fulls del MASM", núm. 16 (abril 1983).

SOLÉ i SABATÉ, Josep, i VILLARROYA i FONT, Joan. *La repressió a la guerra i a la postguerra a la comarca del Maresme (1936-1945)*. Biblioteca Serra d'Or. Barcelona 1983.

TURRÓ i MARTÍNEZ, A. *El paper moneda de guerra del Maresme (1936-1939)*. Barcelona 1976.

VIVES i SANFELIU, Rosario. *Records de la família Bellavista Viñals*.

Acabat d'imprimir
el dia 14 d'abril de 1989,
al taller de
Copisteria Castellà
al carrer d'en Pujol, 40
de la ciutat de Mataró

Museu Arxiu de Santa Maria
Mataró